Համայնքի կարիքների գնահատում. ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի հիմնախնդիրները, ռեսուրսները եւ զարգացման հնարավորությունները

Սոցիոլոգիական հետազոտություն
Վերջնական հաշվետվություն

Հեղինակ՝ “Այ Փյ Էս Սի”- Քաղաքական և սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ

18 հունիսի, 2010թ.

Tumanyan str. 32/4, s.1, Yerevan 0001, Armenia
ipsc@ipsconsulting.org
www.ipsc.am
Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

1.Մեթոդաբանություն

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Քանակական հարցման մեթոդաբանությունը

- Զանգվածային հարցում Գեղարքունիքի մարզում՝ ընդգրկելով **898** հարցվող, որոնցից.
  - 318՝ Գեղարքունիքի մարզի 5 քաղաքներում,
  - 580՝ մարզի 22 գյուղերում:
- Հետազոտության համար կիրառվել է բազմաստիճան քվոտային ընտրանք՝ տվյալների α=95% ճշտությամբ:
- Սահմանային սխալի գործակիցը՝ Δ=±3.28%
- Անկեղծության մակարդակ 86.2%
- Դաշտային փուլ. մայիսի 21-23, 2010թ.
- Որակի ստուգում. 49.6%

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Որակական հետազոտության մեթոդաբանությունը

Որակական հետազոտության ընթացքում կիրառվել է հետեւյալ մեթոդը.

Փորձագիտական խորին հարցազրույց

- Թվով 15 հարցազրույց Գեղարքունիքի մարզի 5 քաղաքների փորձագետների հետ

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

2.Սոցիալ-ժողովրդագրական տվյալներ

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ սեռի

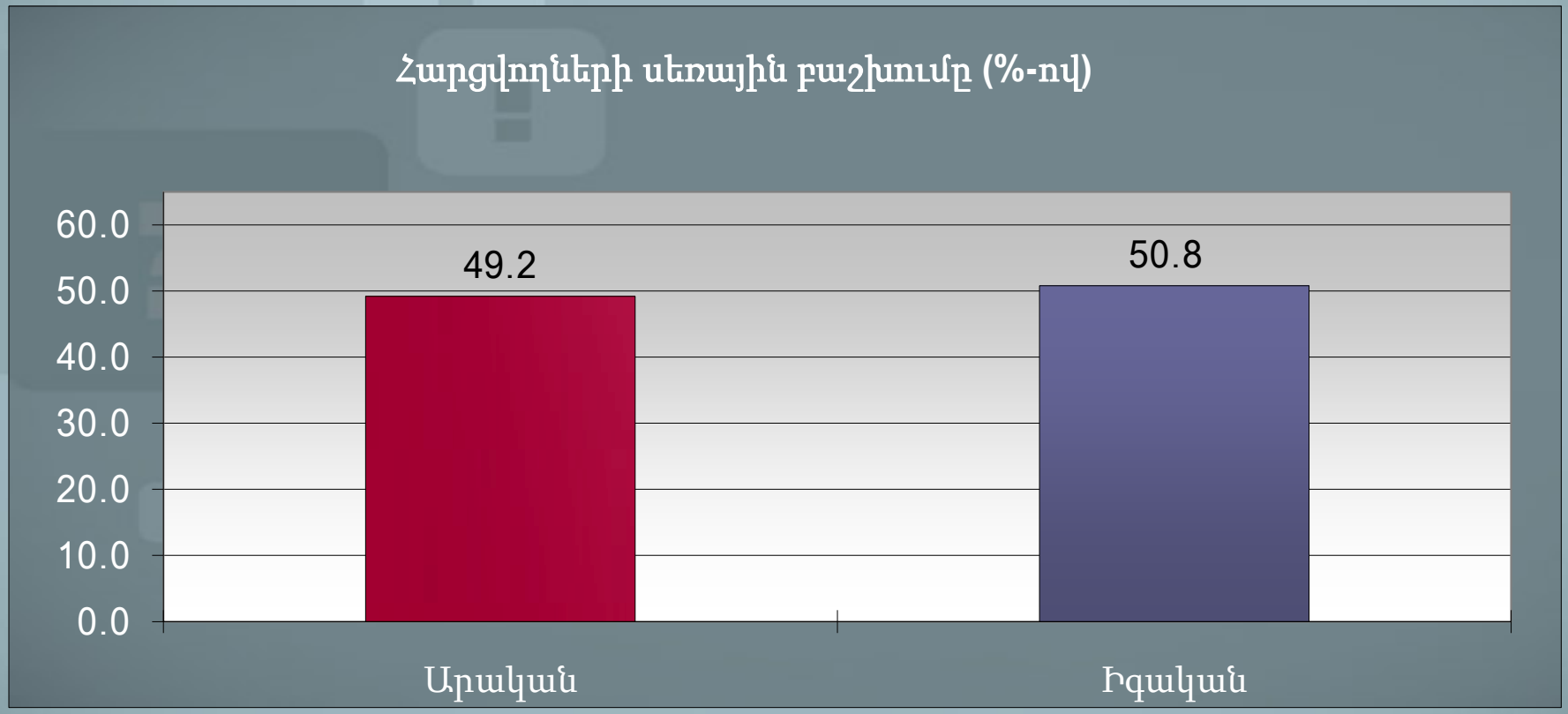

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ տարիքի

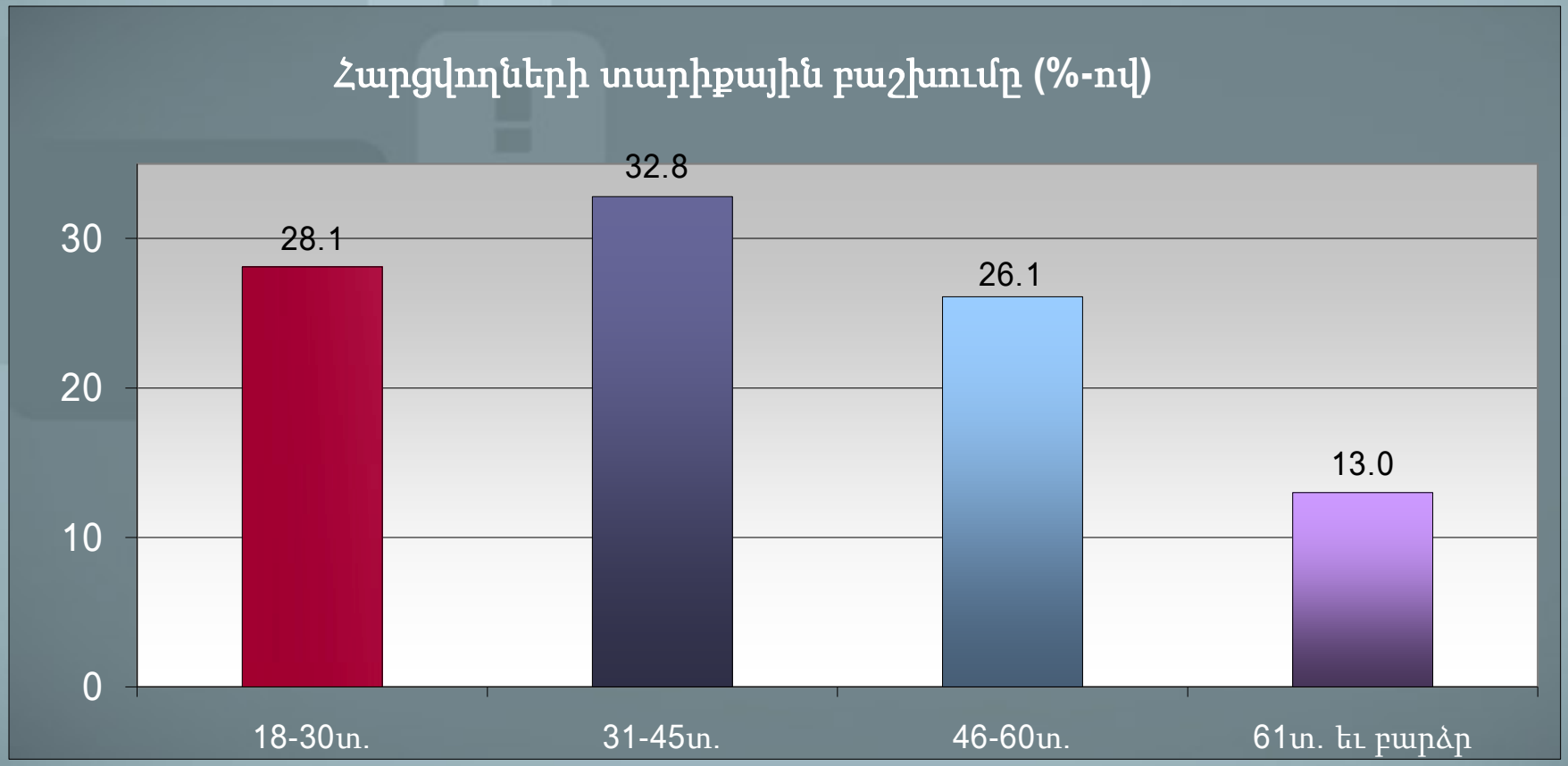

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ կրթության

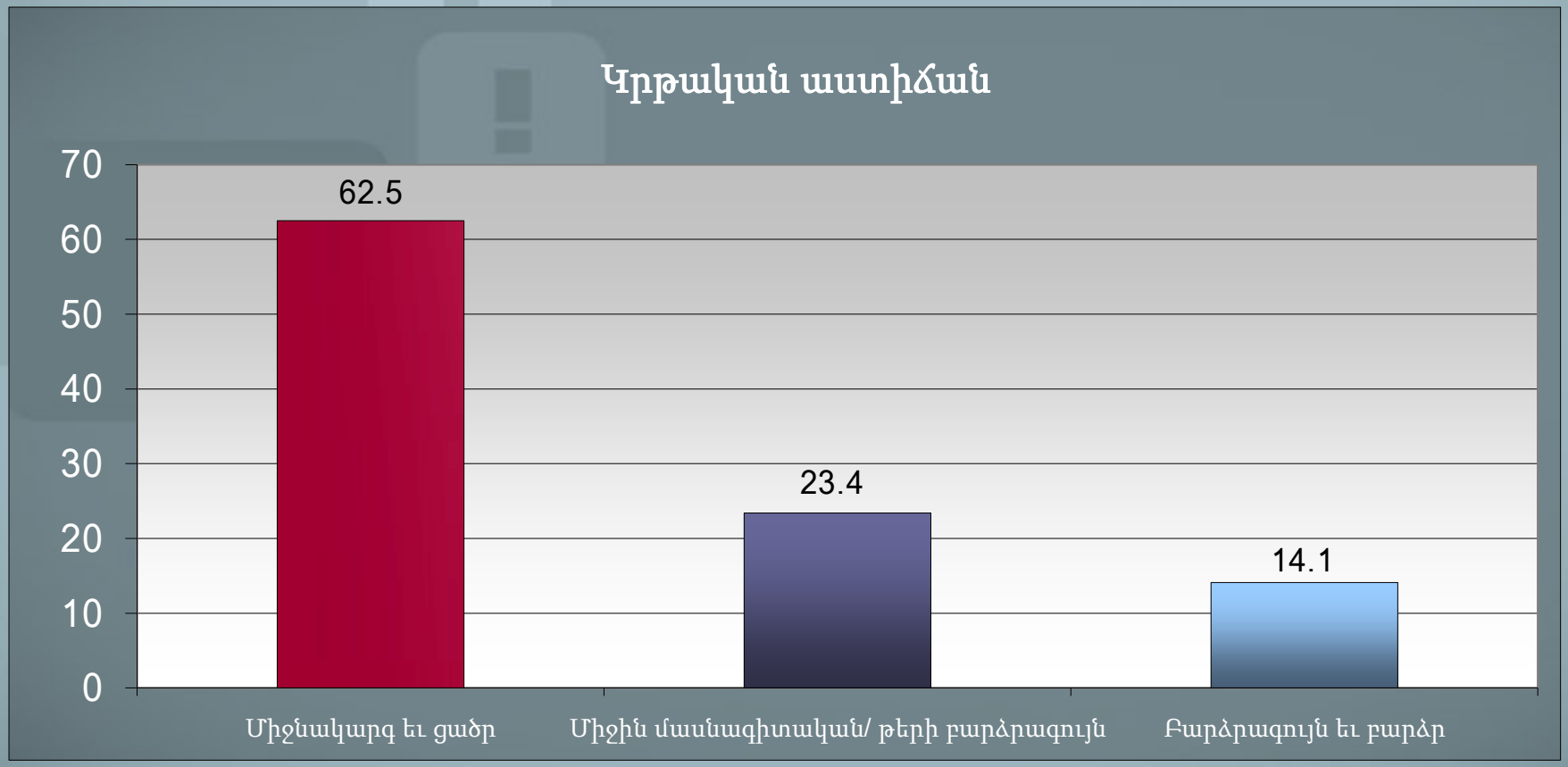

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ ընտանիքի կազմի

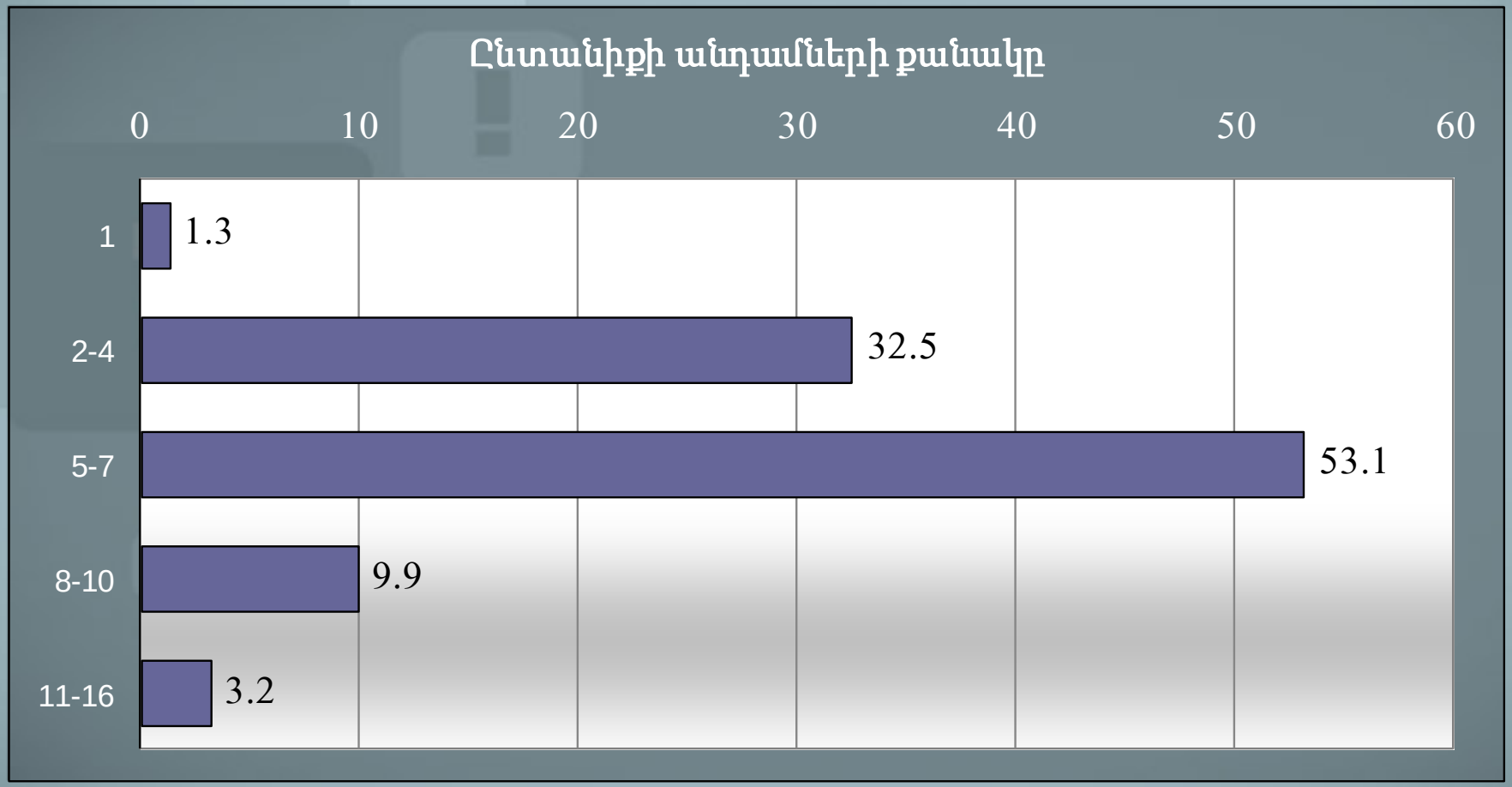

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ զբաղվածության

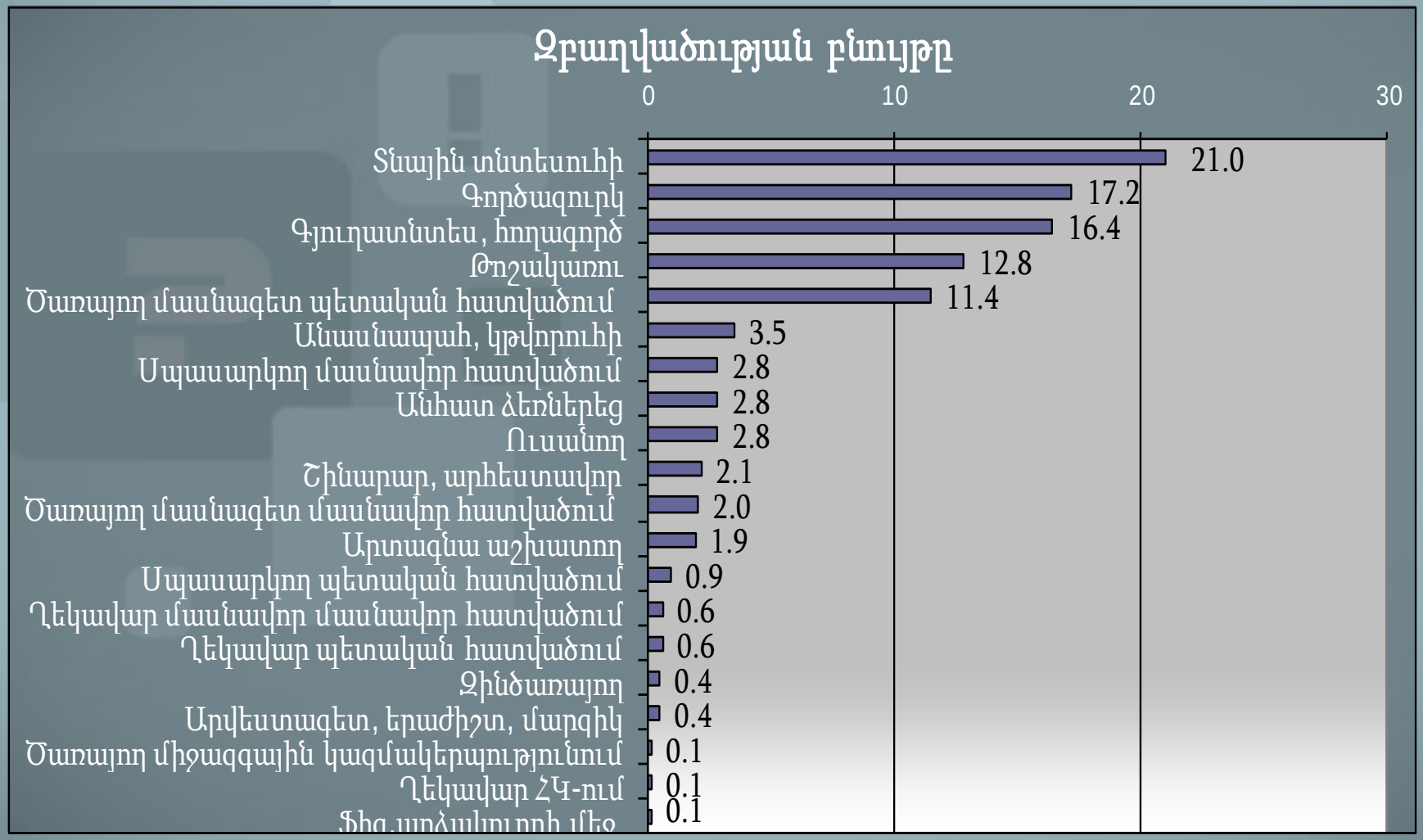

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ գործունեության տիպի

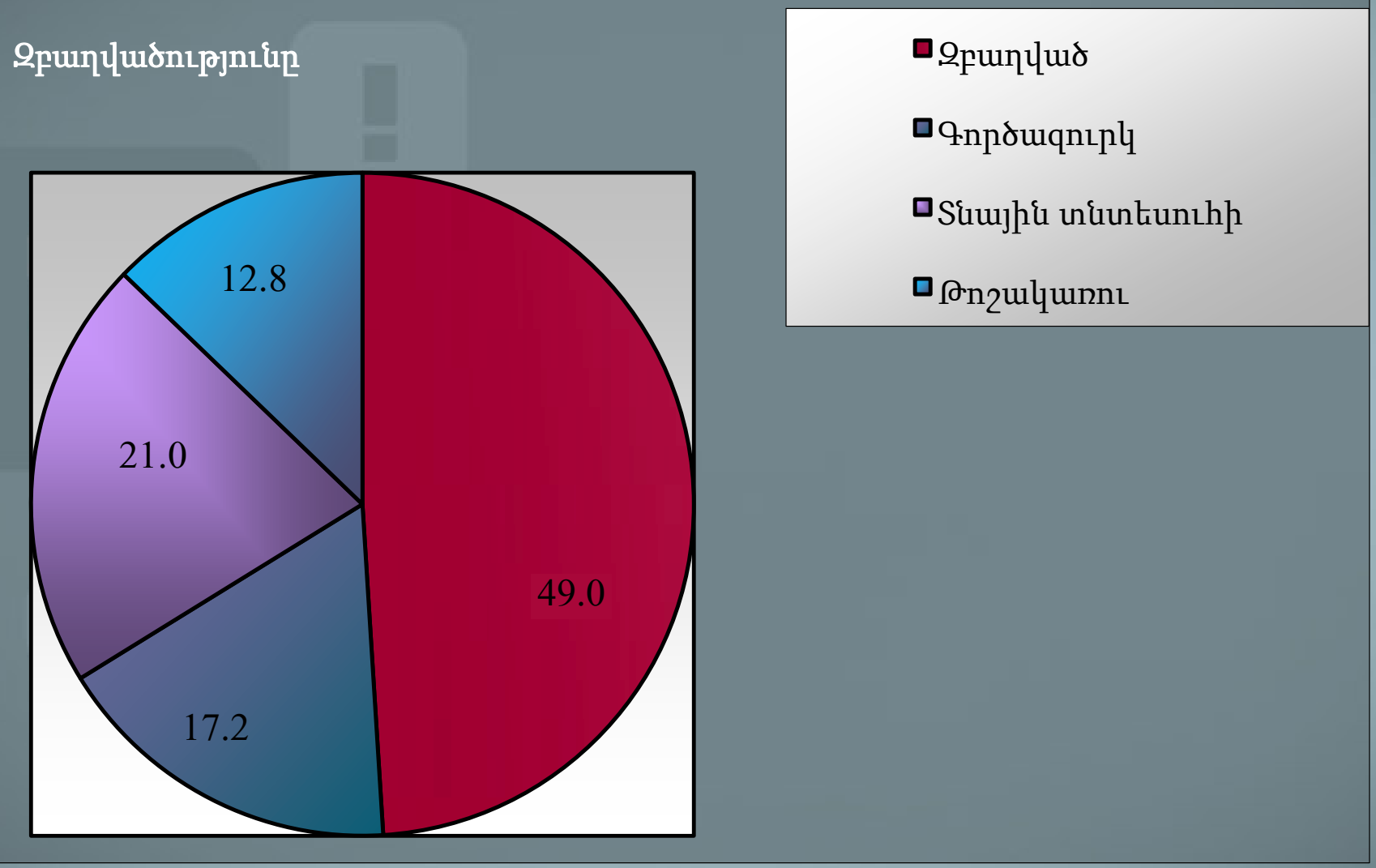

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական վիճակի փոփոխությունները

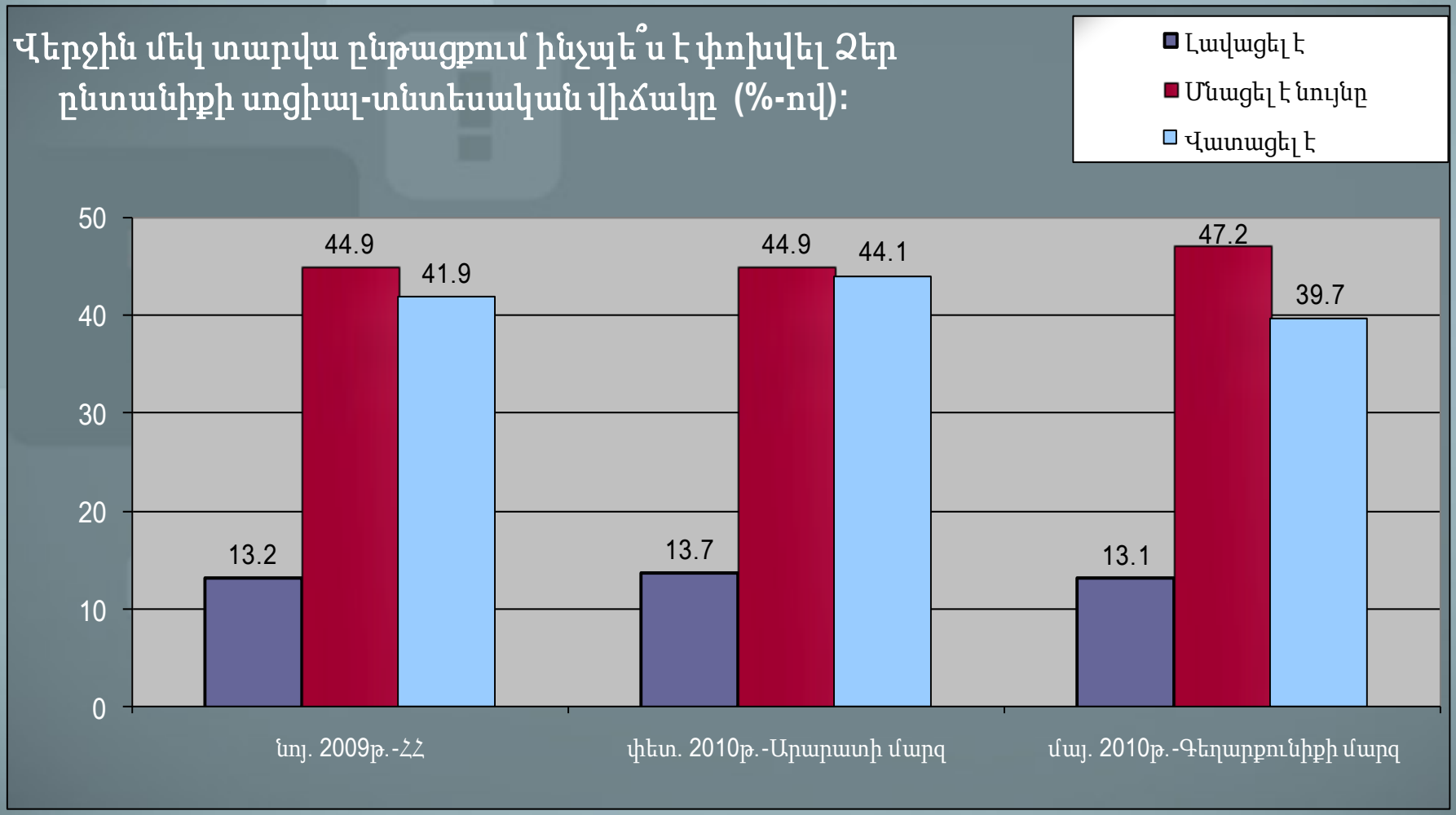

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2009, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական վիճակի լավացման պատճառները

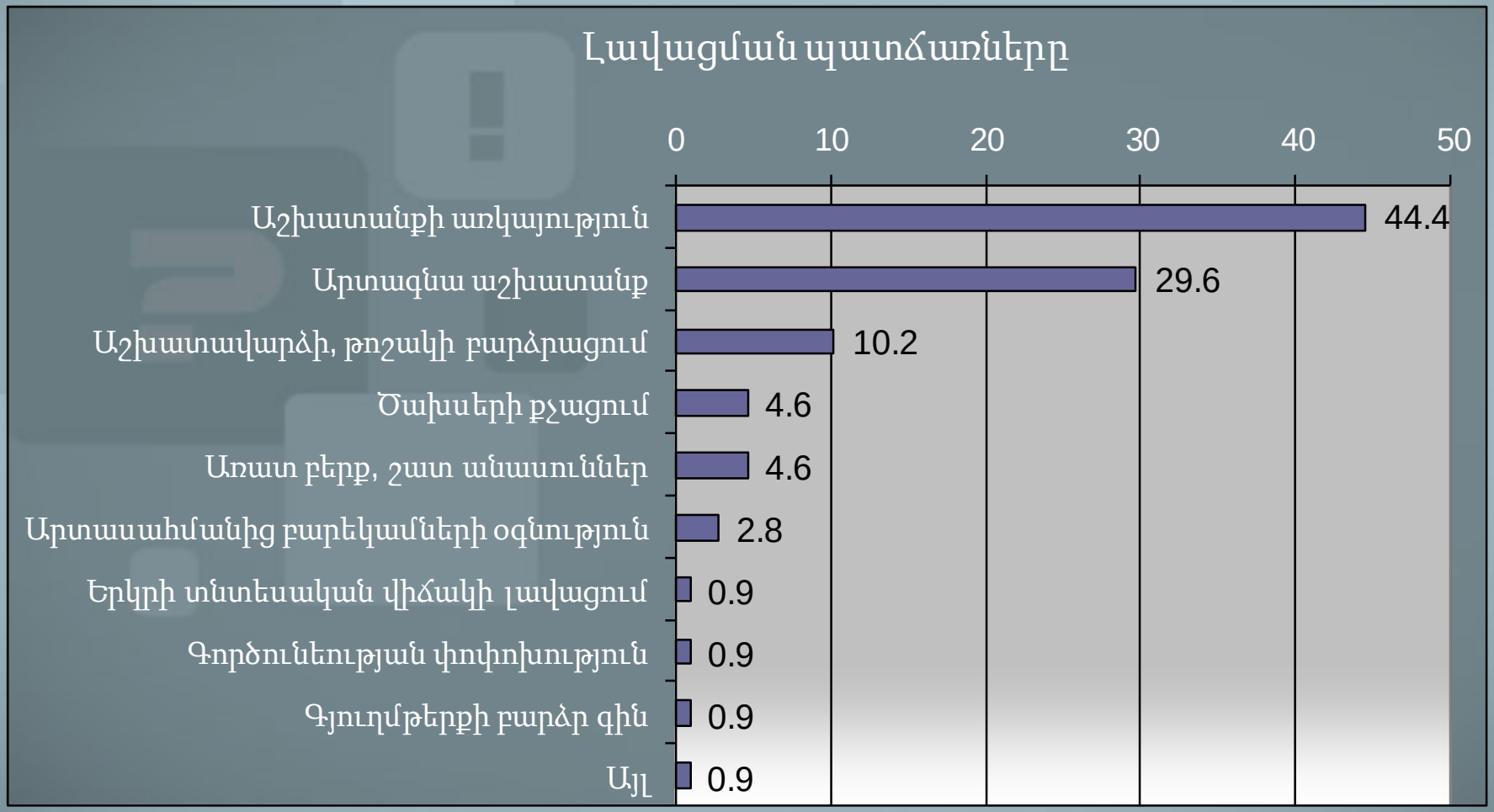

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական վիճակի վատացման պատճառները

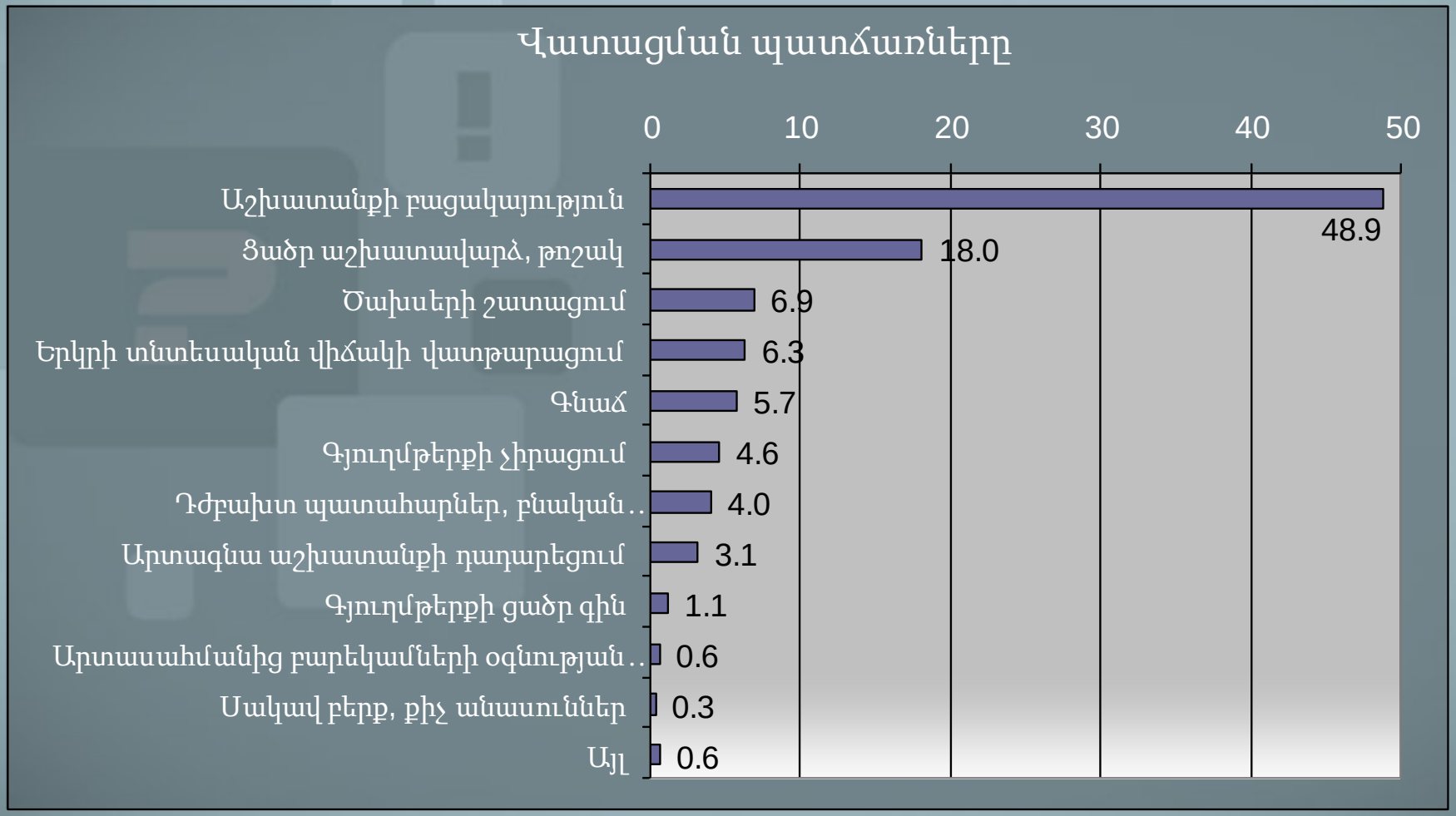

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ ծախսերի

Որքա՞ն գումար եք ծախսել հետեւյալի վրա վերջին ամսվա ընթացքում

Սնունդ տան համար

1. Գումար չի ծախսում – 0.6%
2. Մինչեւ 25.000 – 23.8%
3. 30.000-50.000 դրամ – 36.4%
4. 55.000-100.000 դրամ – 31.0%
5. 105.000-600.000 դրամ – 8.2%

Առողջություն

1. Գումար չի ծախսում – 32.3%
2. Մինչեւ 10.000 դրամ – 18.7%
3. 12.000-30.000 դրամ – 21.1%
4. 35.000-100.000 դրամ – 17.7%
5. 110.000-185.000 դրամ – 10.2%

Տնային տնտեսության պարագաներ

1. Գումար չի ծախսում – 14.6%
2. Մինչեւ 4.000 դրամ – 19.4%
3. 5.000-10.000 դրամ – 42.0%
4. 15.000-90.000 դրամ – 23.1%
5. 100.000-200.000 դրամ – 0.8%

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ ծախսերի

Որքա՞ն գումար եք ծախսել հետեւյալի վրա վերջին ամսվա ընթացքում

Ջրամատակարարում

1. Գումար չի ծախսում – 34.0%
2. Մինչեւ 1.000 դրամ – 33.9%
3. 1.100-2.500 դրամ – 20.5%
4. 3.000-8.000 դրամ – 10.5%
5. 10.000-20.000 դրամ – 1.1%

Գազամատակարարում

1. Գումար չի ծախսում – 10.5%
2. Մինչեւ 5.000 դրամ – 25.5%
3. 6.000-10.000 դրամ – 24.8%
4. 11.000-20.000 դրամ – 26.4%
5. 21.000-90.000 դրամ – 12.8%

Էլեկտրաէներգիա

1. Գումար չի ծախսում – 0.6%
2. Մինչեւ 4.000 դրամ – 44.9%
3. 5.000-9.000 դրամ – 40.2%
4. 10.000-15.000 դրամ – 9.3%
5. 16.000-90.000 դրամ – 5.0%

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ ծախսերի

Որքա՞ն գումար եք ծախսել հետեւյալի վրա վերջին ամսվա ընթացքում

Աղբահանություն

1. Գումար չի ծախսում – 60.6%
2. Մինչեւ 900 դրամ – 25.7%
3. 1.000 -2.000 դրամ – 11.7%
4. 3.000-7.000 դրամ – 1.6%
5. 10.000-12.000 դրամ – 0.4%

Հեռախոսակապ

1. Գումար չի ծախսում – 39.2%
2. Մինչեւ 1.100 դրամ – 14.9%
3. 1.200-4.000 դրամ – 36.4%
4. 4.500-9.000 դրամ – 6.8%
5. 10.000-90.000 դրամ – 2.8%

Բջջային հեռախոս

1. Գումար չի ծախսում – 6.3%
2. Մինչեւ 2.000 դրամ – 20.8%
3. 2.500-5000 դրամ – 33.4%
4. 5.500-9.000 դրամ – 9.7%
5. 10.000-90.000 դրամ – 29.8%

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ ծախսերի

Որքա՞ն գումար եք ծախսել հետեւյալի վրա վերջին ամսվա ընթացքում

Հողի հարկ Բնակարանի վարձ

1. Գումար չի ծախսում – 57.9%
2. Մինչեւ 1.000 դրամ – 14.2%
3. 1.000 -5.000 դրամ – 18.6%
4. 5.500-9.000 դրամ – 2.7%
5. 10.000-50.000 դրամ – 6.6%

Տրանսպորտ, բենզին

1. Գումար չի ծախսում – 30.7%
2. Մինչեւ 9.000 դրամ – 34.0%
3. 10.000-30.000 դրամ – 26.9%
4. 35.000-90.000 դրամ – 6.3%
5. 100.000-340.000 դրամ – 2.1%

Գյուղատնտեսա-կան ծախսեր

1. Գումար չի ծախսում – 57.0%
2. Մինչեւ 8.000 դրամ – 7.6%
3. 10.000-45.000 դրամ – 22.2%
4. 50.000-90.000 դրամ – 7.5%
5. 100.000-800.000 դրամ – 5.7%

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխումն ըստ ծախսերի

Որքա՞ն գումար եք ծախսել հետեւյալի վրա վերջին ամսվա ընթացքում

Կրթություն

1. Գումար չի ծախսում – 79.1%
2. Մինչեւ 9.000 դրամ – 5.9%
3. 10.000 – 40.000 դրամ – 10.1%
4. 45.000-90.000 դրամ – 3.8%
5. 100.000-400.000 դրամ – 1.1%

Մշակույթ, սպորտ

1. Գումար չի ծախսում – 94.5%
2. Մինչեւ 15.000 դրամ – 5.5%

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքի ֆինանսական վիճակի բնութագիրը. ենթակայական գնահատական Գեղարքունիքում

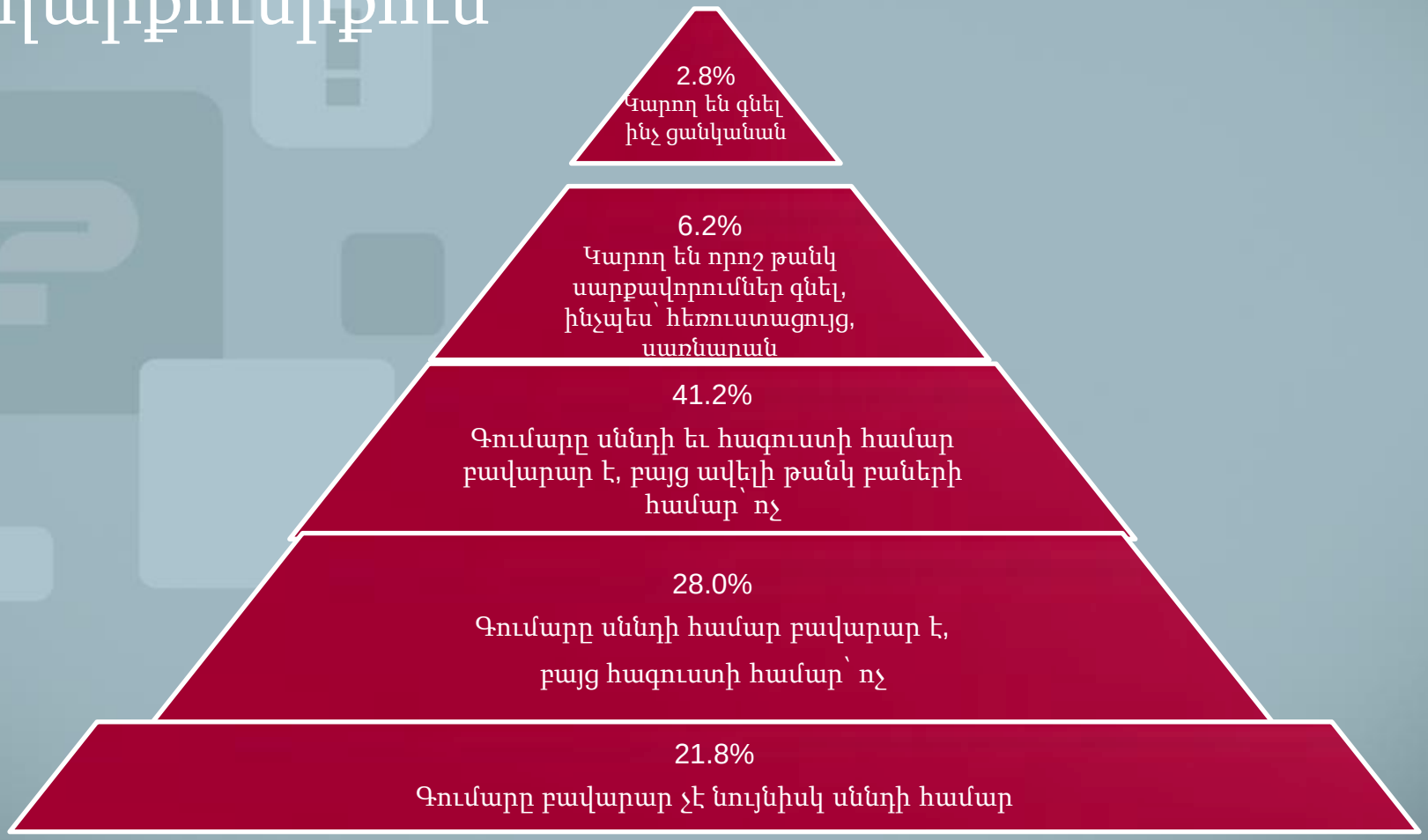

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

3. Միգրացիա

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների բնակության տեւողությունը Գեղարքունիքի մարզում

Հարցվողների մոտ կեսը տեղաբնակներ են՝ ծնվել եւ ապրում են համայնքում:

Տեղաբնակ է – 77.0%

Տեղափոխվել է մինչեւ 1988թ. – 6.6%

Տեղափոխվել է 1988-1991թթ. – 5.8%

Տեղափոխվել է 1992թ.-ից հետո – 10.6%

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքում արտագնա աշխատողների թիվը Գեղարքունիքում

Ընտանիքում արտագնա աշխատողների թիվը

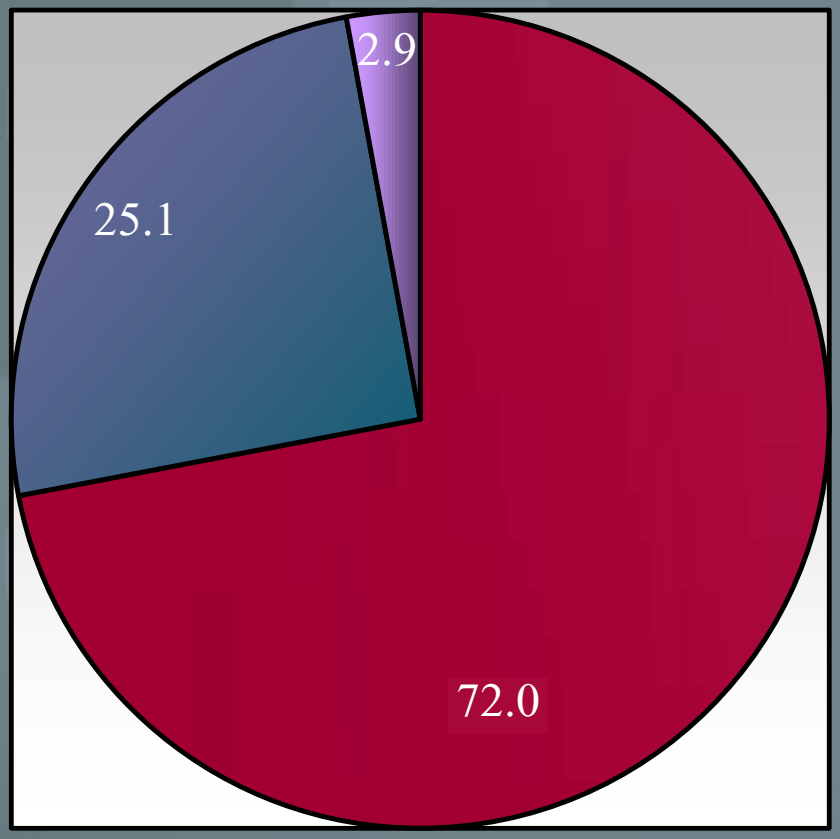

- Ընտանիքում արտագնա աշխատող չկա
- Ընտանիքում կա 1-2 արտագնա աշխատող
- Ընտանիքում կա 3-ից ավելի արտագնա աշխատող

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Արտերկրում բնակվող անդամներով ընտանիքների ծավալը Գեղարքունիքում

Արտերկրում բնակվող ընտանիքի անդամները

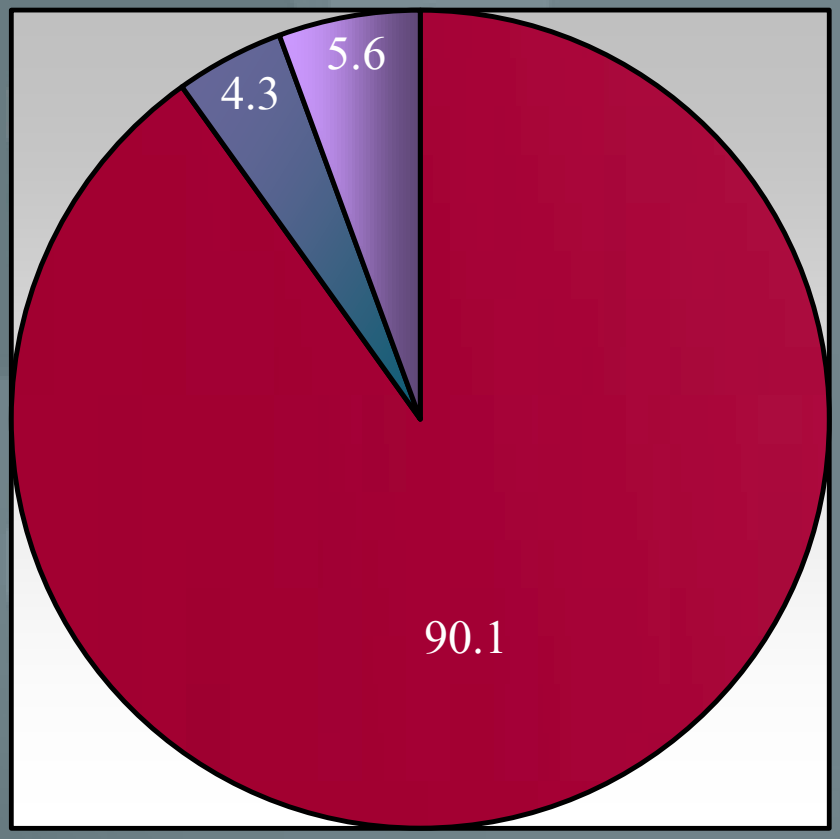

- Արտերկրում բնակվող ընտանիքի անդամ չունի
- Արտերկրում բնակվում է ընտանիքի 1-2 անդամ
- Արտերկրում բնակվում է ընտանիքի 3-ից ավելի անդամ

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակության վայրը փոխելու մտադրությունը

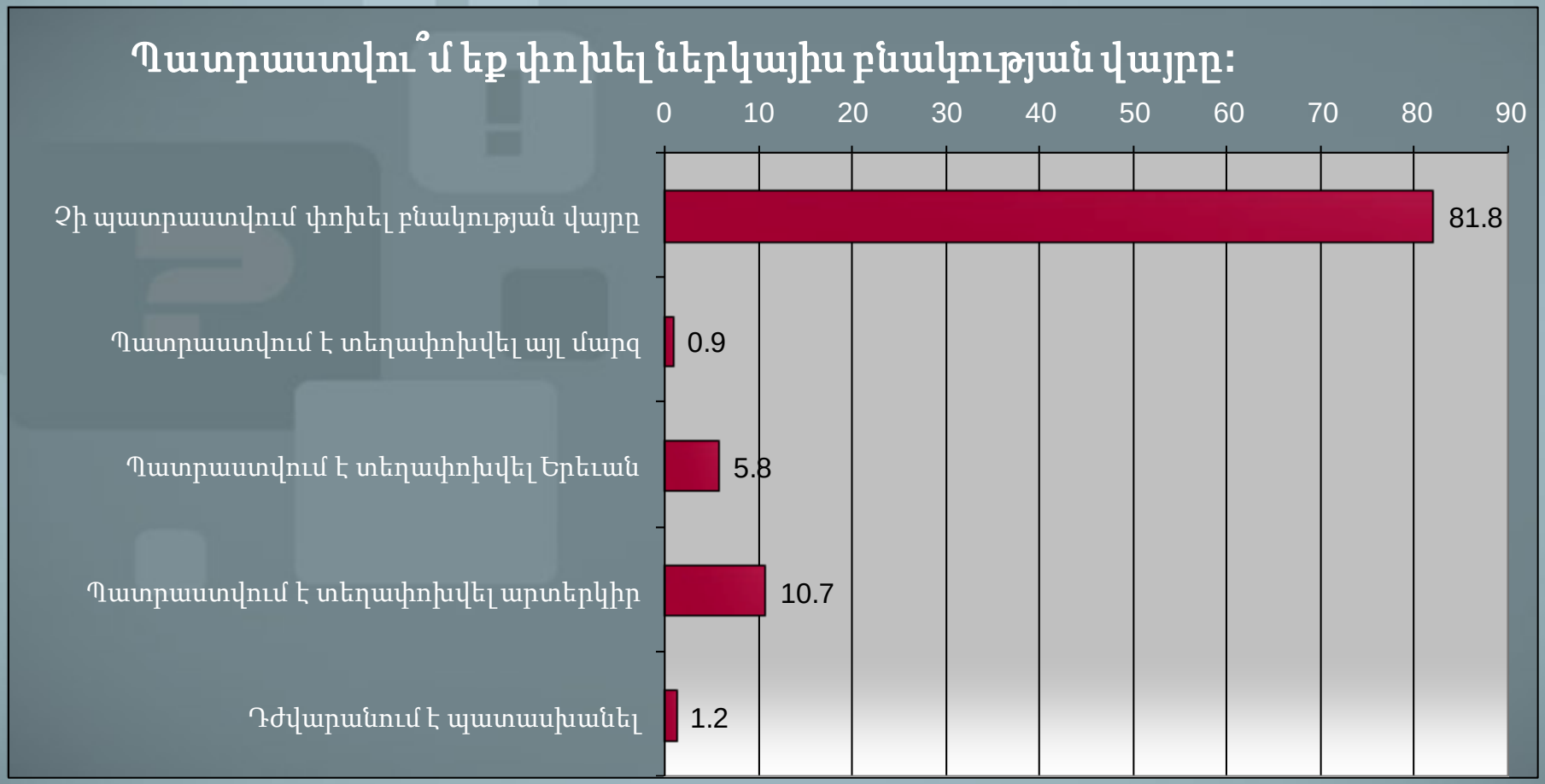

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

4. Գեղարքունիքի մարզի հիմնախնդիրները եւ դրանց լուծման պատասխանատուները

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքական ակտիվությունը Գեղարքունիքում

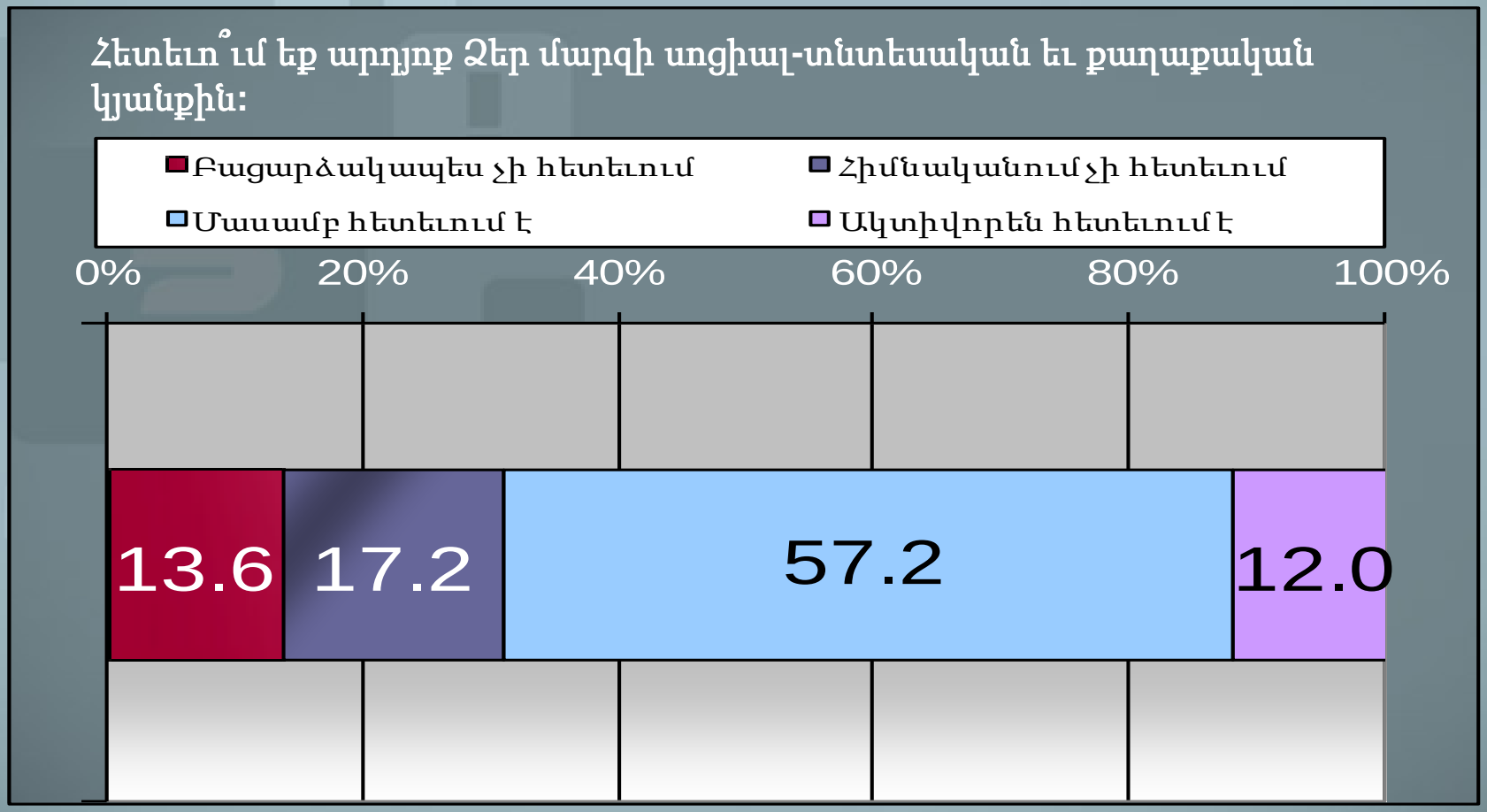

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Տեղեկատվական դաշտ

- Տեղեկատվության հիմնական աղբյուրը հեռուստատեսությունն է:
- Մարզի գրեթե ողջ տարածքով հեռարձակվում են Հ1, Հ2, Շանթ, Արարատ, ԱԼՄ, մասամբ Արմենիա, ռուսական PTP, OPT հեռուստաալիքները:
- Գեղարքունիքում կան երեք տեղական՝ Գավառի Քյավառ TV, Սեւանի STV1 եւ Մարտունու “Զանգակ” հեռուստաընկերությունները: Քյավառ TV-ն հեռարձակվում է նաեւ Վարդենիսում ու Մարտունիում:
- Տպագվում են Գավառում “Գեղամա աշխարհ”, Սեւանում “Ոսկե հասկ” մարզային թերթերը:
- Երեւանյան ընդդիմադիր մամուլ մարզում չեն ստանում: Բնակչության որոշակի հատված ընթերցում են մամուլի ինտերնետային տարբերակը եւ/կամ լրատվական այլ կայքեր, հատկապես նրանք, ովքեր հետեւում են քաղաքական կյանքին:
- Ոչ պաշտոնական տեղեկատվությունն ավելի հեշտությամբ է տարածվում, քան ԶԼՄ-ների միջոցով:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հարցվողների ընտանիքի առջեւ կանգնած հիմնախնդիրները

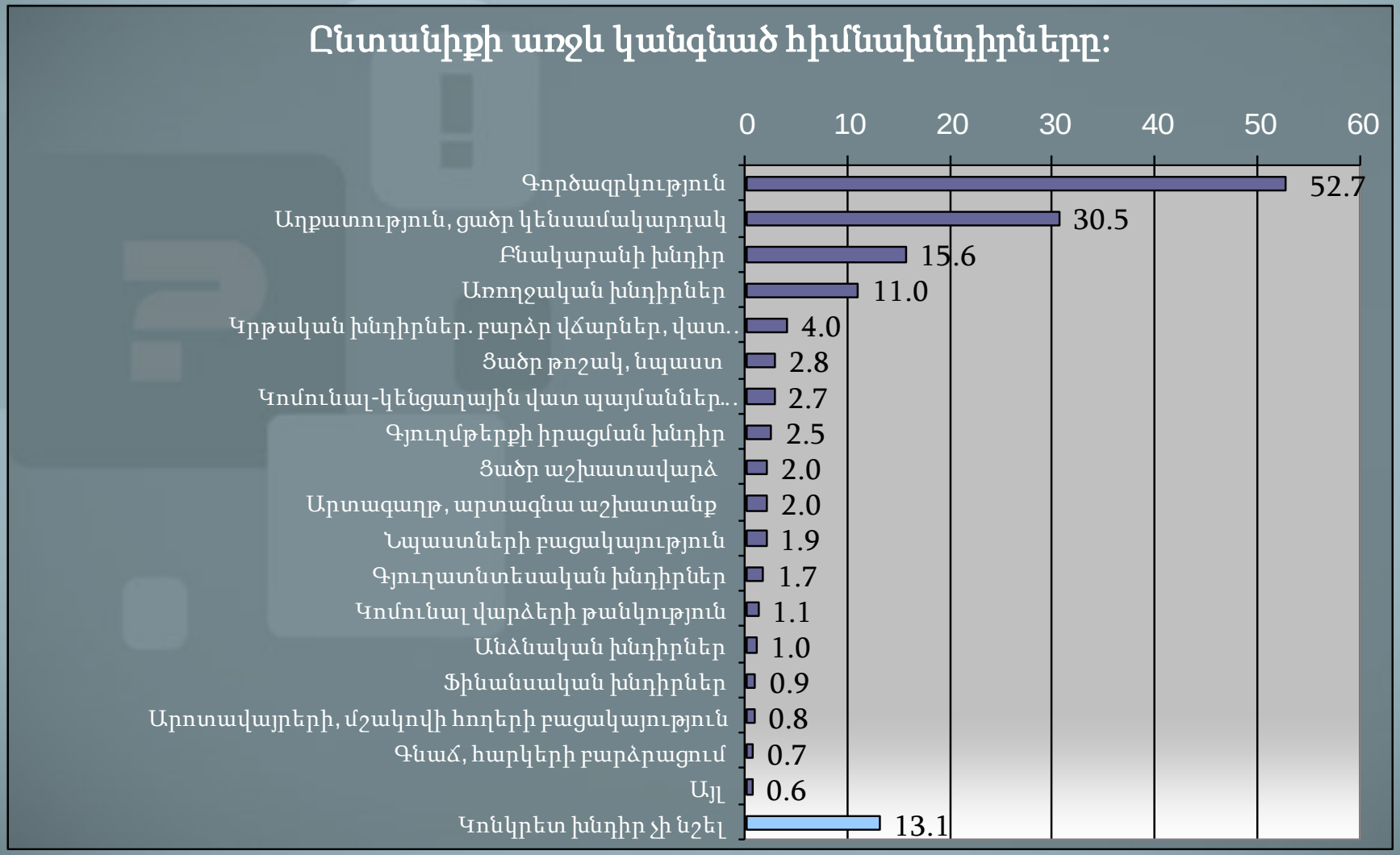

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Գեղարքունիքի մարզի քաղաքների ու գյուղերի առջեւ կանգնած հիմնախնդիրները

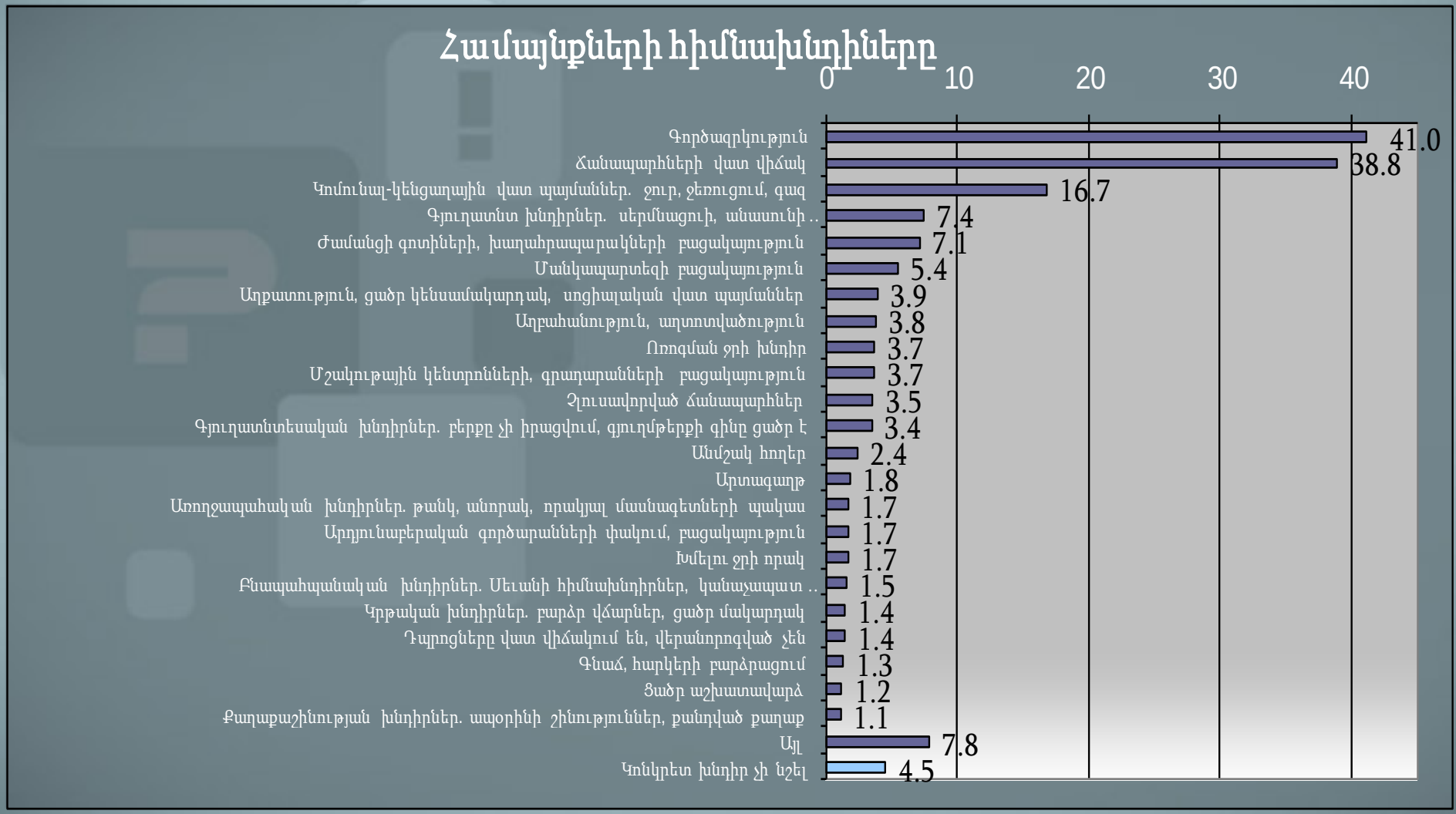

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հիմնախնդիրների առաջնահերթությունն ըստ քաղաքային բնակչության գնահատականների

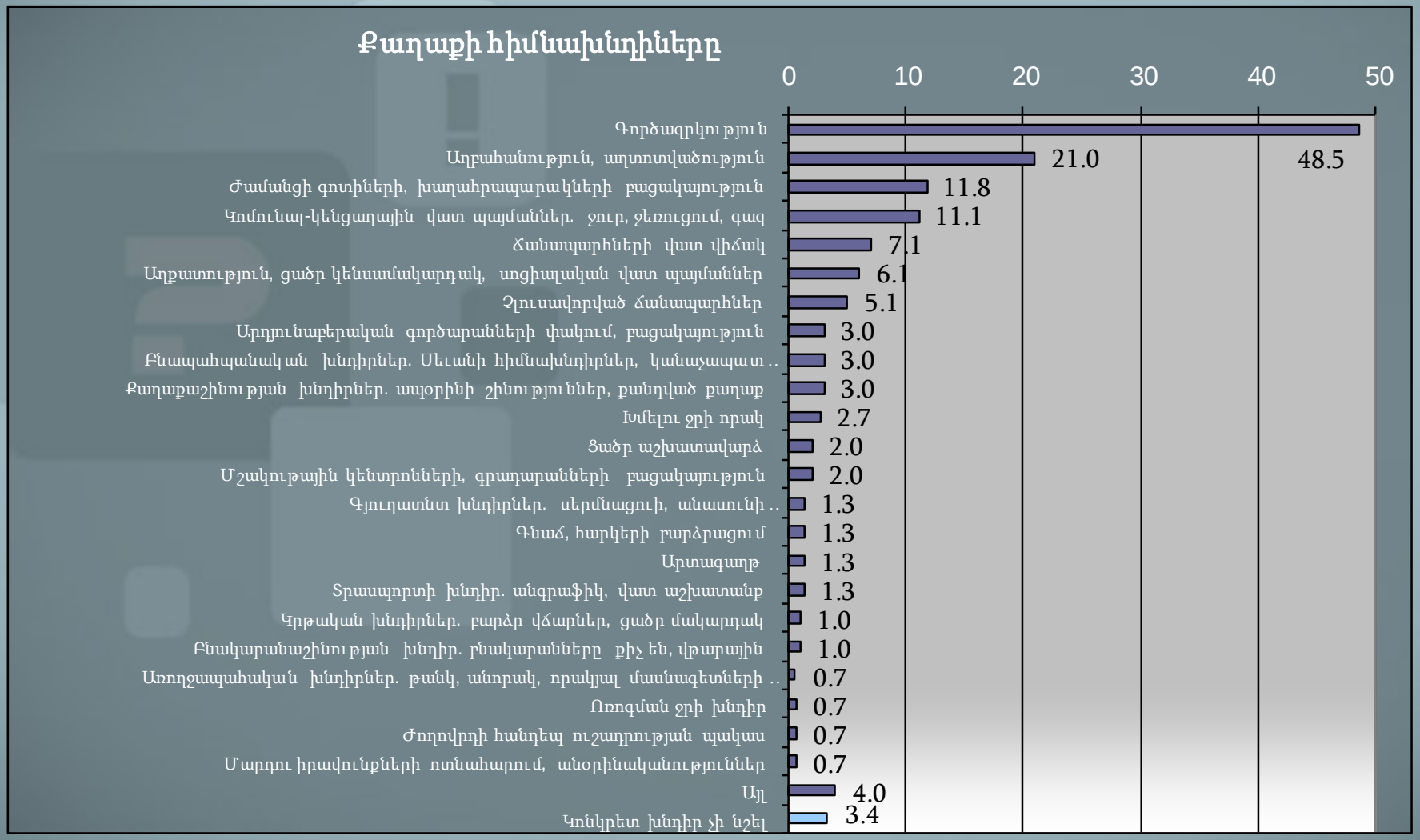

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հիմնախնդիրների առաջնահերթությունն ըստ գյուղական բնակչության գնահատականների

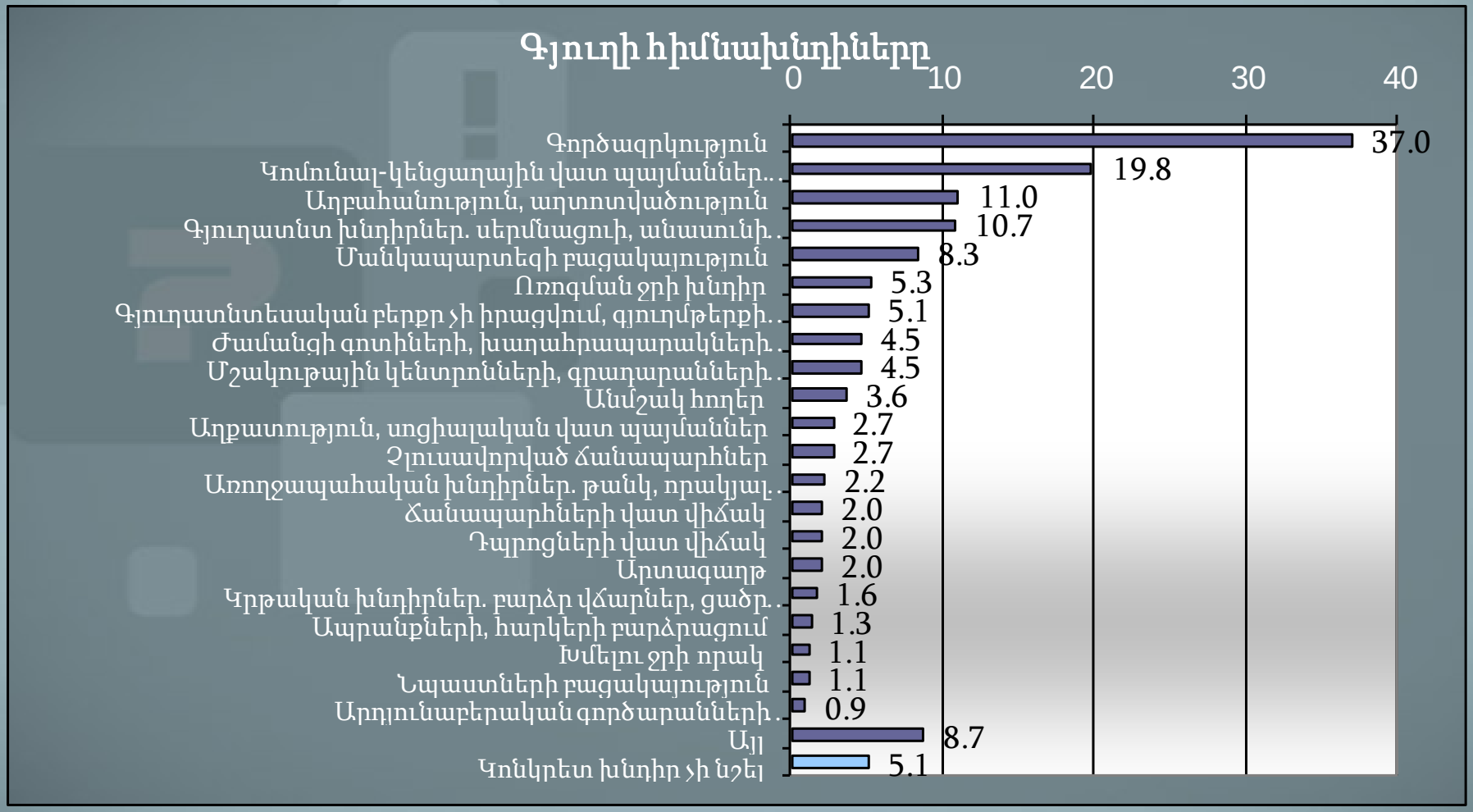

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Գեղարքունիքի մարզի հիմնախնդիրները

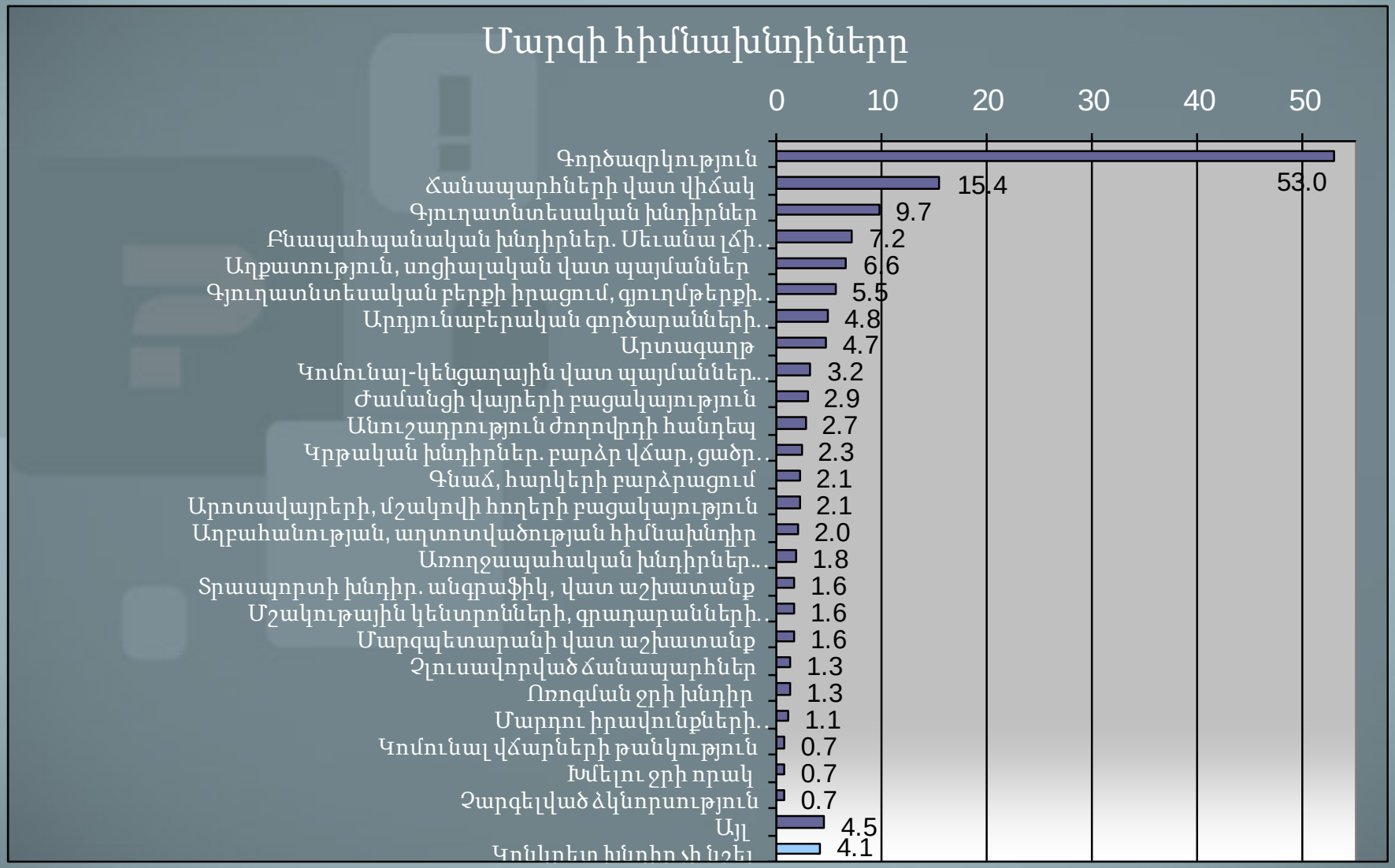

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հայաստանի Հանրապետության հիմնախնդիրները

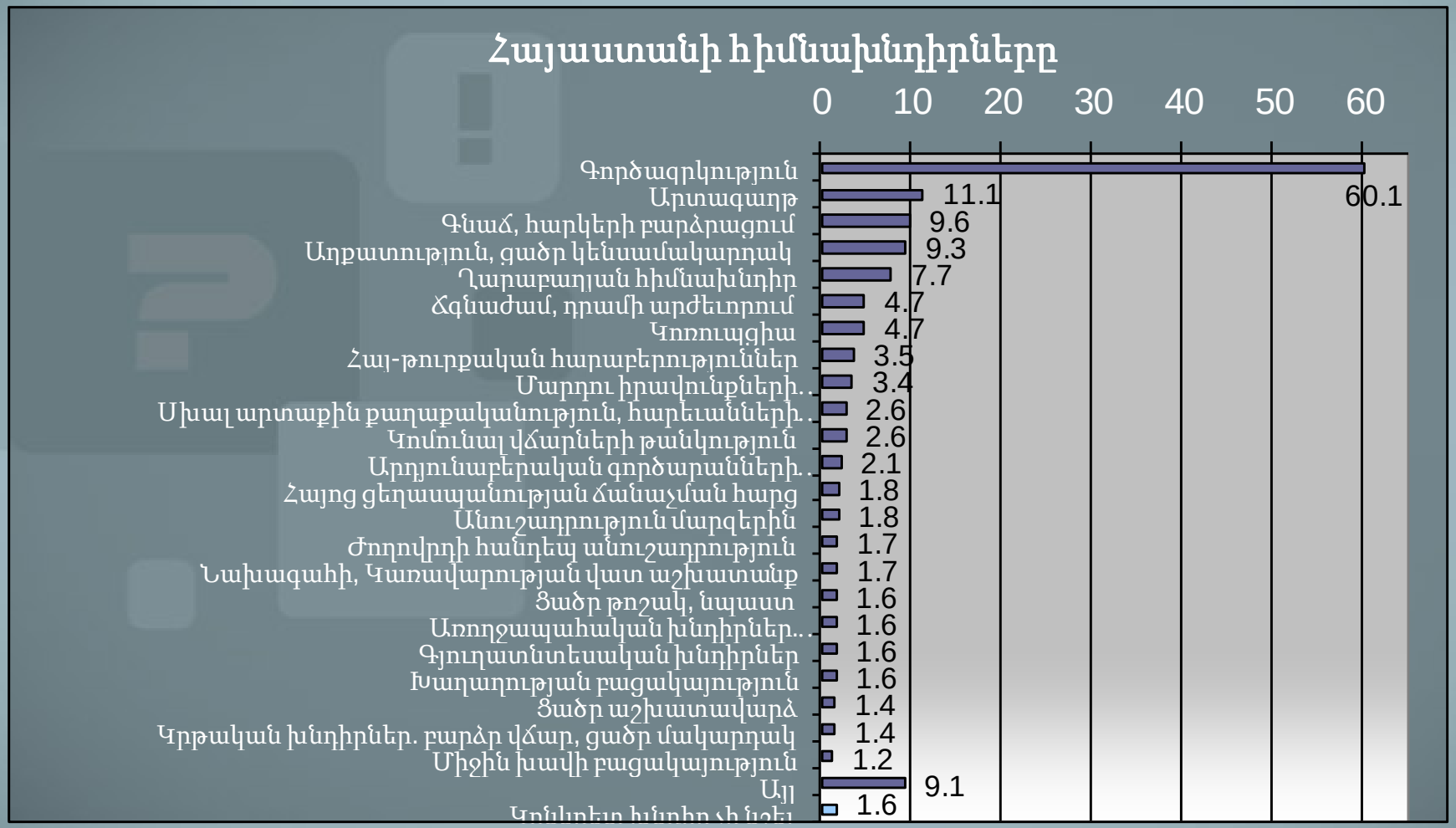

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Առավել կարեւոր երեք հիմնախնդիրներն ըստ հարցվողների

Ընտանիք	1. Գործազրկություն 2. Աղքատություն, ցածր կենսամակարդակ 3. Բնակարանային խնդիրներ
Համայնք	1. Գործազրկություն 2. Ճանապարհների վատ վիճակ 3. Կոմունալ-կենցաղային վատ պայմաններ 4. Սեւանի բնապահպանական խնդիրներ
Գեղարքունիքի մարզ	1. Գործազրկություն 2. Ճանապարհների վատ վիճակ 3. Գյուղատնտեսական խնդիրներ
Հայաստան	1. Գործազրկություն 2. Արտագաղթ 3. Գնաճ, բարձր հարկեր

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքի հիմնախնդիրների պատասխանատուները

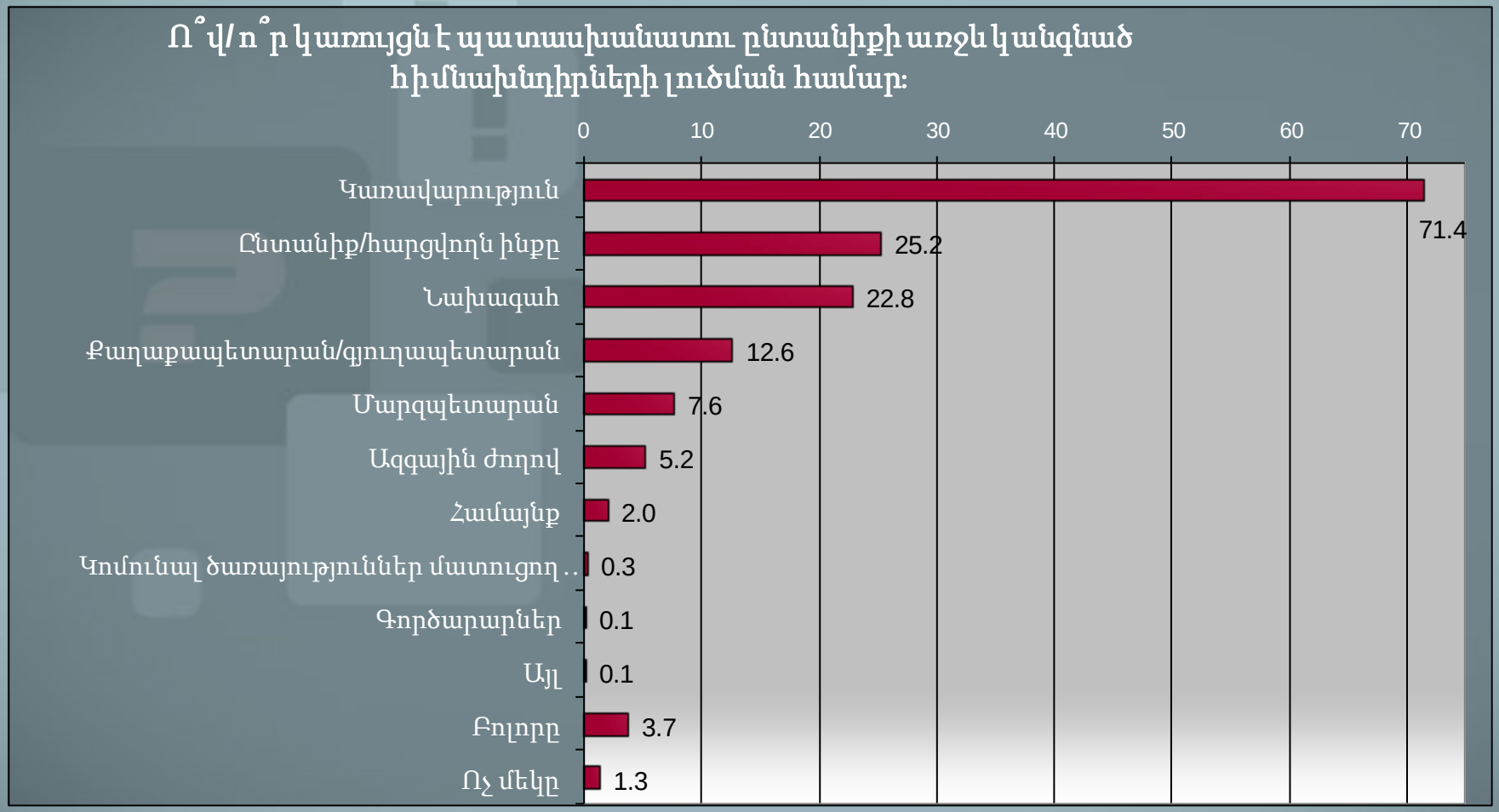

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքի հիմնախնդիրների պատասխանատուները

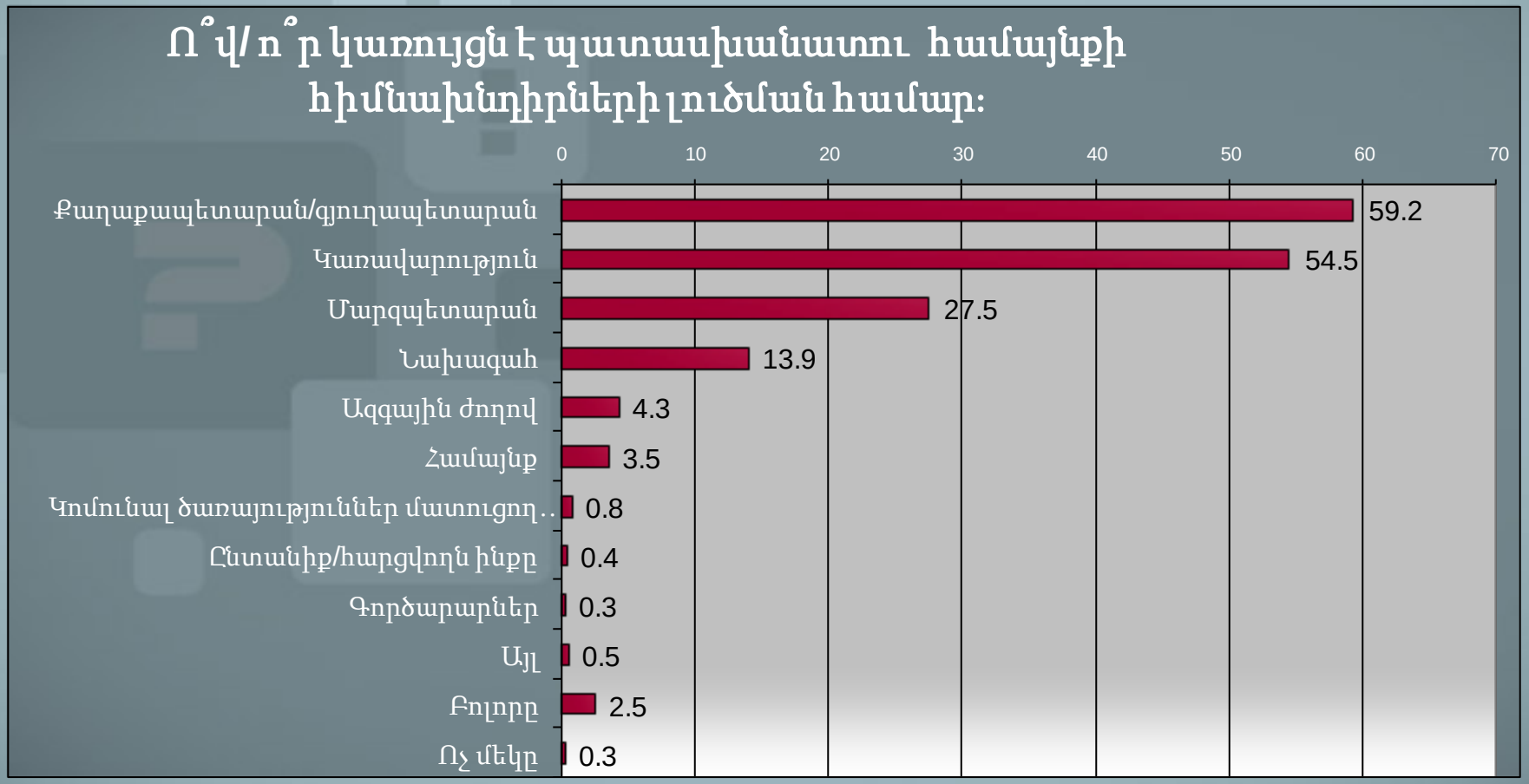

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Մարզի հիմնախնդիրների պատասխանատուները

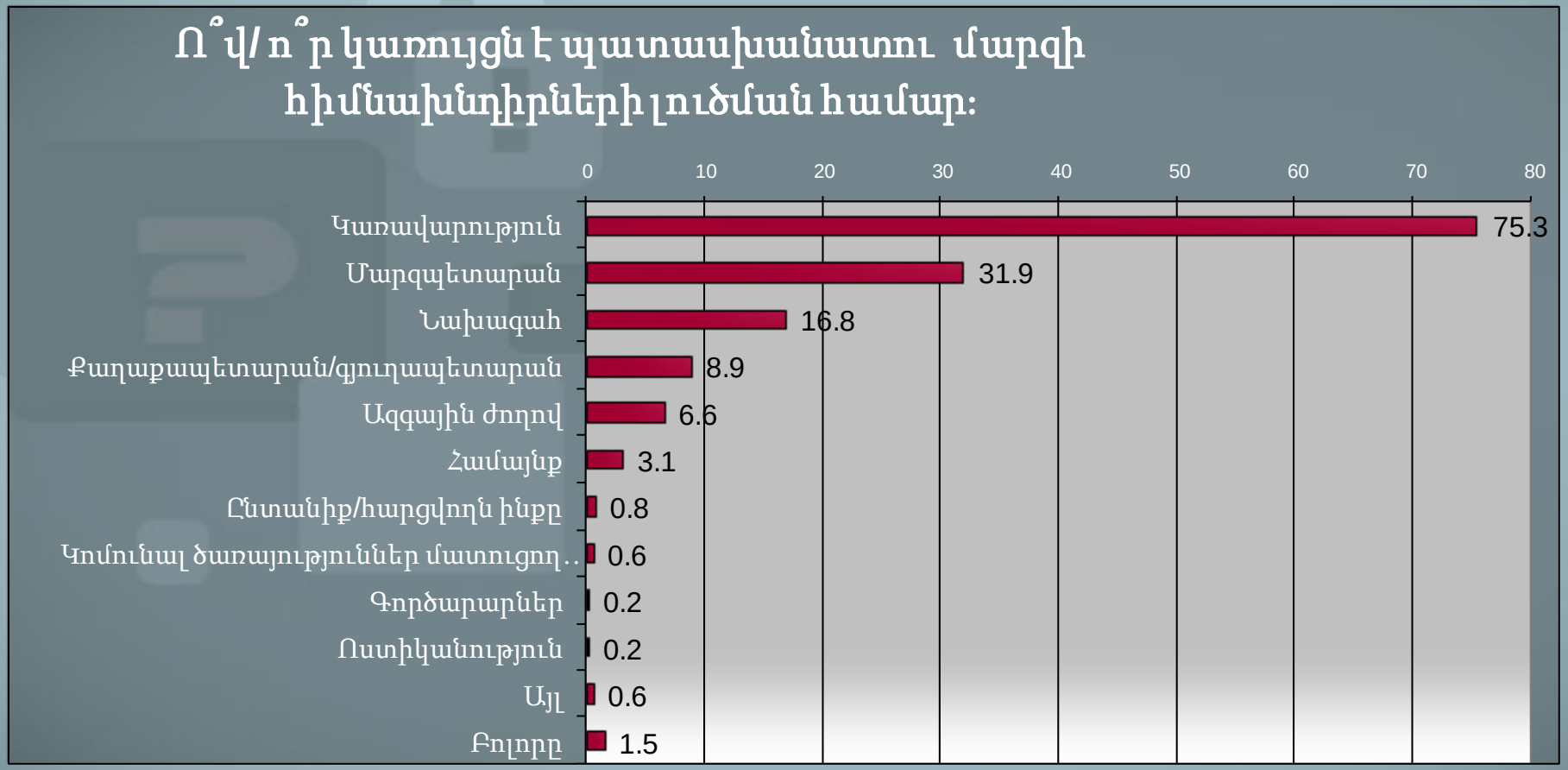

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հայաստանի Հանրապետության հիմնախնդիրների պատասխանատուները

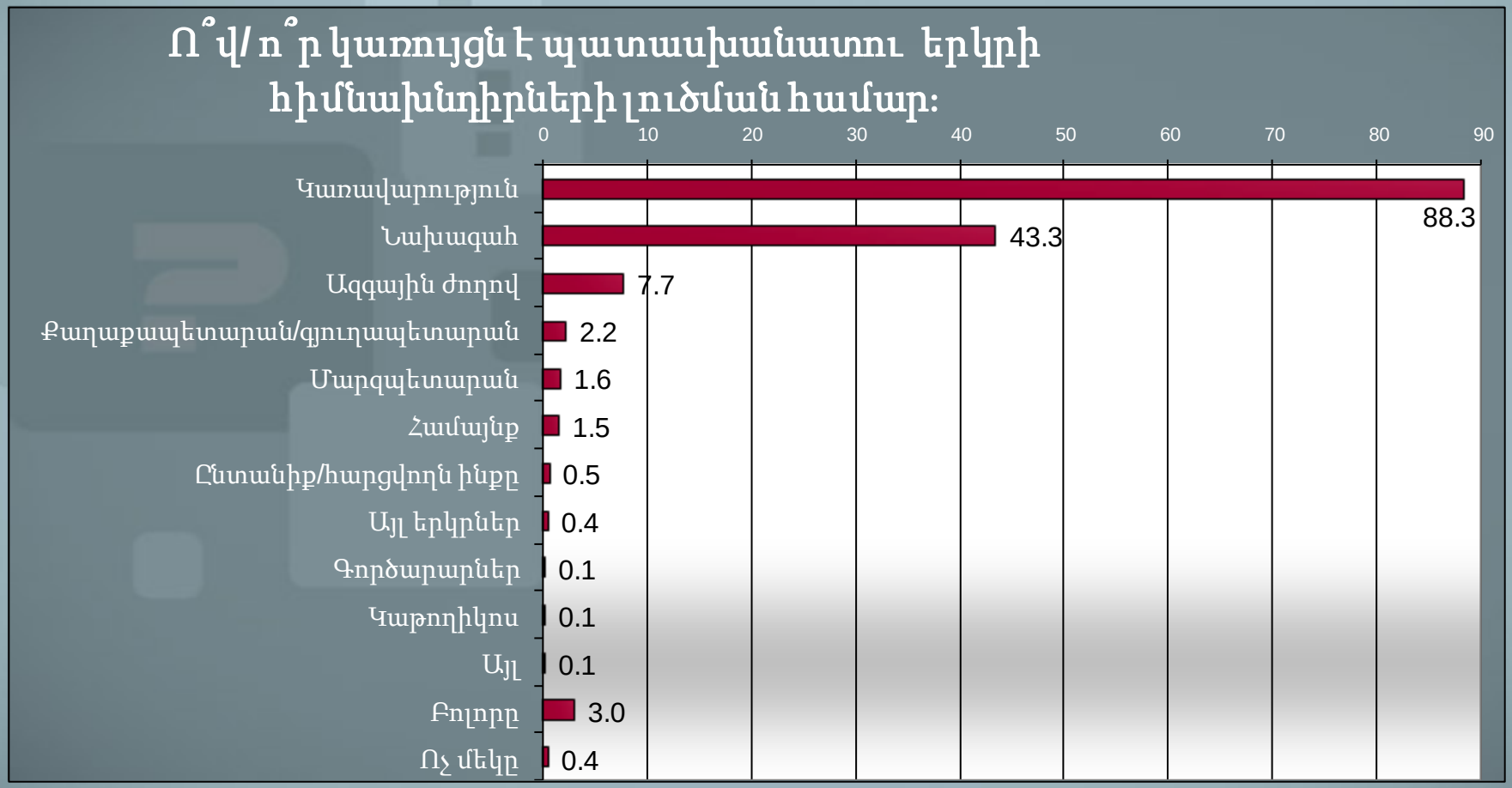

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ողջ հիմնախնդիրների առաջին երեք պատասխանատուները

Ընտանիք	1. Կառավարություն 2. Հարցվողն ինքը/ընտանիքը 3. Նախագահ
Համայնք	1. Քաղաքապետարան/գյուղապետարան 2. Կառավարություն 3. Մարզպետարան
Արարատի մարզ	1. Կառավարություն 2. Մարզպետարան 3. Նախագահ
Հայաստան	1. Կառավարություն 2. Նախագահ 3. Ազգային ժողով

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ընտանիքի առաջնային հիմնախնդիրներն ըստ հիմնական պատասխանատուների

№	Ընտանիքի հիմնախնդիրներ	Պատասխանատուներ					
		Նախա-գահ	Կառավա-ություն	ԱԺ	Մարզպե-տարան	ՏԻՄ	Հարցվող/ ընտանիք
1	Գործազրկություն	55.9	43.2	60.5	35.7	33.1	16.1
2	Աղքատություն, ցածր կենսամակարդակ	19.4	25.5	23.7	17.9	12.8	24.5
3	Բնակարանի խնդիր	8.2	9.6	2.6	16.1	17.0	25.0
4	Առողջական խնդիրներ	2.4	5.3	2.6	1.8	7.4	23.4
5	Կրթական խնդիրներ. բարձր վճարներ, վատ պայմաններ, ցածր մակարդակ	2.4	2.6	0	3.6	1.1	3.7
6	Ցածր թոշակ, նպաստ	1.8	3.8	2.6	0	0	0

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքների առաջնային հիմնախնդիրներն ըստ հիմնական պատասխանատուների

№	Համայնքի հիմնախնդիներ	Պատասխանատուներ				
		Նախագահ	Կառավա-ություն	ԱԺ	Մարզպե-տարան	ՏԻՄ
1	Գործազրկություն	53.2	39.7	17.6	14.6	12.1
2	Ճանապարհների վատ վիճակ	14.4	18.3	20.6	29.2	28.3
3	Կոմունալ-կենցաղային վատ պայմաններ. ջուր, ջեռուցում, գազ	0.9	4.6	8.8	15.1	14.3
4	Գյուղատնտեսական խնդիրներ	2.7	3.7	11.8	4.6	4.9
5	Ժամանցի գոտիների, խաղահրապարակների բացակայություն	1.8	2.6	2.9	6.8	6.4
6	Մանկապարտեզի բացակայություն	2.7	1.6	5.9	4.1	5.1

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Գեղարքունիքի մարզի առաջնային հիմնախնդիրներն ըստ հիմնական պատասխանատուների

№	Համայնքի հիմնախնդիրներ	Պատասխանատուներ				
		Նախագահ	Կառավա-ություն	ԱԺ	Մարզպե-տարան	ՏԻՄ
1	Գործազրկություն	56.3	41.3	27.3	34.8	13.0
2	Ճանապարհների վատ վիճակ	3.4	9.2	21.1	16.5	21.7
3	Կոմունալ-կենցաղային վատ պայմաններ. ջուր, ջեռուցում, գազ	5.7	5.6	0	9.8	10.9
4	Գյուղատնտեսական խնդիրներ	1.1	5.1	9.1	2.4	6.5
5	Գործազրկություն	6.9	5.4	3.0	2.4	4.3
06	Ճանապարհների վատ վիճակ	1.1	5.4	3.0	3.0	0

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հայաստանի առաջնային վեց հիմնախնդիրներն ըստ հիմնական պատասխանատուների

№	Համայնքի հիմնախնդիրներ	Պատասխանատուներ				
		Նախագահ	Կառավա-ություն	ԱԺ	Մարզպե-տարան	ՏԻՄ
1	Գործազրկություն	38.1	45.8	33.3	18.2	25.0
2	Արտագաղթ	6.3	8.5	3.5	0	0
3	Գնաճ, հարկերի բարձրացում	5.3	6.6	7.0	9.1	12.5
4	Աղքատություն, ցածր կենսամակարդակ, սոցիալական վատ պայմաններ	6.3	6.0	10.5	0	0
5	Ղարաբաղյան հիմնախնդիր	9.7	2.5	1.8	0	0
6	Կոռուպցիա	2.5	3.1	3.5	0	0

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Առաջնային հիմնախնդիրները եւ հիմնական պատասխանատուները

Գործազրկություն Աղքատություն, ցածր կենսամակարդակ Բնակարանային խնդիրներ	Ընտանիք	Կառավարություն Ընտանիքը/ինքը Նախագահ
Գործազրկություն Ճանապարհներ Կոմունալ-կենցաղային պայմաններ	Համայնք	Քաղաքապետարան/գյուղապետարան Կառավարություն Մարզպետարան
Գործազրկություն Ճանապարհներ Գյուղատնտեսական խնդիրներ	Մարզ	Կառավարություն Մարզպետարան Նախագահ
Գործազրկություն Արտագաղթ Գնաճ, բարձր հարկեր	Հայաստան	Կառավարություն Նախագահ Ազգային ժողով

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

5. Գեղարքունիքի մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակը. ներկան եւ հեռանկարները

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Վերջին մեկ տարվա ընթացքում մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի փոփոխության գնահատականը

Ինչպե՞ս է փոխվել Ձեր մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակը վերջին մեկ տարվա ընթացքում:

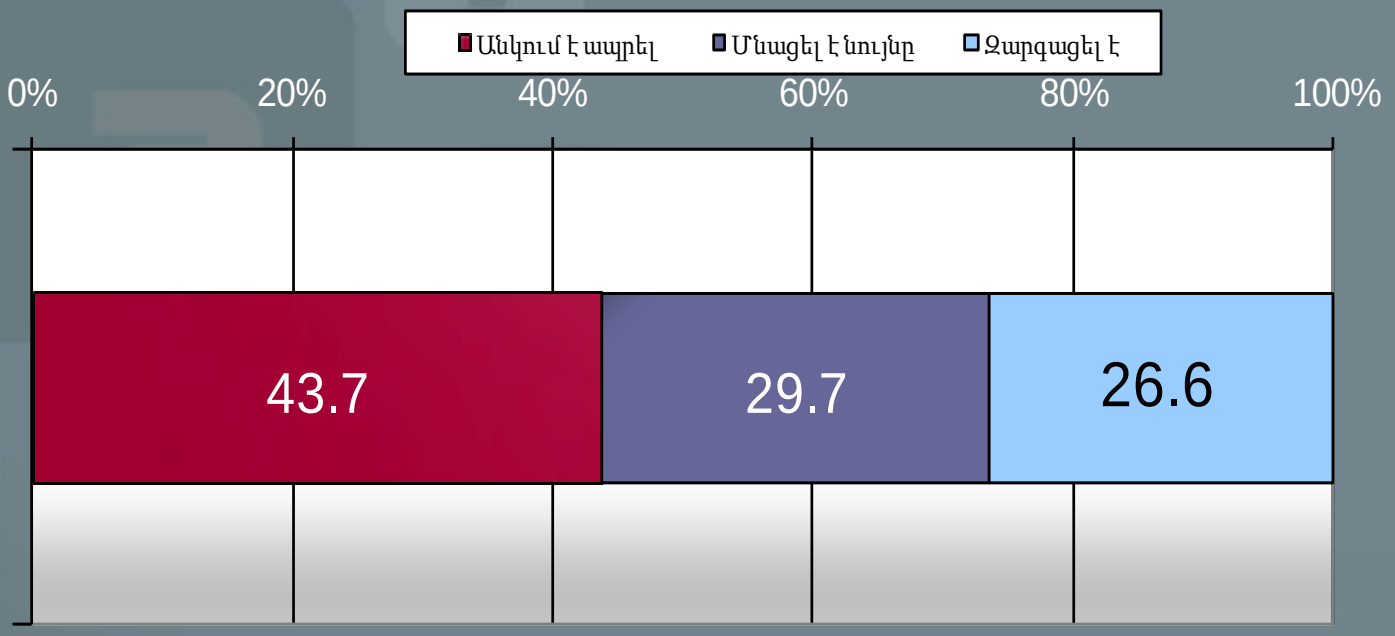

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Զարգացած ոլորտները

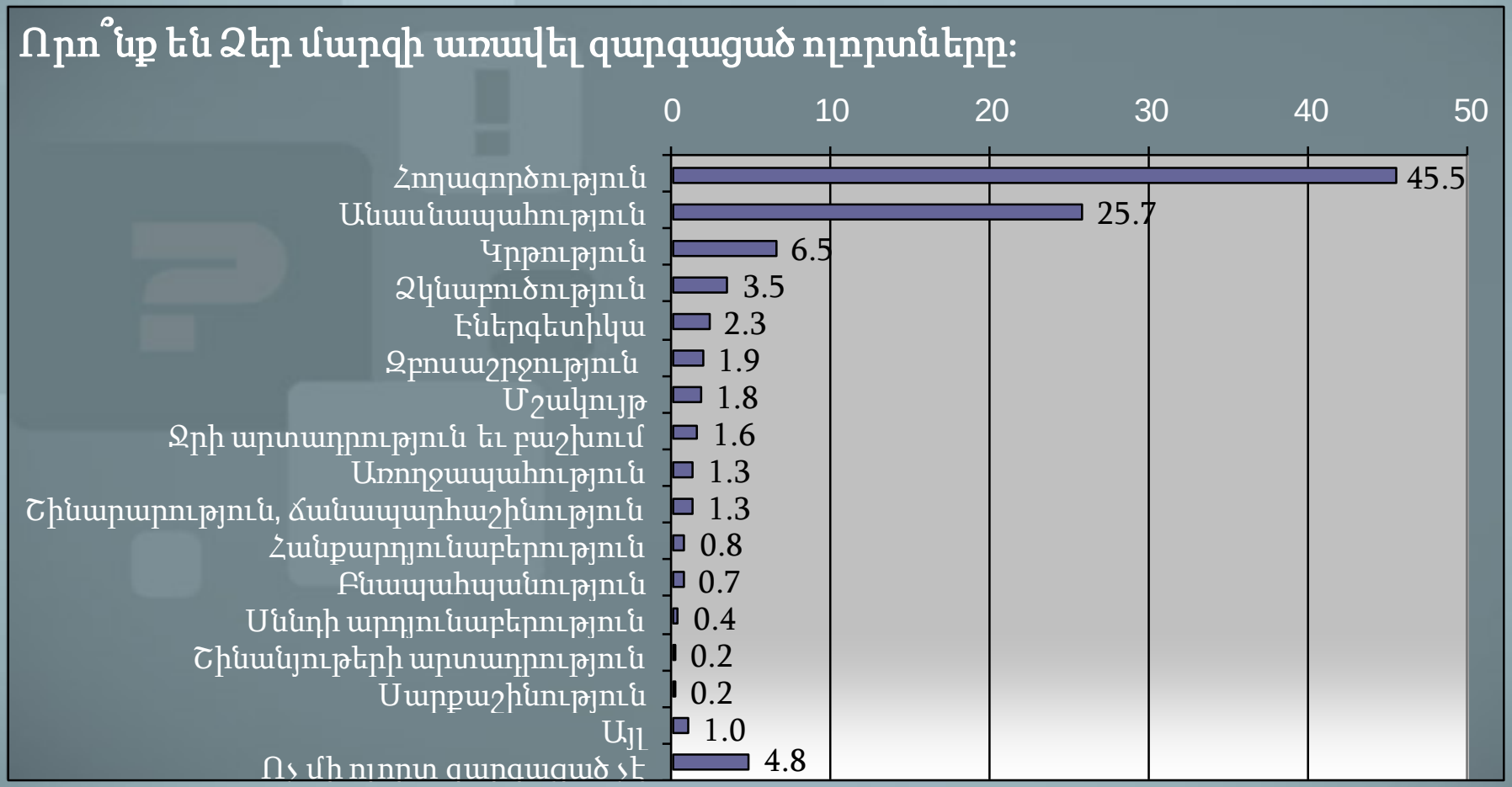

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Թերզարգացած ոլորտները

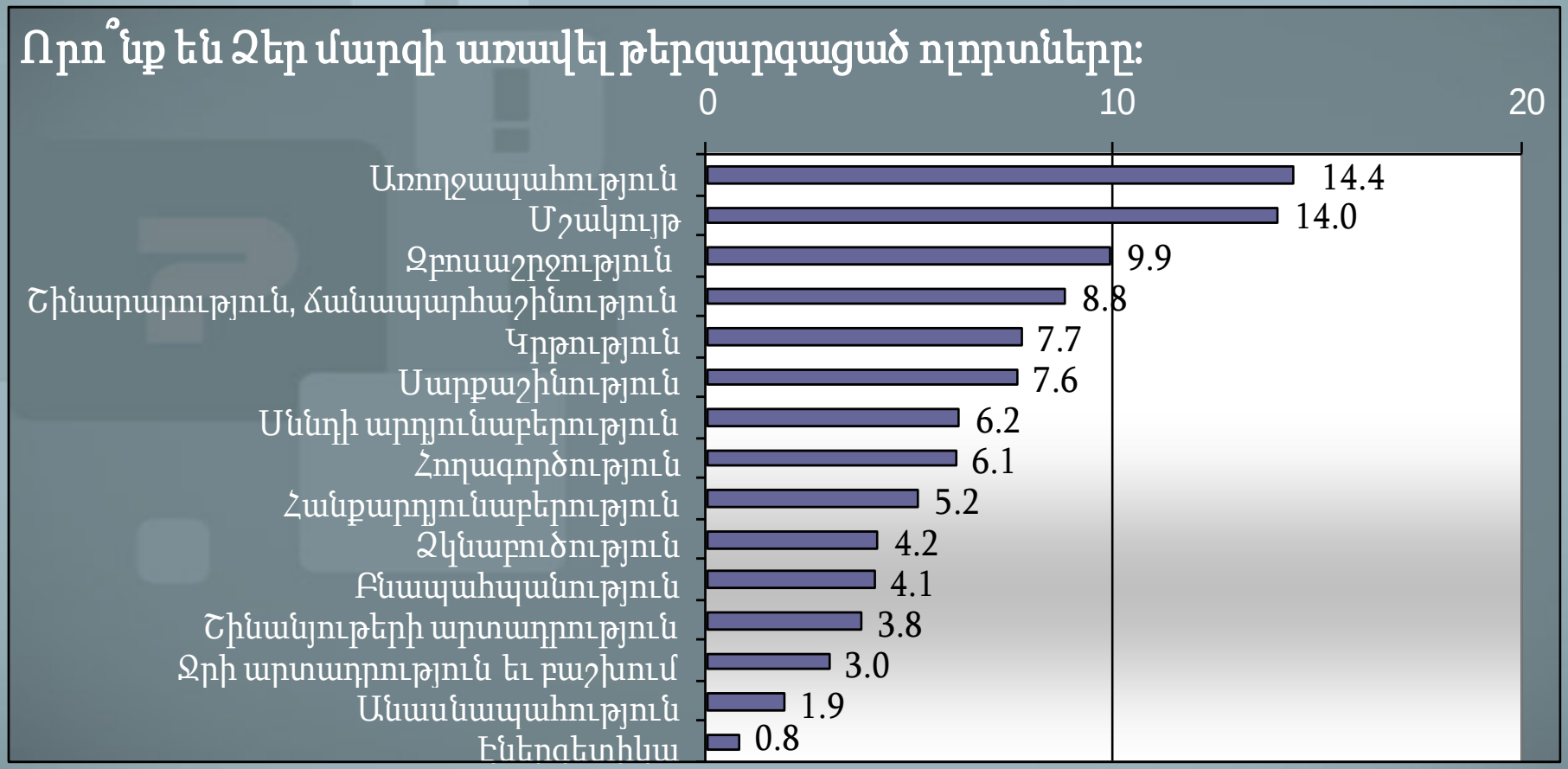

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ոլորտների զարգացվածության ցուցանիշի միջին գնահատականը (1-10 սանդղակով)

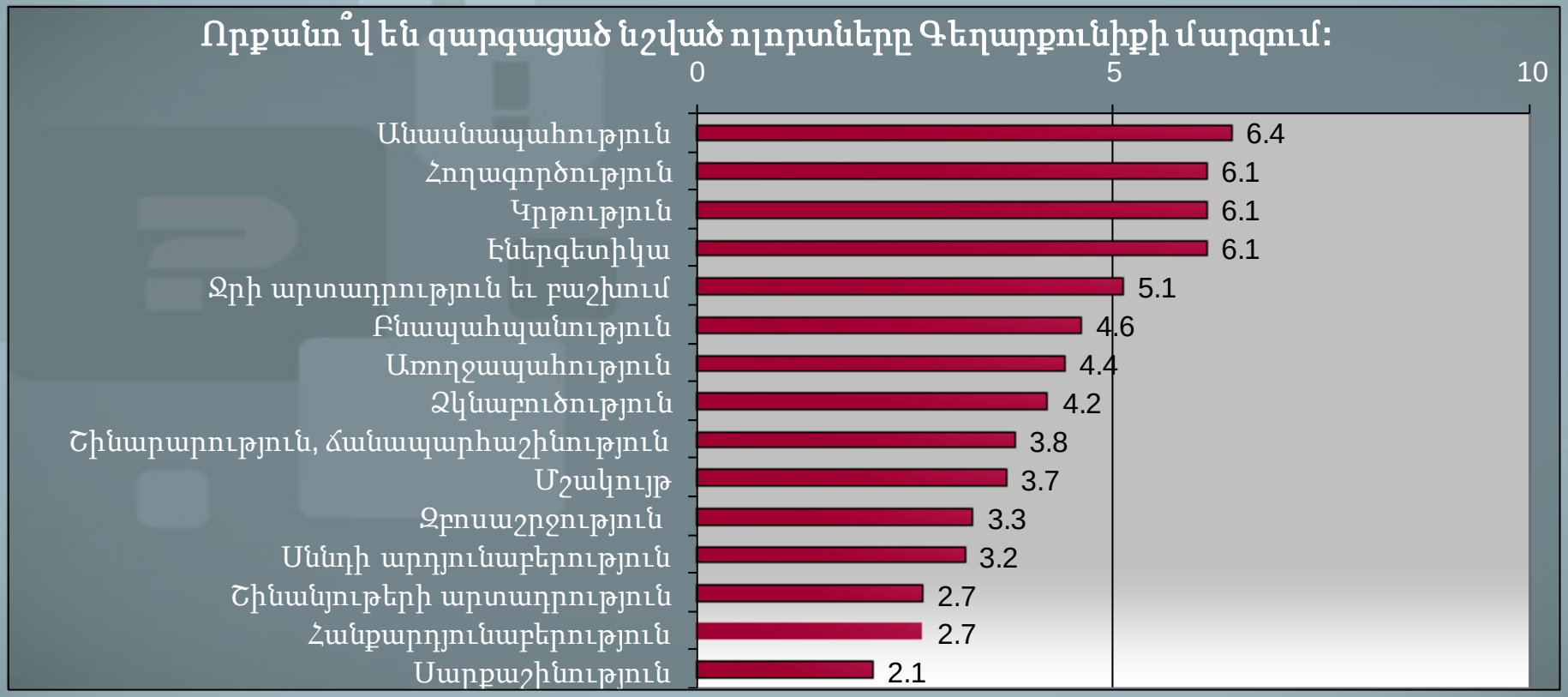

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Գեղարքունիքի մարզի ամենազարգացած եւ ամենաթերզարգացած ոլորտները

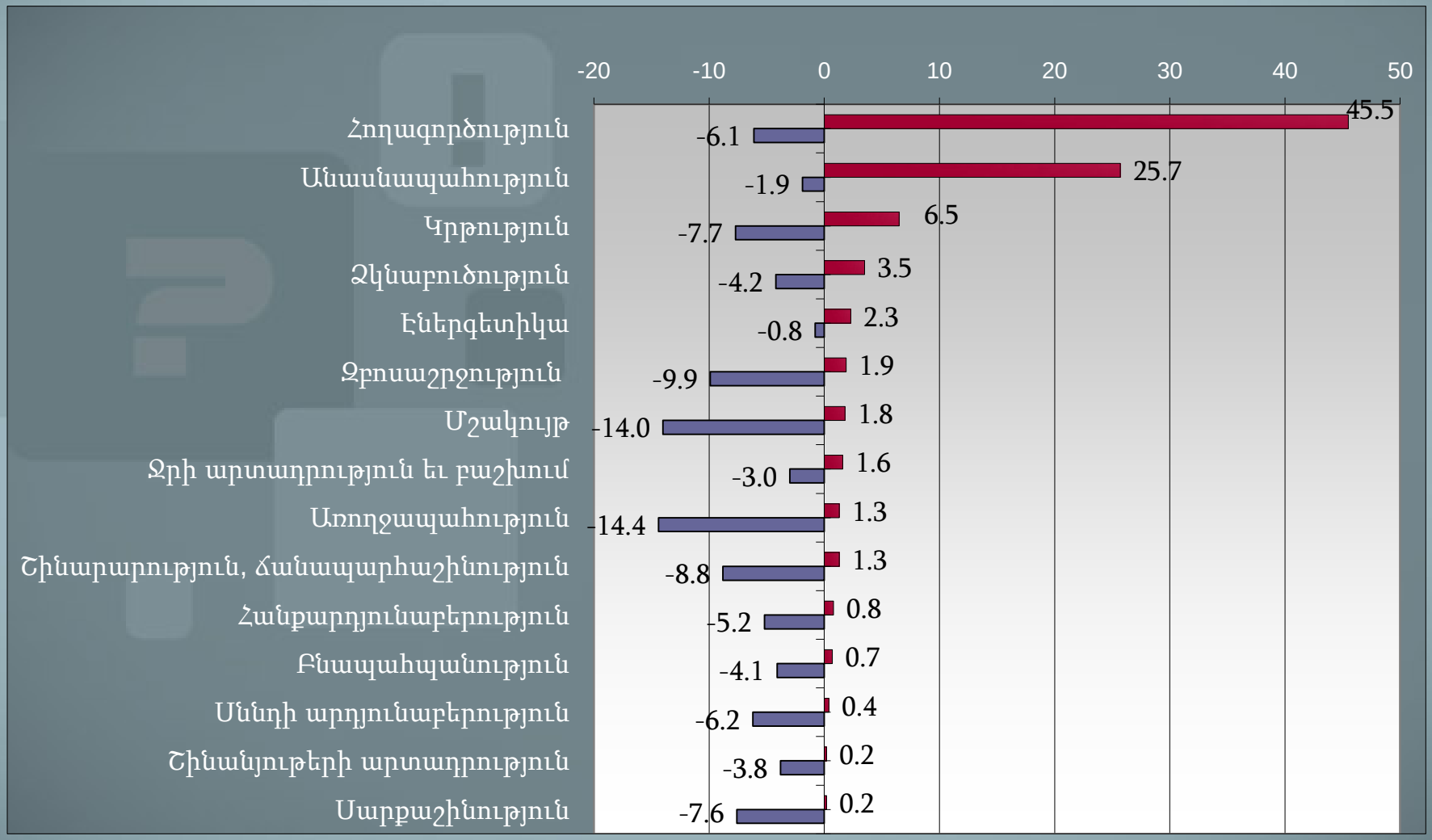

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակչության վերաբերմունքը Սեւանա լճի հետ առնչվող Կառավարության որոշումներին

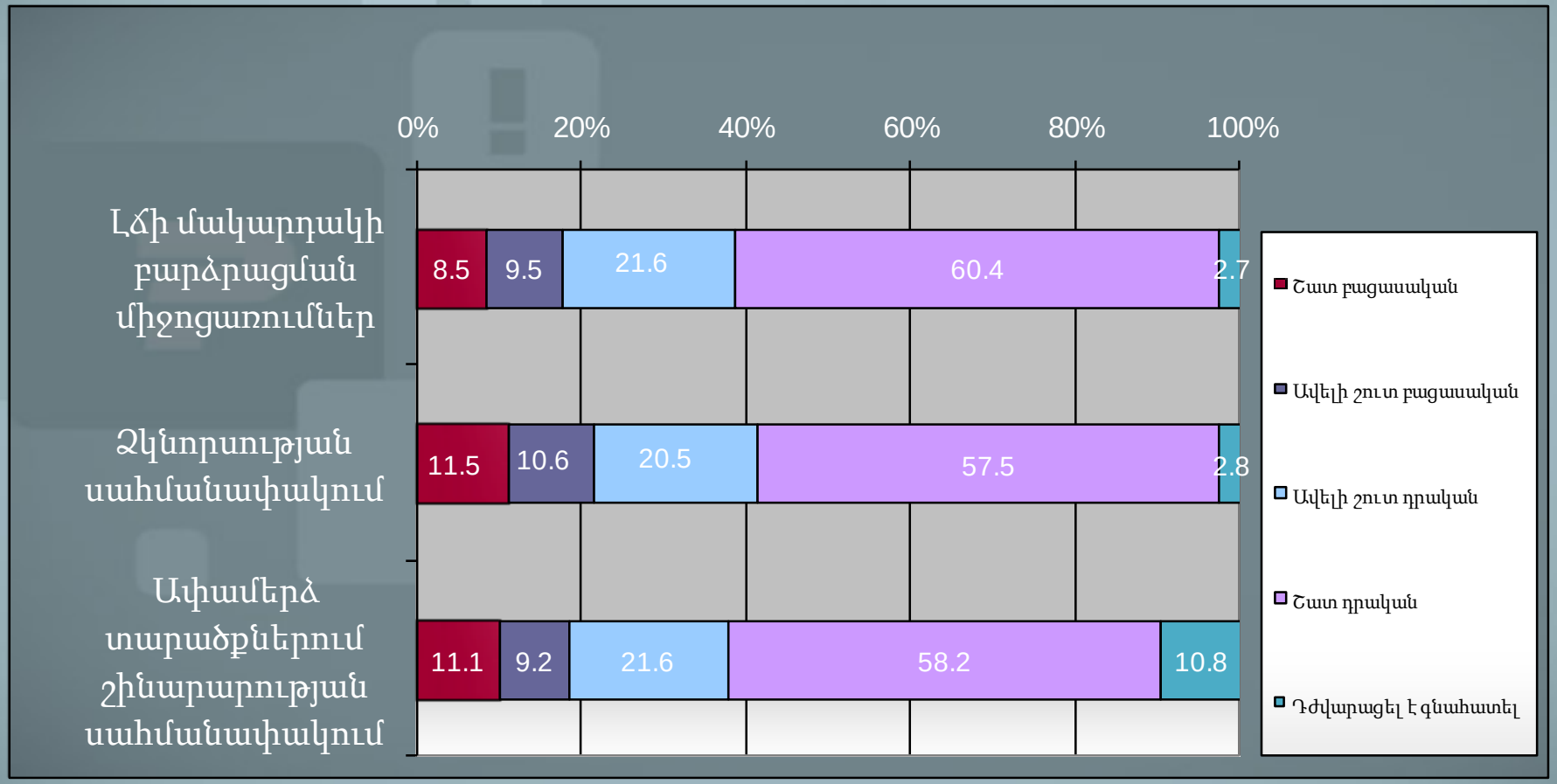

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացման միջոցառումների հանդեպ վերաբերմունքի պատճառաբանությունները

Բացասական – 18.0%	Դրական – 82.0%
• Ափամերձ շինությունները կքանդվեն – **8.9%** • Ճանապարհները կփակվեն – **3.5%** • Կանաչ տարածքներն անցնում են ջրի տակ – **2.3%**	• Բնապահպանական նշանակություն ունի – **27.3%** • Խմելու ջրի պաշարը կավելանա – **23.3%** • Ոռոգման ջրի պաշարը կավելանա – **9.3%** • Ափամերձ շինությունները կքանդվեն – **4.3%**

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Չկնորսության սահմանափակման հանդեպ վերաբերմունքի պատճառաբանությունները

Բացասական – 22.0%

- Զուկն ապրուստի միջոց է – **11.5%**
- Սահմանափակումը չի գործում բոլորի համար – **2.8%**
- Չկնորսությունը շահութաբեր է – **2.2%**
- Զուկը կթանկանա – **1.4%**

Դրական – 78.0%

- Չկնատեսակները կշատանան – **71.1%**
- Զուկն ապրուստի միջոց է – **2.6%**
- Չկնորսությունը շահութաբեր է – **23.3%**
- Բնապահպանական նշանակություն ունի – **0.2%**

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Լճի ափամերձ տարածքներում շինարարության սահմանափակման հանդեպ վերաբերմունքի պատճառաբանությունները

Բացասական – 20.2%	Դրական – 79.8%
• Տարածքները սեփականաշնորհված են – **5.7%** • Զբոսաշրջությունը չի զարգանա – **3.7%** • Շինարարությունն աշխատատեղեր է ստեղծում – **2.6%** • Ափամերձ տարածքի տեսքը փչանում է – **1.4%** • Շինություններն անցնում են ջրի տակ – **1.1%**	• Տարածքները սեփականաշնորհված են. ազատ տեղ չկա հանգստանալու համար – **22.5%** • Շինություններն անցնում են ջրի տակ – **16.9%** • Հանգստյան գոտին պետք է սեփականաշնորհված չլինի, անվճար լինի – **15.1%** • Ափամերձ տարածքի տեսքը կգեղեցկանա – **8.1%** • Լիճը կմաքրվի – **3.7%** • Զբոսաշրջությունը կզարգանա – **2.3%**

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ապագայում զարգացման համար նպատակահարմար ոլորտները Գեղարքունիքի մարզում

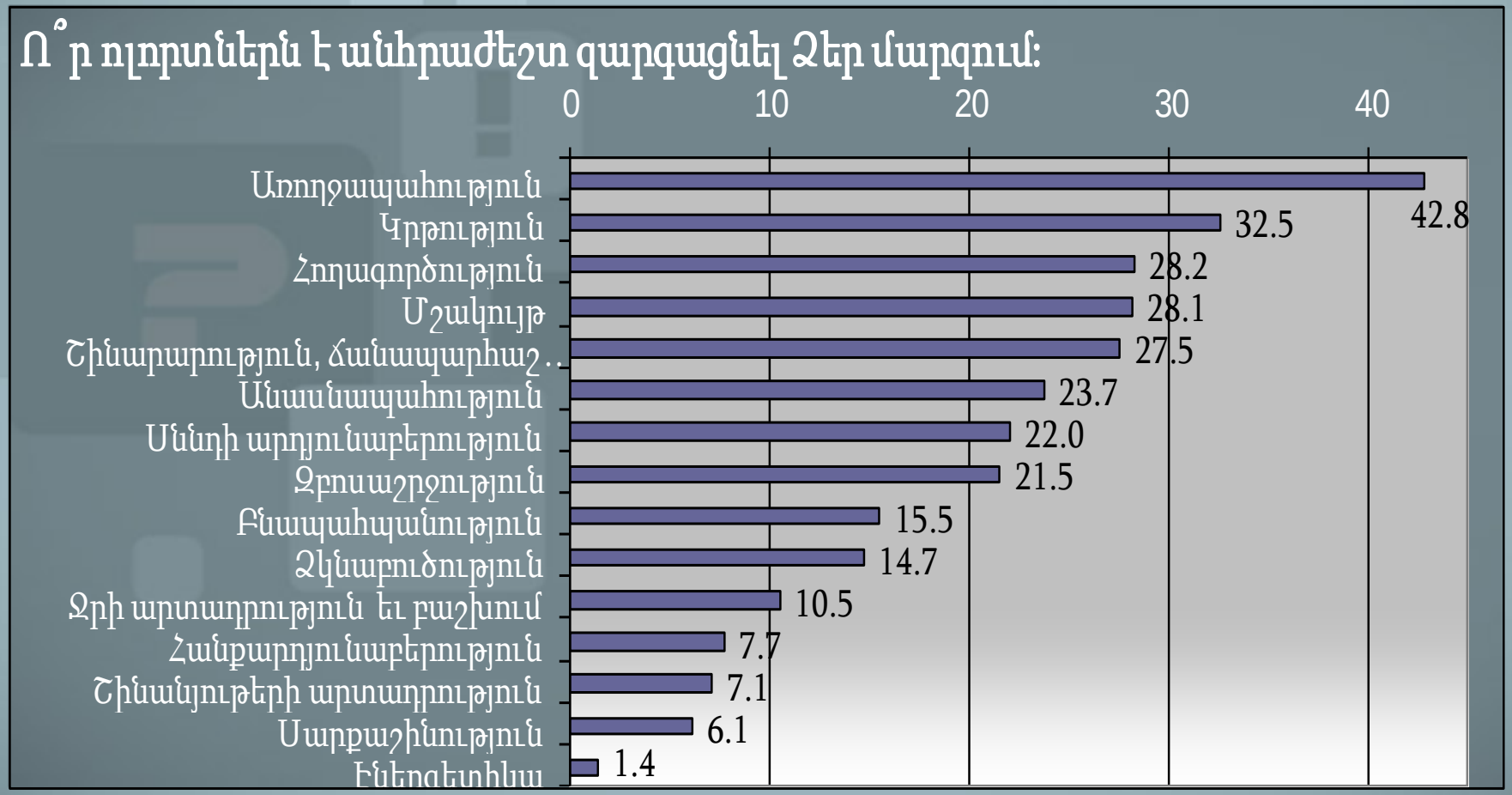

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Գեղարքունիքի մարզի տնտեսական զարգացման ռեսուրսները

- Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր
- Հողագործություն. կարտոֆիլի, հացահատիկի մշակություն
- Գյուղատնտեսություն
- Անասնապահություն
- Ավազահանքեր
- Ոսկու հանք
- Կրաքարի հանք
- Ցեմենտի հանք
- Ձկնաբուծություն
- Մեղվաբուծություն
- Հանքարդյունաբերություն
- Զբոսաշրջություն
- Արտագնա աշխատանք. տրանսֆերտներ

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Սեւանա լճի հիմնախնդիրները

➢Կառուցապատումներ
Սահմանված նիշից ներքեւ կառուցապատումներն արգելվում են օրենքով, սակայն հինականում կառուցել են հենց դրանից ցածր:
➢ Ցանկապատներ, որոնք բաժանում են սեփականաշնորհված տարածքները
➢ Արտոնագրային ձկնորսություն. ձկնորսությունը արգելված չէ կտրականապես եւ բոլորի համար
➢ Անտառների մաքրում՝ ջրի տակ չանցնելու համար
➢ Կոյուղու տեղային համակարգի եւ մաքրման կայանների կառուցում՝ լճի մեջ չլցնելու համար

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Տնտեսական զարգացման խոչընդոտներն ըստ փորձագետների - 1

Արտերկրներում բնակվող մարզի նախկին բնակիչներից հաջողակ գործարարները պատրաստ են ներդրումներ անել մարզի տնտեսական զարգացման համար, սակայն կան սահմանափակ փոքր շուկայի, արտահանման-ներմուծման խնդիրներ:

Մարզի տնտեսական զարգացմանը կարող է մեծապես նպաստել զբոսաշրջության զարգացումը, ինչին նպաստում է Սեւանա լճի առկայությունը: Հատկապես հեռանկարային է գյուղական զբոսաշրջության զարգացումը: Սակայն դրա համար համապատասխան ենթակառուցվածք չկա. նեղ ու անբարեկարգ փողոցներ, կոյուղու բացակայություն, ժամանցի վայրերի, զբոսայգիների սակավություն, սխալ ու տգեղ քաղաքաշինություն եւ այլն:

Հիմնական խոչընդոտ է նաեւ արտագաղթը, ինչը կապված է եւ՝ բարոյահոգեբանական եւ սոցիալ-տնտեսական խնդիրների հետ:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Տնտեսական զարգացման խոչընդոտներն ըստ փորձագետների - 2

Նախկինում արդյունաբերական ուղղվածությամբ Գավառում այժմ տնտեսական գործունեությունը գյուղատնտեսությունն է: Սակայն առանց պետական աջակցության մանր տնտեսությունները չեն կարողանում ապահովել անգամ սեփական տնային տնտեսության կարիքները:

Պարարտանյութերի թանկությունն ու անհասանելիությունը, գյուղտեխնիկայի սահմանապակությունը, բերքի սակավությունը ստիպում են հողագործությամբ զբաղվող մարդկանց այլընտրանքային աշխատանք փնտրել մայրաքաղաքում, արտերկրում:

Համայնքներում խոշորացման՝ ֆերմերային տնտեսություններ եւ գյուղացիական միավորումներ ստեղծելու անհրաժեշտություն է զգացվում:

Զգալի խոչընդոտ է բերքի իրացումը եւ շուկաների անհասանելիությունը: Օրինակ՝ կարտոֆիլն արտերկներ արտահանելու հնարավորությունը կխթանի հողագործության զարգացմանը:

Սահմանամերձ հատվածում արտոնությունների, վարկավորման, կառավարության կողմից աջակցության, սուբսիդավորման ու փոխհատուցման բացակայությունը:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Տնտեսական զարգացման խոչընդոտներն ըստ փորձագետների - 3

Հարկային արտոնությունների տրամադրումը կխթանի մարզի տնտեսական զարգացմանը, կգրավի ներդրողներին:

Մենաշնորհի վերացում, փոքր ու միջին բիզնեսի համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը ցածր տոկոսադրույքով վարկավորումը, ճիշտ հարկային քաղաքականությունը կաշխուժացնեն տնտեսական կյանքը:

Զգալիորեն կրճատվել է անասնապահությամբ զբաղվողների քանակը:

Կրճատվել են ցորենի, գարու, կարտոֆիլի մշակման ծավալները:

Հիմնական խոչընդոտը հարեւան երկրների եւ Հայաստանի փոխհարաբերություններն են:

Մարզում փոքր վերամշակող գործարանների ստեղծումը կօգնի տեղում իրացնել գյուղմթերքը:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Աշխատելու համար նախընտրելի ոլորտները

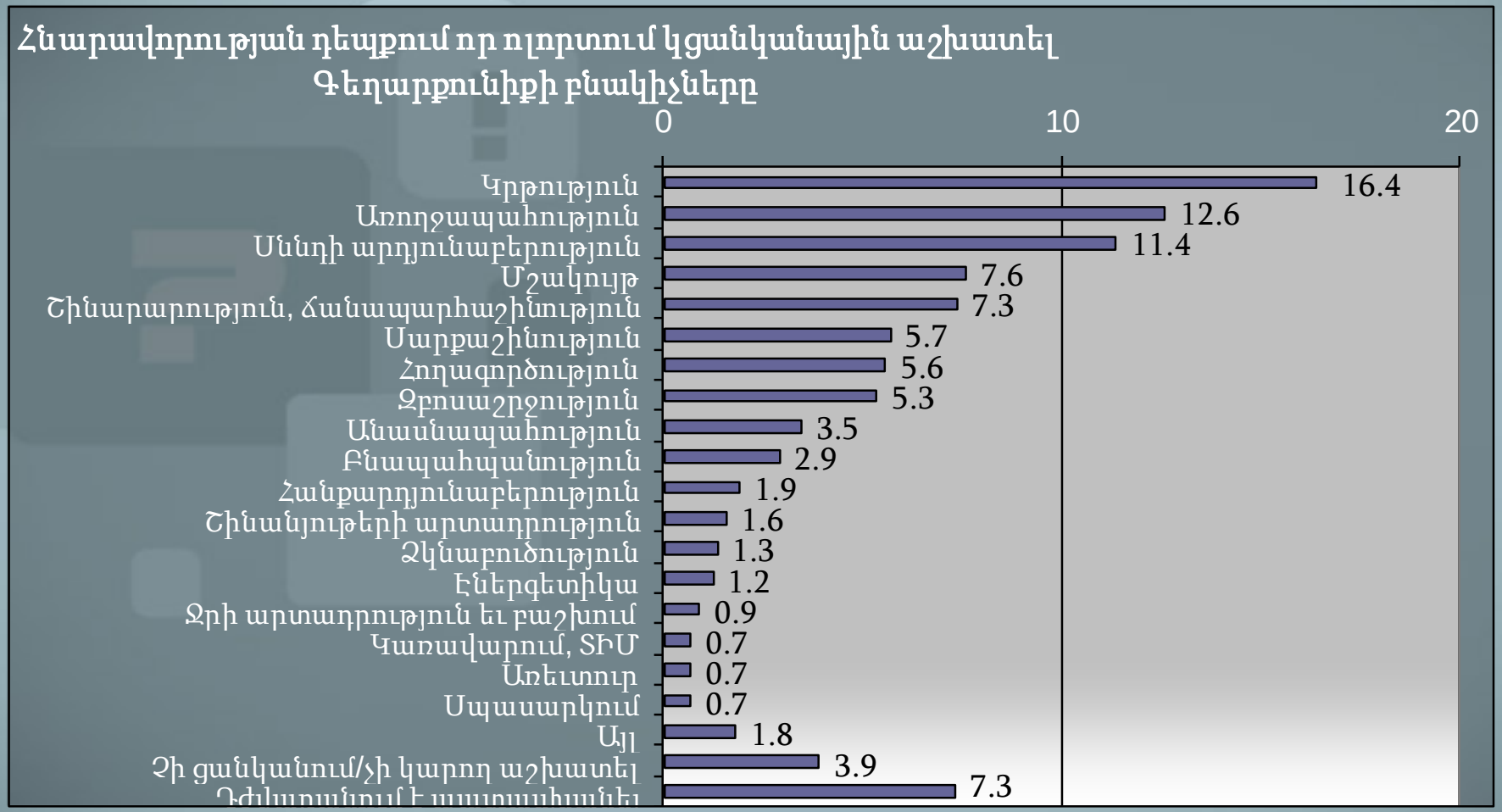

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Գեղարքունիքի մարզի սոցիալ-տնտեսական առանձնահատկությունները

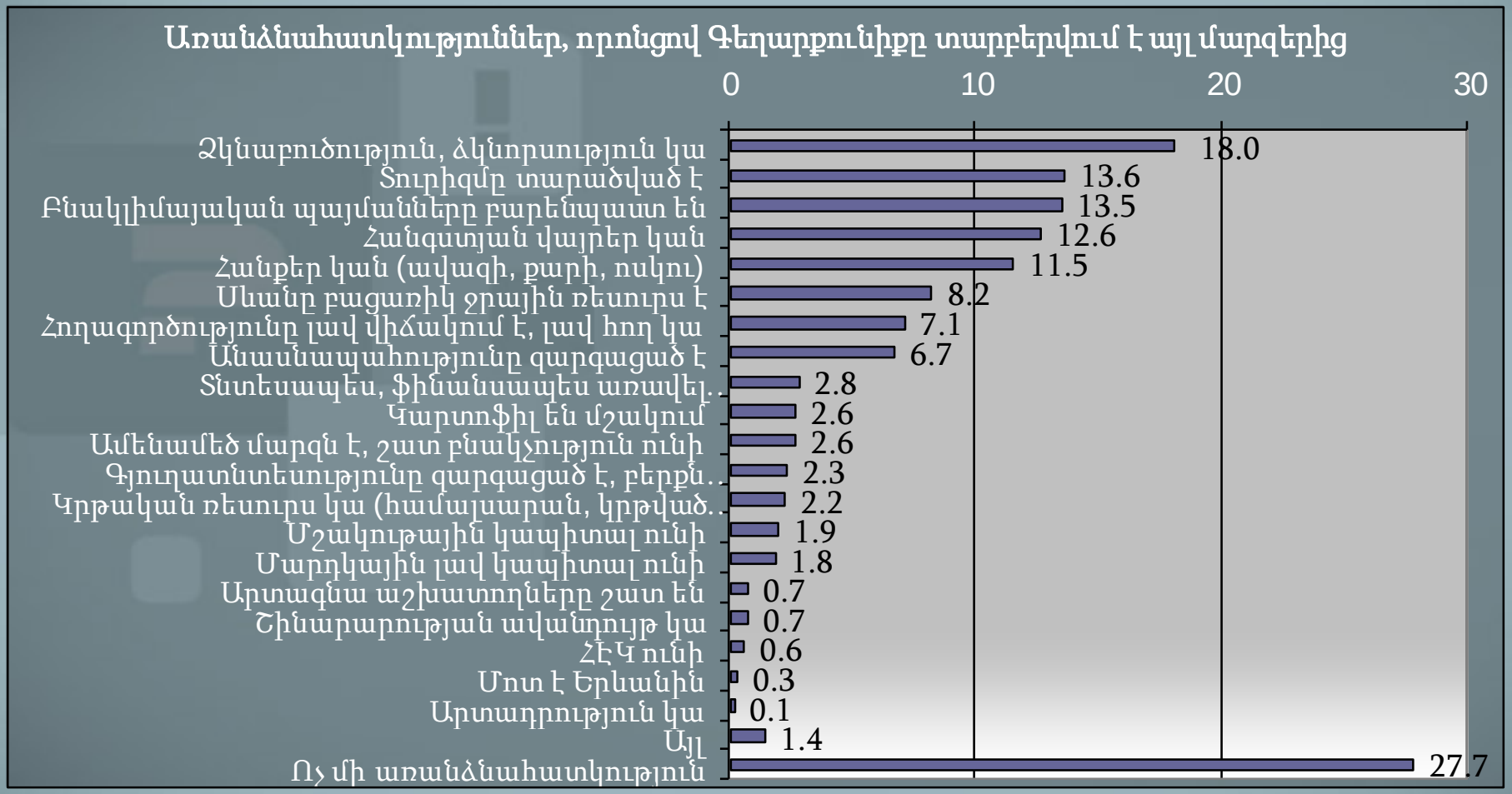

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Մարզի զարգացման նախադրյալները. ներդրումների համար նպաստավոր ոլորտները ըստ փորձագետների

- Զբոսաշրջություն
- Գյուղատնտեսություն
- Արդյունաբերություն
- Սննդի վերամշակում
- Գիտություն
- Ենթակառուցվածքներ
- Փոքր ու միջին բիզնես
- Գյուղացիական/ֆերմերային տնտեսությունների խոշորացում
- Առեւտուր
- Բերքի իրացման շուկաներ
- Բանկային համակարգ
- Մշակույթ
- Հոգեւոր կյանք
- Ձկնարդյունաբերություն
- Ժամանցային վայրեր
- Բնապահպանություն

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Մոտ ապագայում մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի փոփոխության գնահատականը

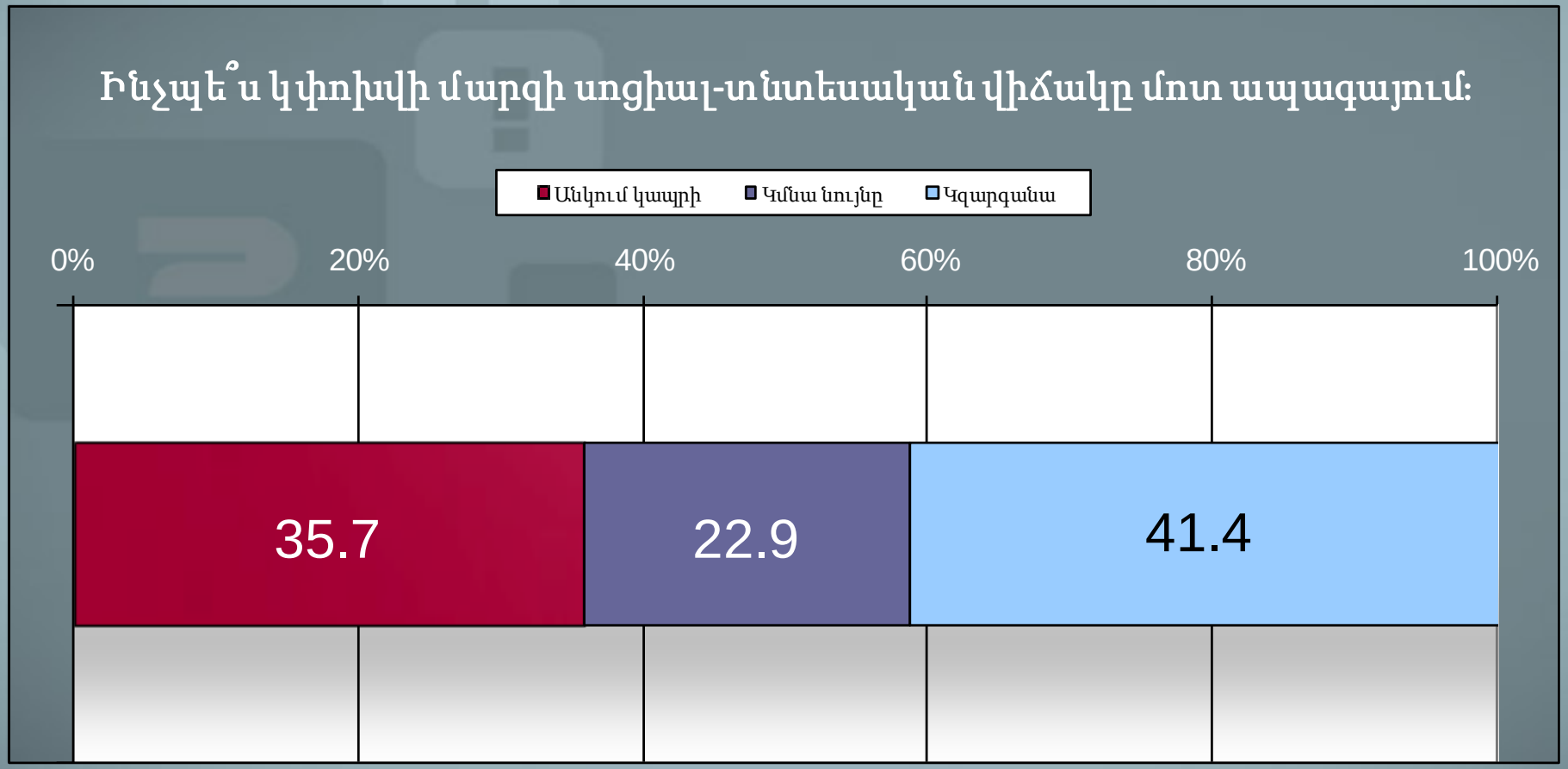

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

6. Մարզի պետական մարմինների գործունեությունը

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Մարզի պետական մարմինների աշխատանքի գնահատականը

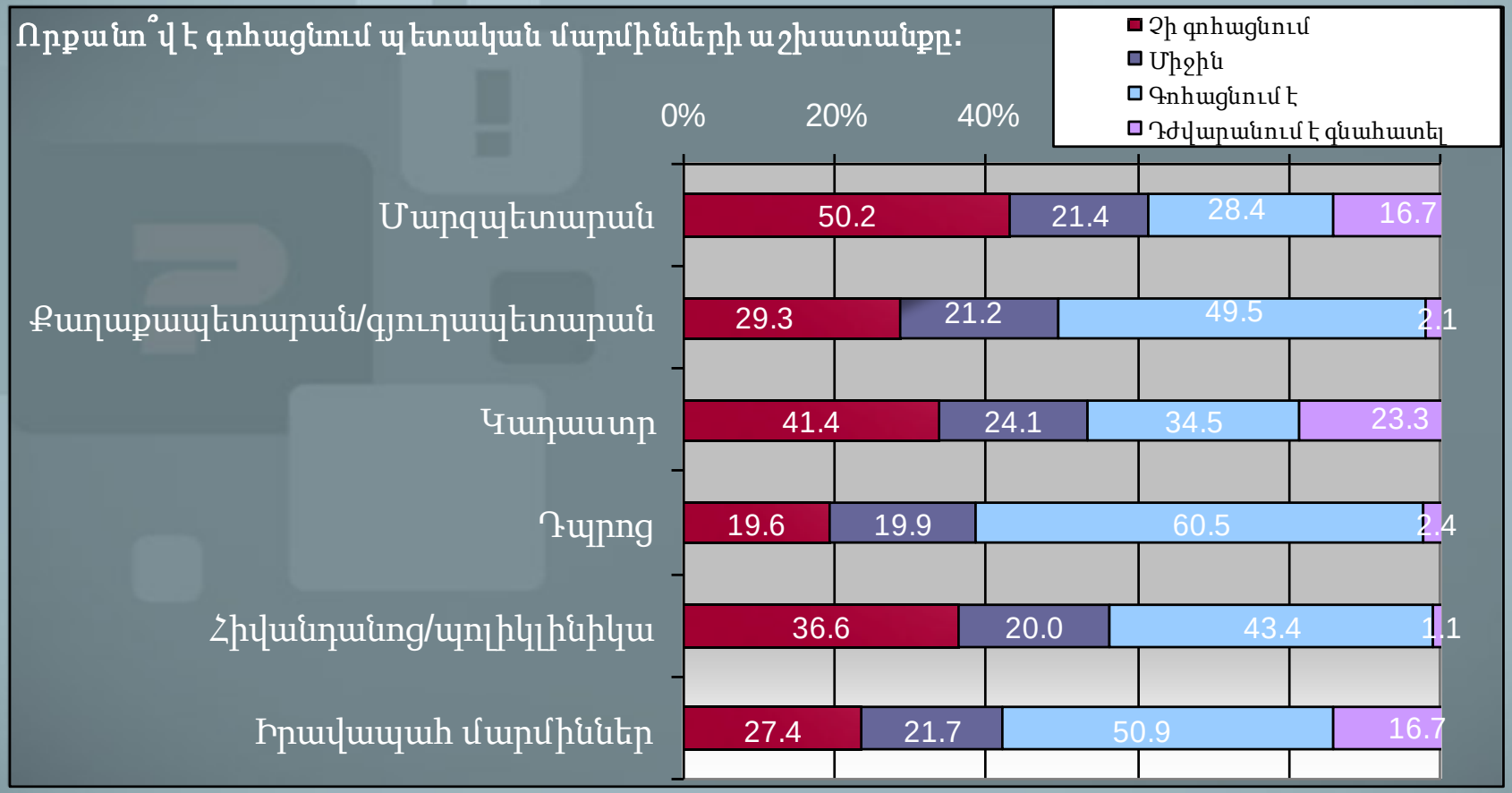

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Պետական մարմինների աշխատանքի միջին գնահատականը (1-10 սանդղակով)

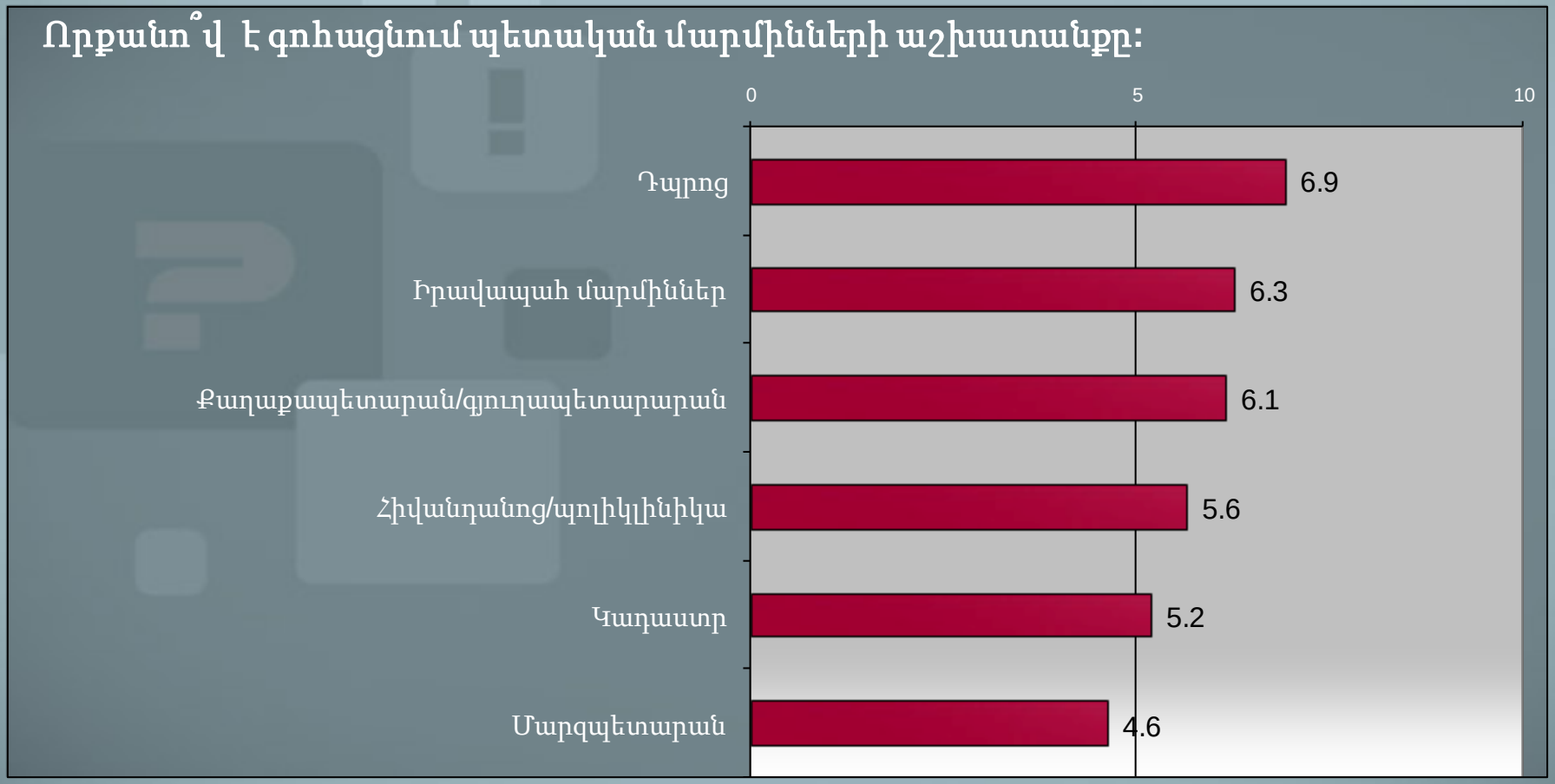

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակիչների՝ պետական մարմիններին դիմելու հաճախականությունը

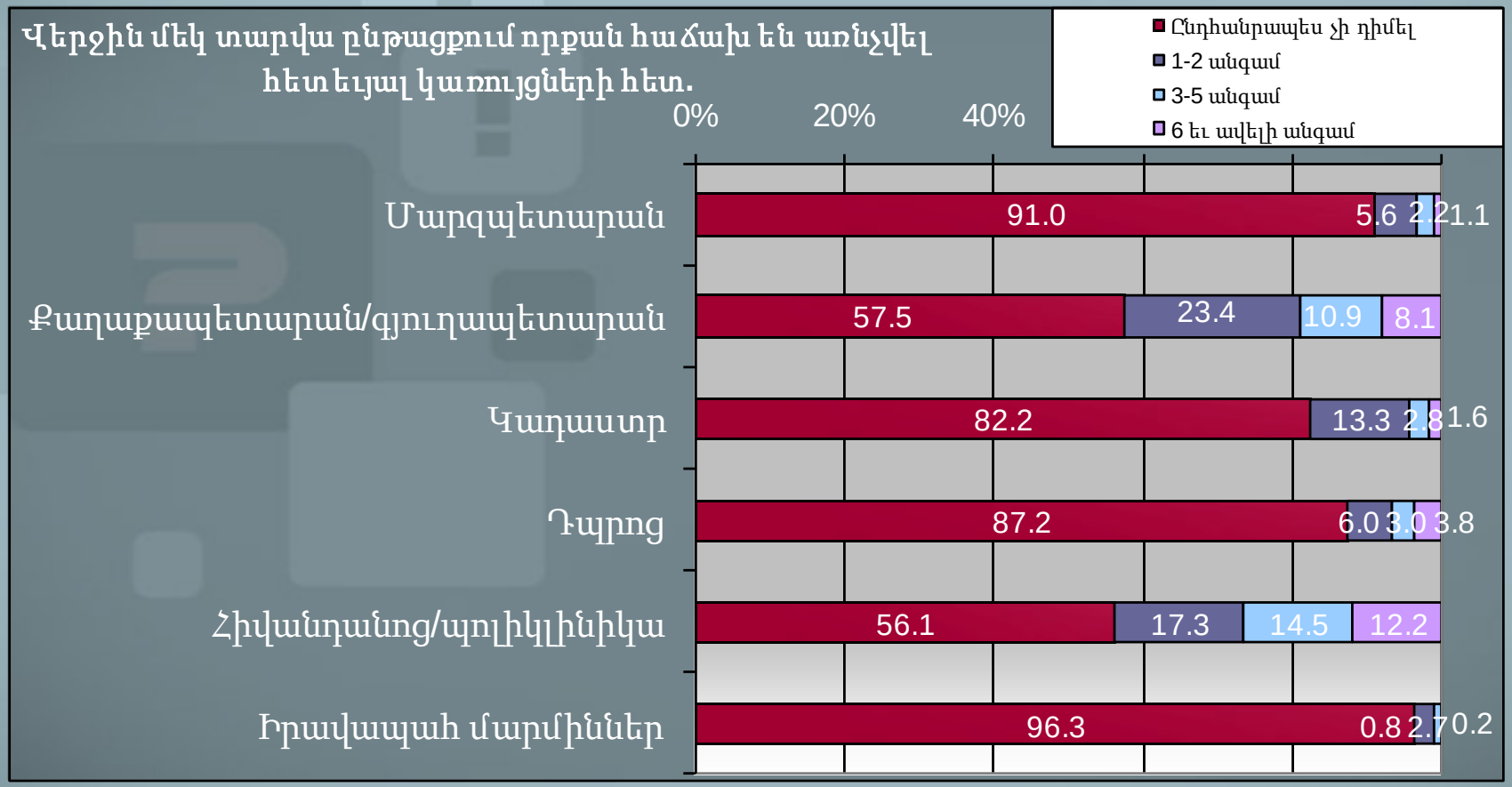

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Պետական մարմինների արձագանքը բնակիչների դիմումներին

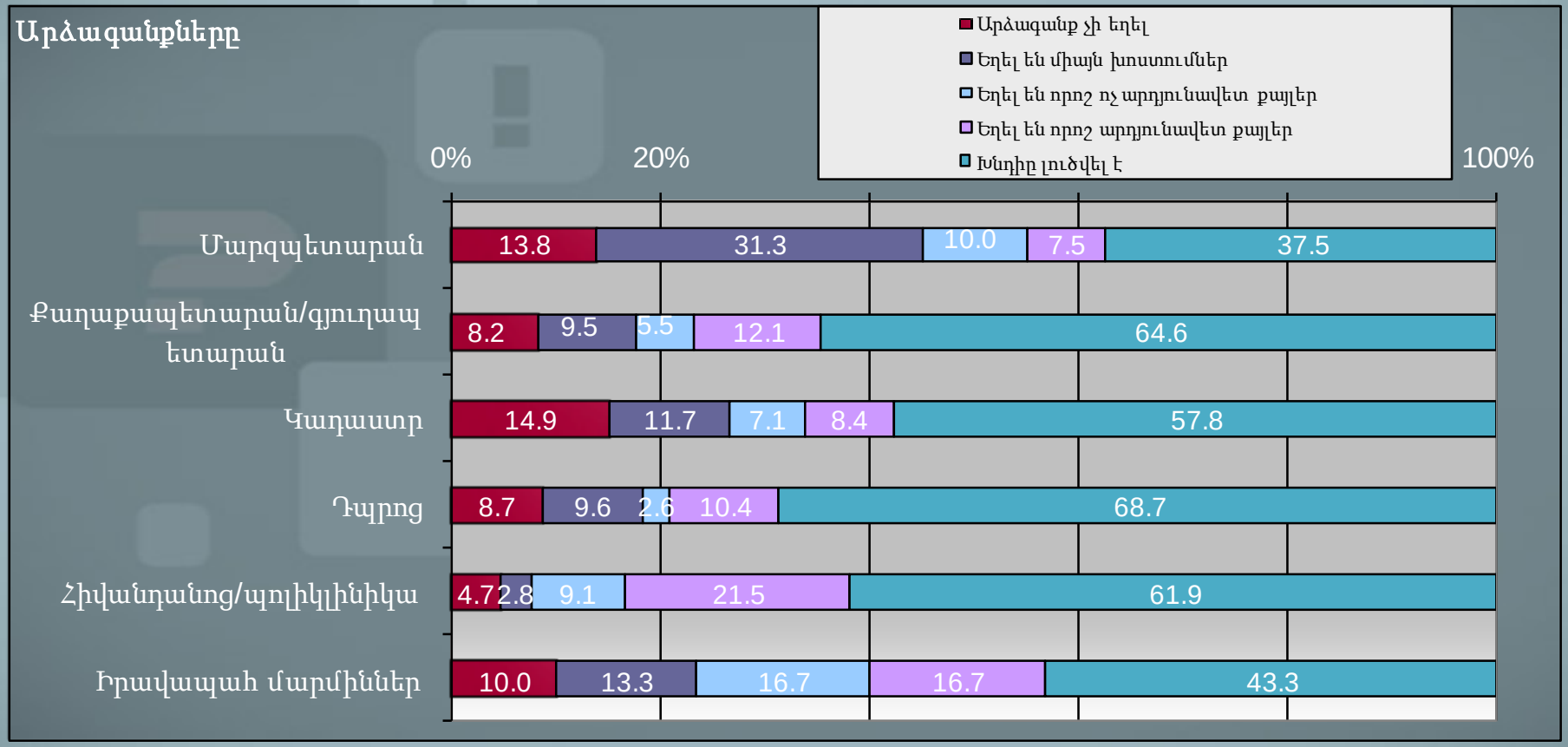

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Մարզպետարանի աշխատանքի բարելավմանն ուղղված առաջարկներ (տրվել է հարցվածների 61.7%-ի կողմից)

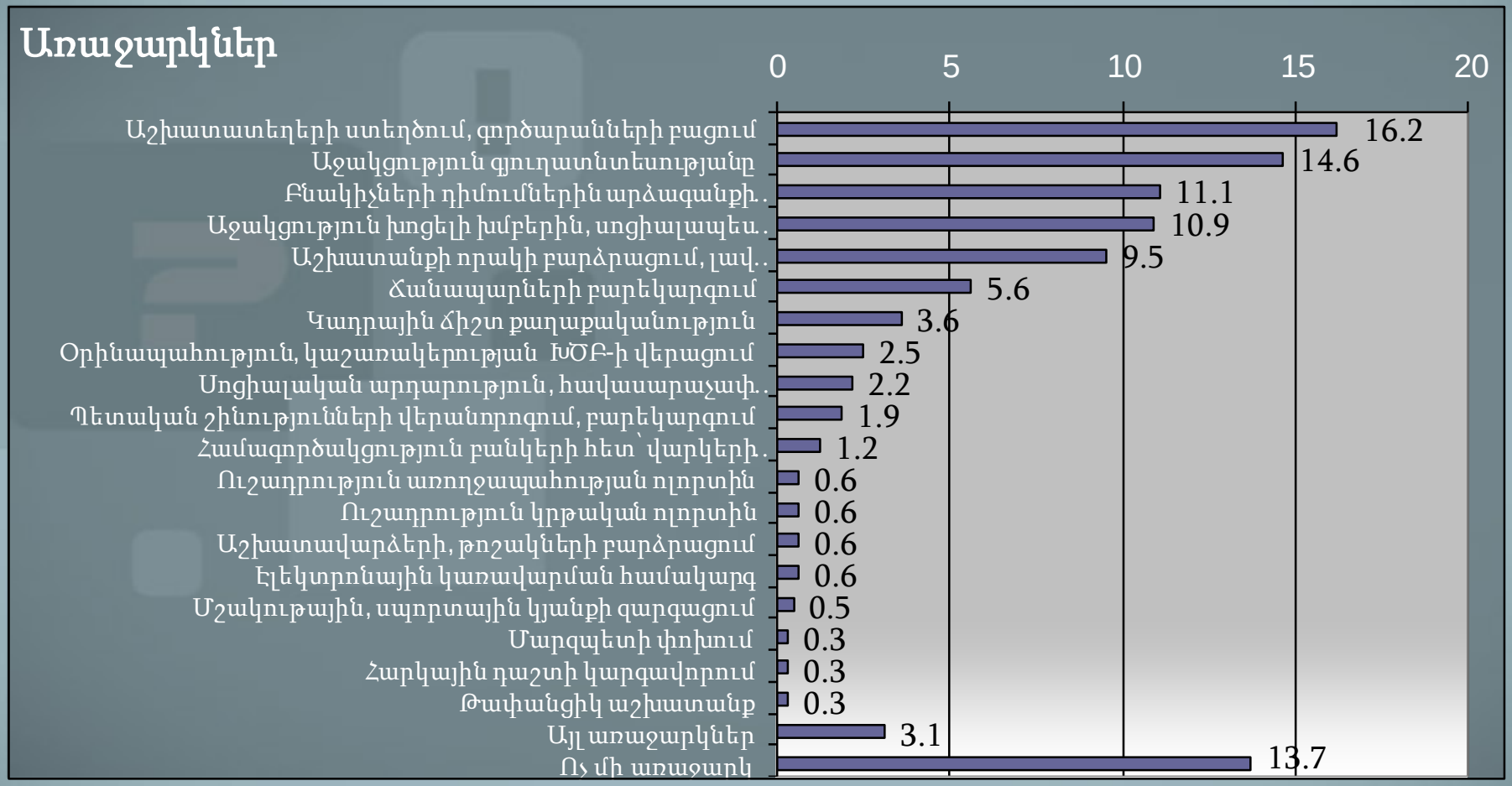

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

ՏԻՄ աշխատանքների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ (տրվել է հարցվածների 59.1%-ի կողմից)

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Կադաստրի աշխատանքի բարելավմանն ուղղված առաջարկներ (տրվել է հարցվածների 24.4%-ի կողմից)

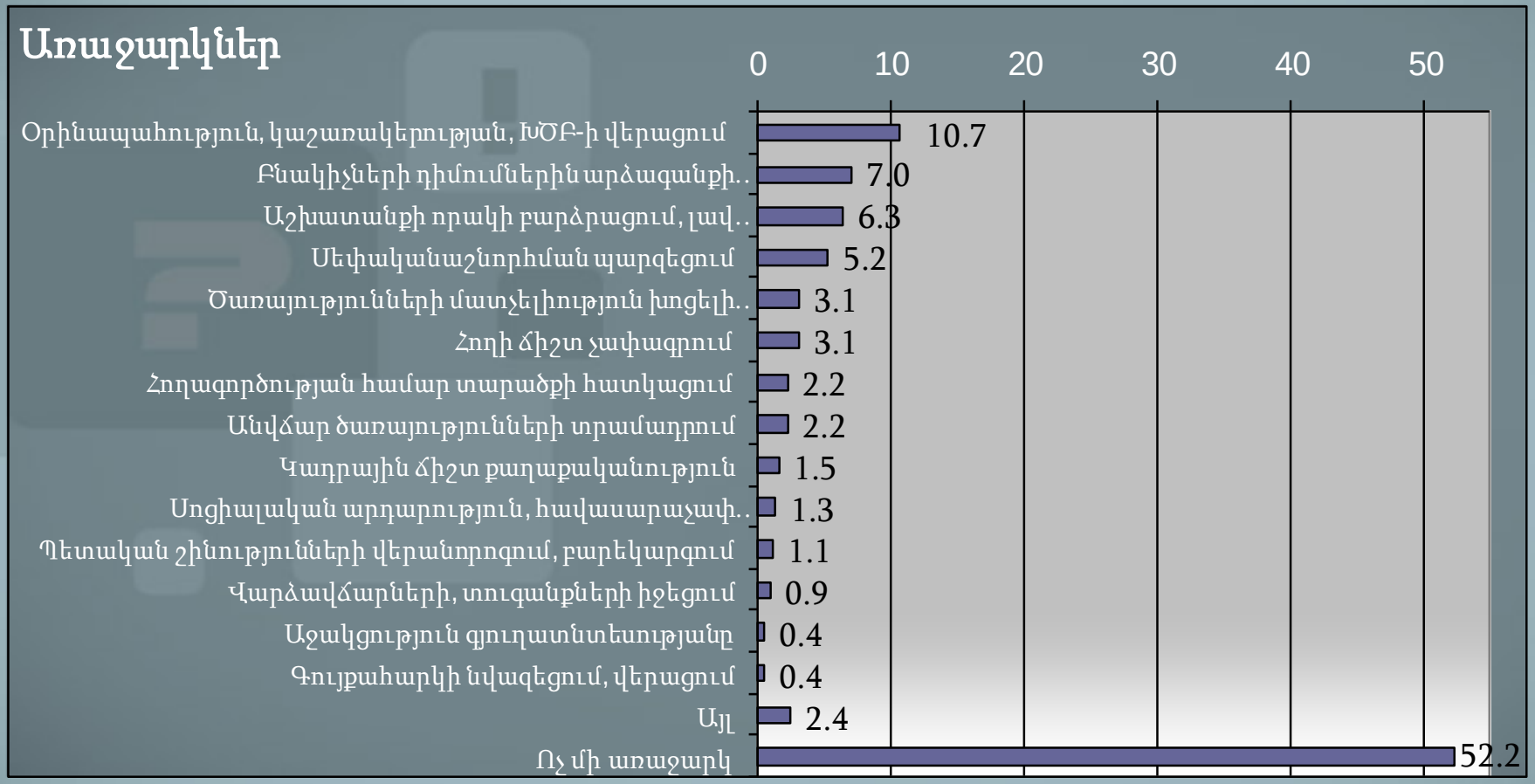

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Դպրոցի աշխատանքների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ (տրվել է հարցվածների 58.0%-ի կողմից)

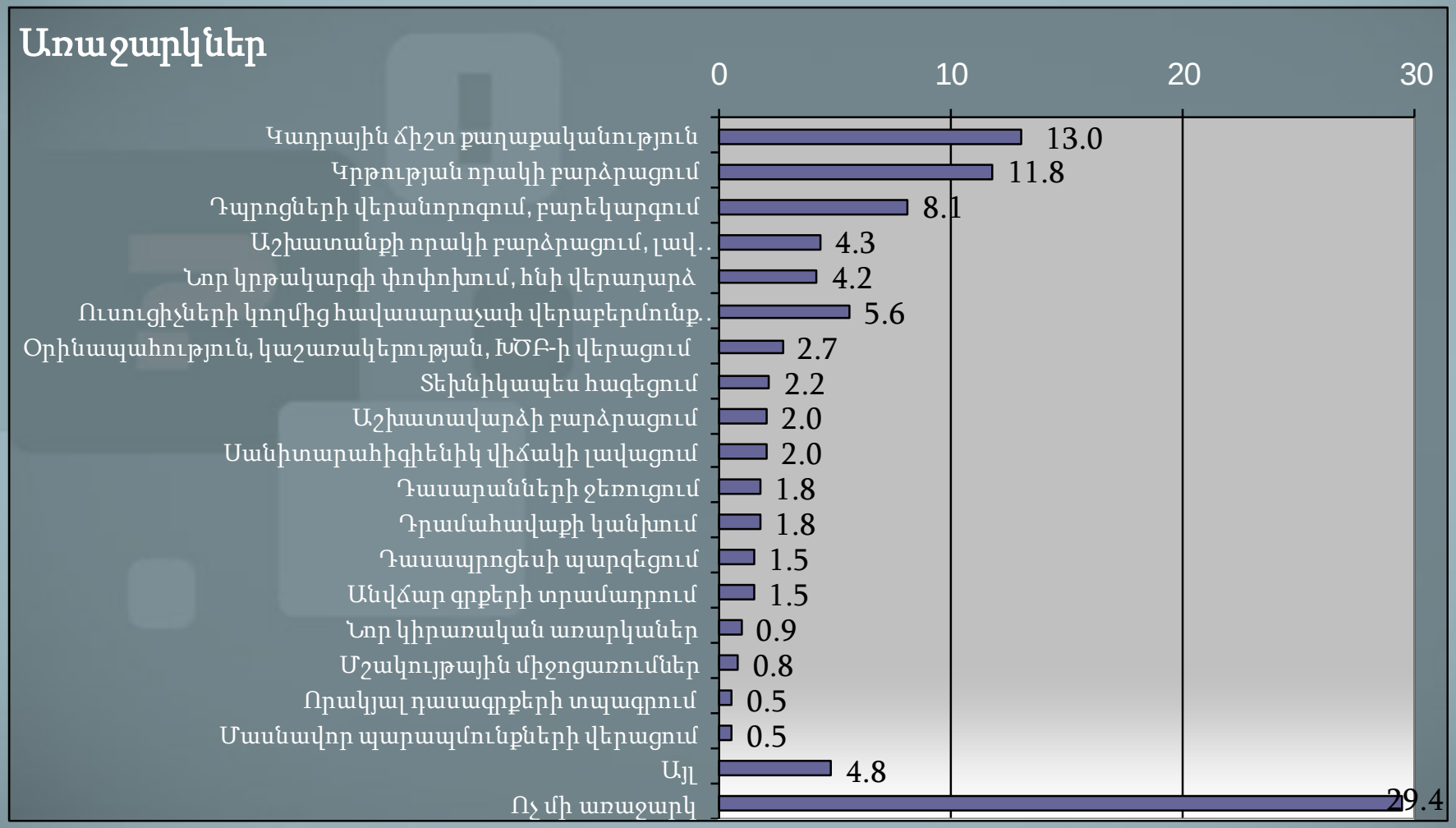

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Հիվանդանոցների, պոլիկլինիկաների աշխատանքների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ (տրվել է հարցվածների 68.2%-ի կողմից)

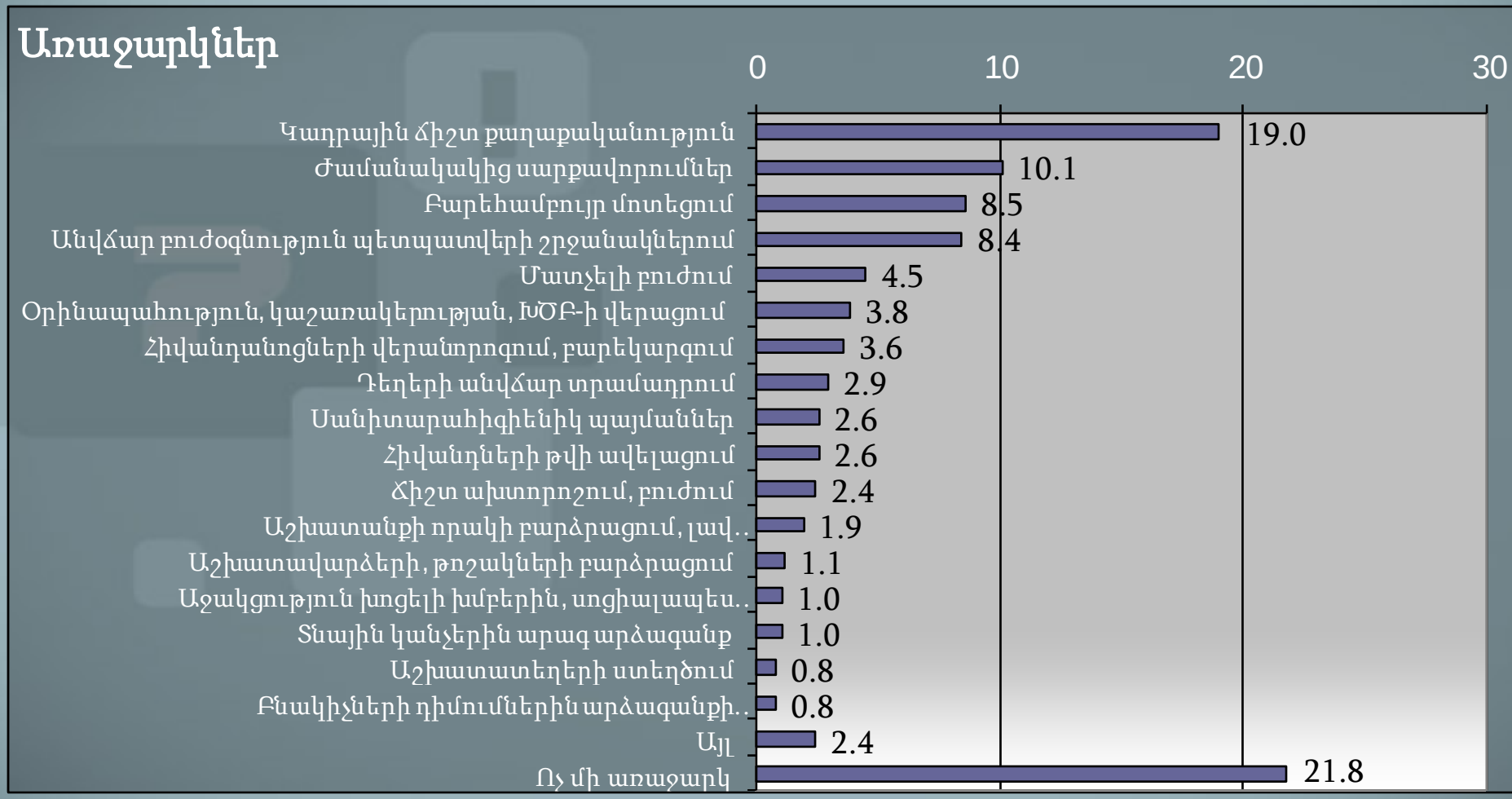

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Իրավապահ մարմինների աշխատանքների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ (տրվել է ողջ հարցվածների 31.3%-ի կողմից)

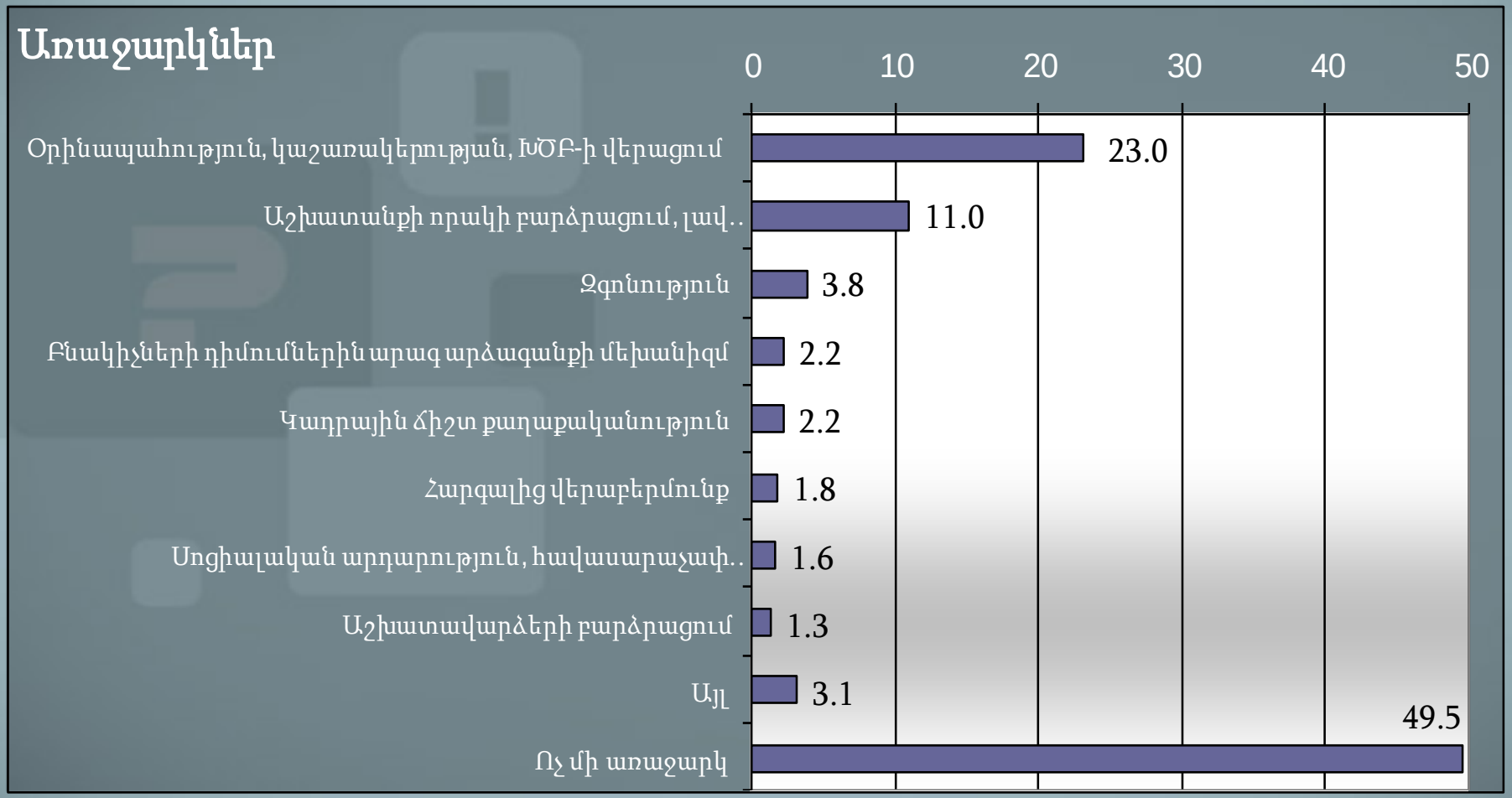

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակիչների ազդեցությունը որոշումների կայացման վրա. ըստ մարզի փորձագետների

Որոշումների վրա ազդելու դեպքեր երբեմն լինում են. օրինակ՝ Ներքին Գետաշենի բնակիչները Կառավարության շենքի առաջ բողոքի ակցիա անցկացրեց, որպեսզի համայնքի վարչական սահմաններից դուրս գտնվող հողերը մտնեն համայնքի վարչական սահմանների մեջ: Դրան հետևեց փոխվարչապետի այցը եւ նրանց հավաստիացրեց, որ իրենց իրավունքները չեն ոտնահարվի:

Վարդենիսի բնակչությունը համատեղ կարողացավ չընդունել պարտադիր ջրաչափ տեղադրելու որոշումը՝ հիմնավորելով նրանով, որ ջուրն ինքնահոս է, եւ այժմ վճարում է սահմանված գումար: Մարտունիում սխալ տեղում տարվող շինարարությունը դադարեցվել է բնակչության պնդմամբ:

Բնակիչների կողմից ընդվզման շատ քիչ դեպքեր են լինում՝ հիմնականում Մարտունիում: Այնտեղ բնակչությունն առավել ակտիվ է քաղաքական-քաղաքացիական հարցերում:

Բնակիչները շատ ժամանակ չեն էլ գիտակցում իրենք իրավունքերի ոտնահարումը իրազեկված չլինելու պատճառով:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

7. Համայնքների սոցիալական պատկերը

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքի համար կարեւոր միջոցառումների անցկացման հաճախականությունը վերջին երկու տարվա ընթացքում

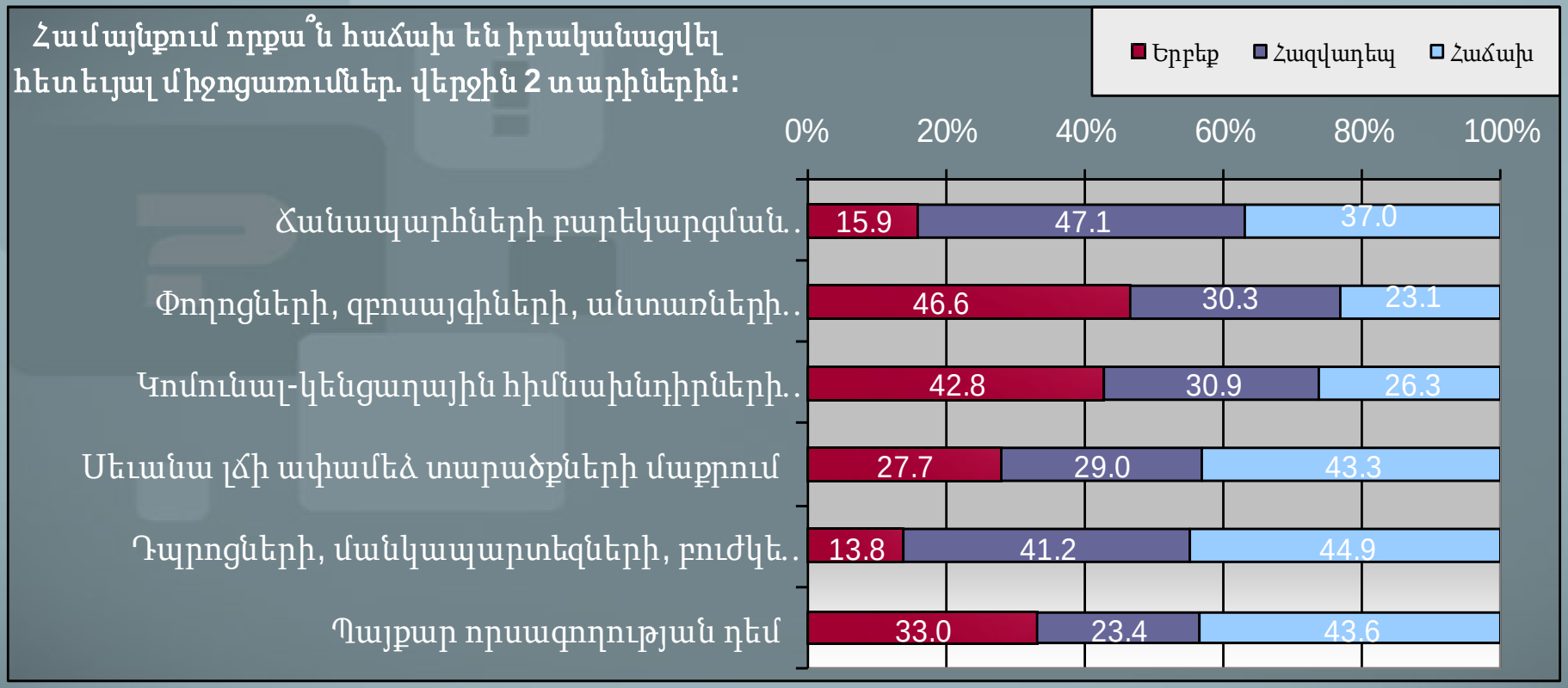

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքի համար կարեւոր միջոցառումներին բնակչության մասնակցությունը վերջին երկու տարվա ընթացքում

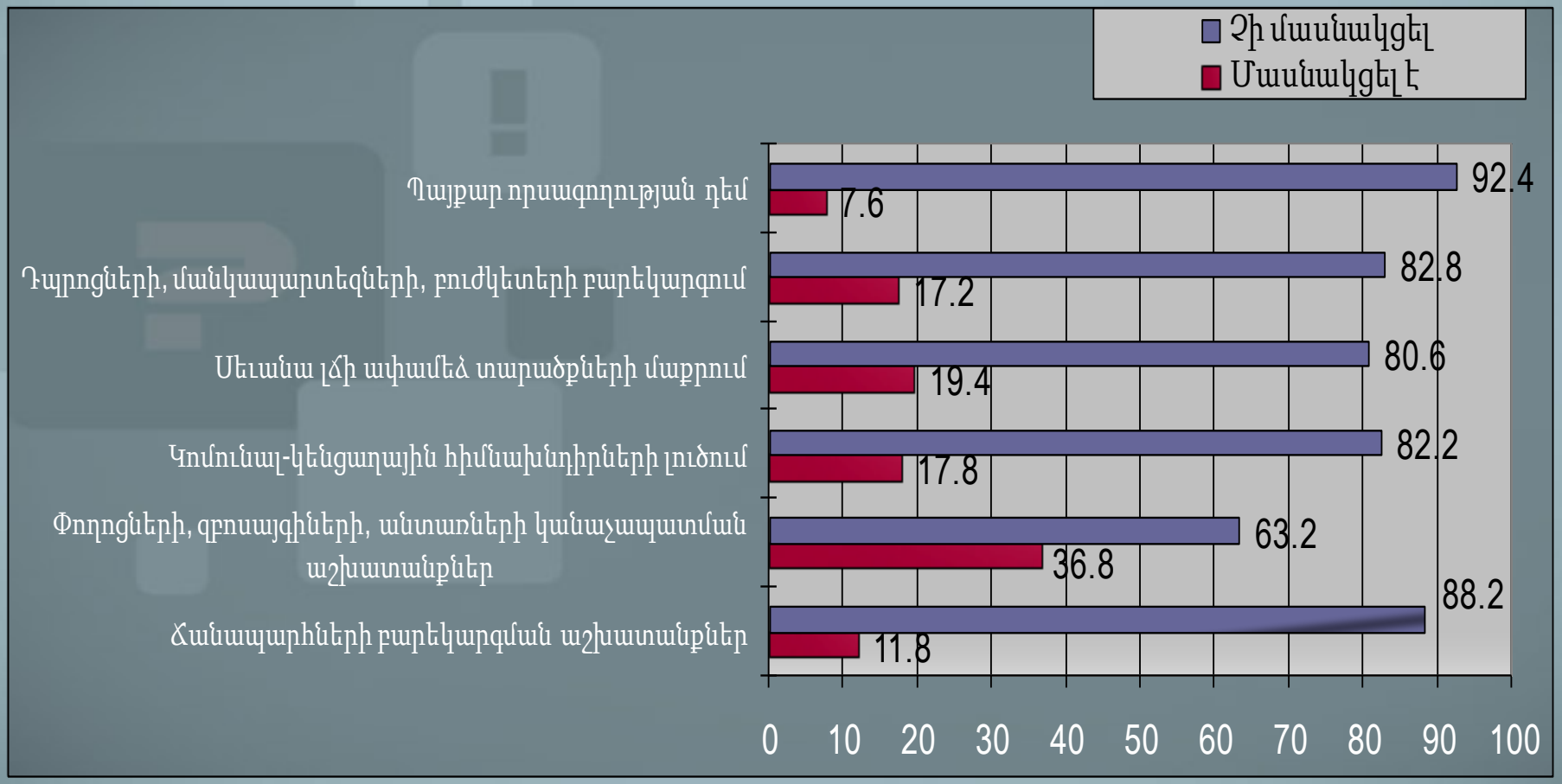

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Վերջին երեք տարիների ընթացքում իրագործված ծրագրերն՝ ուղղված համայնքի զարգացմանը

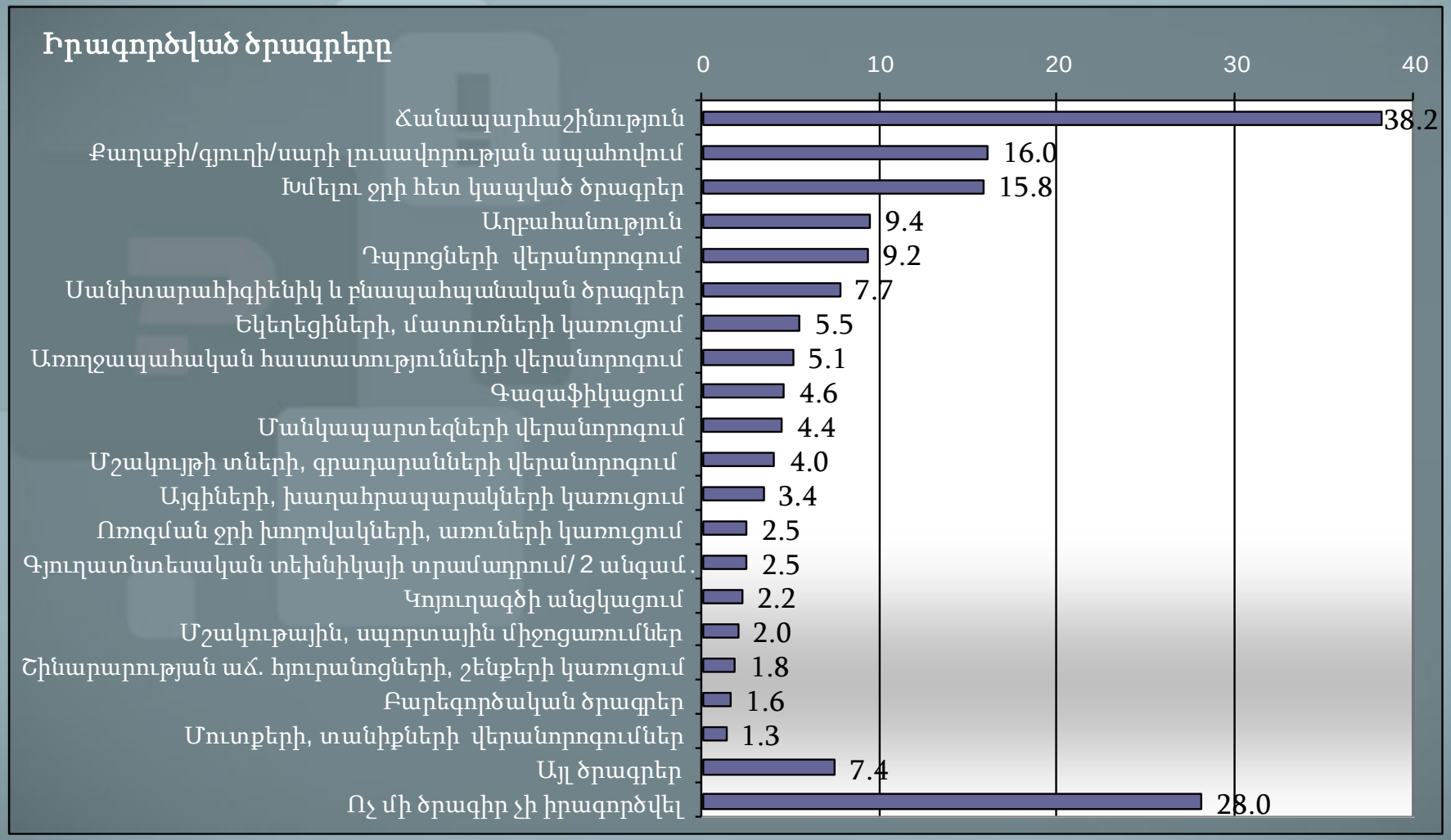

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքում իրագործված ծրագրերի հաջողված լինելու գնահատականը

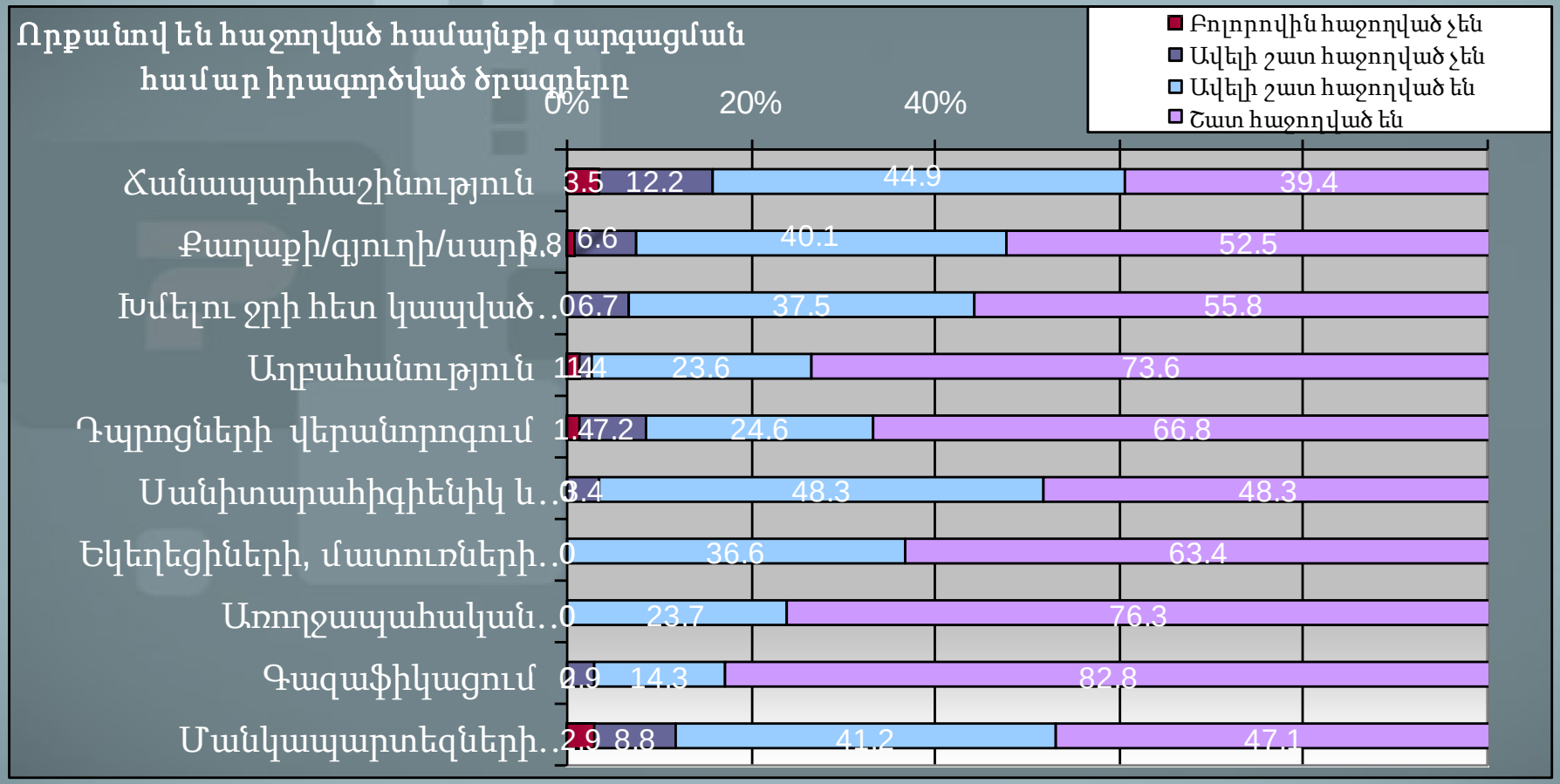

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Մարզի բնակչության կրթական մակարդակը եւ կրթության հանդեպ վերաբերմունքն ըստ փորձագետների

Միջնակարգ կրթությունը հասանելի է բոլորին: Սակայն որակն այնքան էլ չի բավարարում: Շրջանավարտների կեսից ավելին բարձրագույն կրթություն ստանալու ցանկություն են հայտնում: Նրանց մեծ մասն ընդունվում են ԲՈՒՀ-եր, սակայն կրթական որակն այդքան էլ բարձր չէ, երիտասարդներն ընթերցասեր չեն:

Կրթական մակարդակը փորձագետների կողմից գնահատվում է բավարար:Բնակչության կողմից կրթության նկատմամբ դրական վերաբերմունք կա: Կրթությունը դիտարվում է որպես առաջընթացի պայման:

Կրթություն ստացած երիտասարդների մեծ մասը, համապատասխան աշխատանք չունենալով մարզում, տեղափոխվում է մայրաքաղաք կամ հանրապետությունից դուրս: Նրանց մարզում պահելու քաղաքականություն չի տարվում, դրանով իսկ՝ կրթության հանդեպ վերաբերմունքն է փոխվում:

Սոցիալական վատ պայմաններում անգամ ծնողները ձգտում են բարձրագույն կրթության տալ երեխաներին (հատկապես Երեւանում), ինչը ավելի շատ սոցիալ-տնտեսական վատ պայմաններից նրանց հեռացնելու նշանակություն ունի, քան բուն կրթության տալու:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Միջնակարգ, միջին մասնագիտական եւ բարձրագույն կրթության հնարավորությունները մարզում

Միջնակարգ կրթություն

- Միջնակարգ կրթությունն ապահովված է մարզի բոլոր համայնքներում (**128** դպրոց),

Միջին մասնագիտական եւ բարձրագույն կրթություն

- Գավառի պետական համալսարան
- Մանկավարժական, անասնապուժական տեխնիկումներ,
- Բժշկական ուսումնարան,
- Եվրոպական կառավարման ակադեմիայի մասնաճյուղ,
- Երաժշտական ուսումնարան,
- Արվեստի դպրոց
- Վարդենիսի պետական քոլեջ,
- Արհեստագործական ուսումնարան,
- Վիկտոր Համբարձումյանի անվան մանկավարժական համալսարան,
- Մարտունու հումանիտար , բժշկական ու եվրոպական քոլեջներ,
- “Վանիվան” ոչ պետական համալսարան
- Սեւանի պետական քոլեջ
- Խորենացու անվան համալսարանի մասնաճյուղ
- Բժշկական ուսումնարան

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակչության ստացած կրթության համապատասխանությունը մարզի պահանջարկին

- ԲՈՒՀ-ում ստացած մասնագիտությունները չեն համապատասխանում մարզի գյուղատնտեսական ու արդյունաբերական ոլորտներին, տնտեսական ակտիվությանը, քանի որ երիտասարդները ձգտում են ստանալ հեռանկարային, առավել շատ եկամուտ ապահովող մասնագիտություններ:
- Հատկապես պահանջարկից շատ են մանկավարժական, բժշկական, տնտեսագիտական, իրավաբանական կրթությամբ մասնագետները:
- Սահմանամերձ գյուղերում մանկավարժների պակաս է զգացվում:
- Զարգացման համար անհրաժեշտ է մարզի գործունեություն պետական լուրջ ծրագիր մշակել, հասկանալ, թե ինչ ուղղություններով պետք է զարգանա մարզը և, համապատասխանաբար, ինչ մասնագետներ է պետք պատրաստել:
- Բարձրագույն կրթություն ստացած երիտասարդներն աշխատանք չգտնելով՝ մեկնում են արտագնա աշխատանքի կամ մնում են Երեւանում, եթե նույնիսկ չեն աշխատում մասնագիտությամբ:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Ի՞նչ մասնագետների կարիք կա մարզում

- Մանկավարժներ
- Անասնաբույժներ
- Գյուղատնտեսներ /նորարարական մոտեցումներով/
- Նեղ մասնագիտական բժիշկներ
- Սոցիալական աշխատողներ
- Սպասարկման ոլորտի մասնագետներ
- Էլեկտրատեխնիկներ/նորոգողներ
- Օտար լեզվի /հիմնականում անգլերենի/ մասնագետներ
- Մեղվաբույծներ
- ՏՏ մասնագետներ

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքի ապահովվածությունը կենսապայմաններով ու ծառայություններով - 1

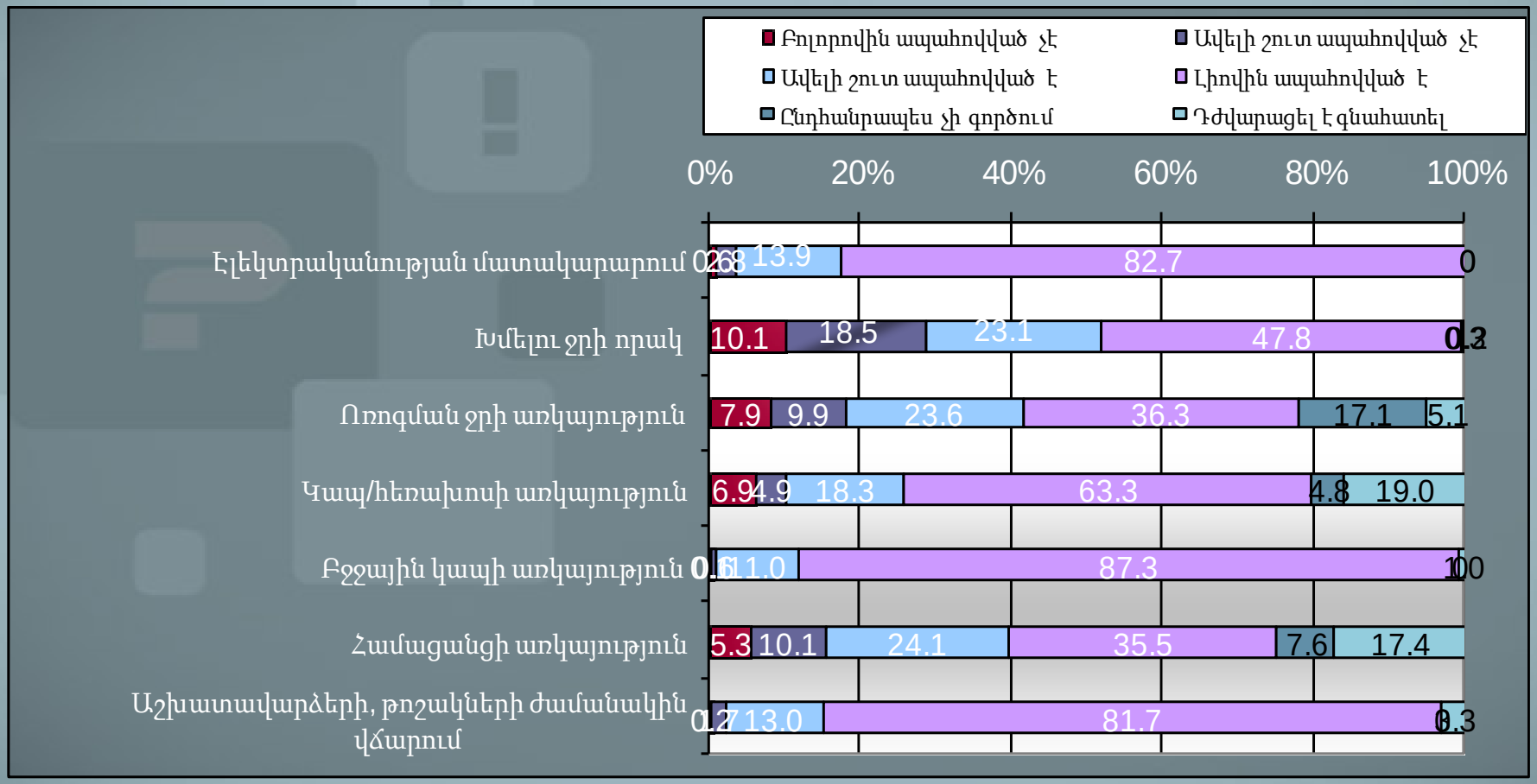

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքի ապահովվածությունը կենսապայմաններով ու ծառայություններով - 2

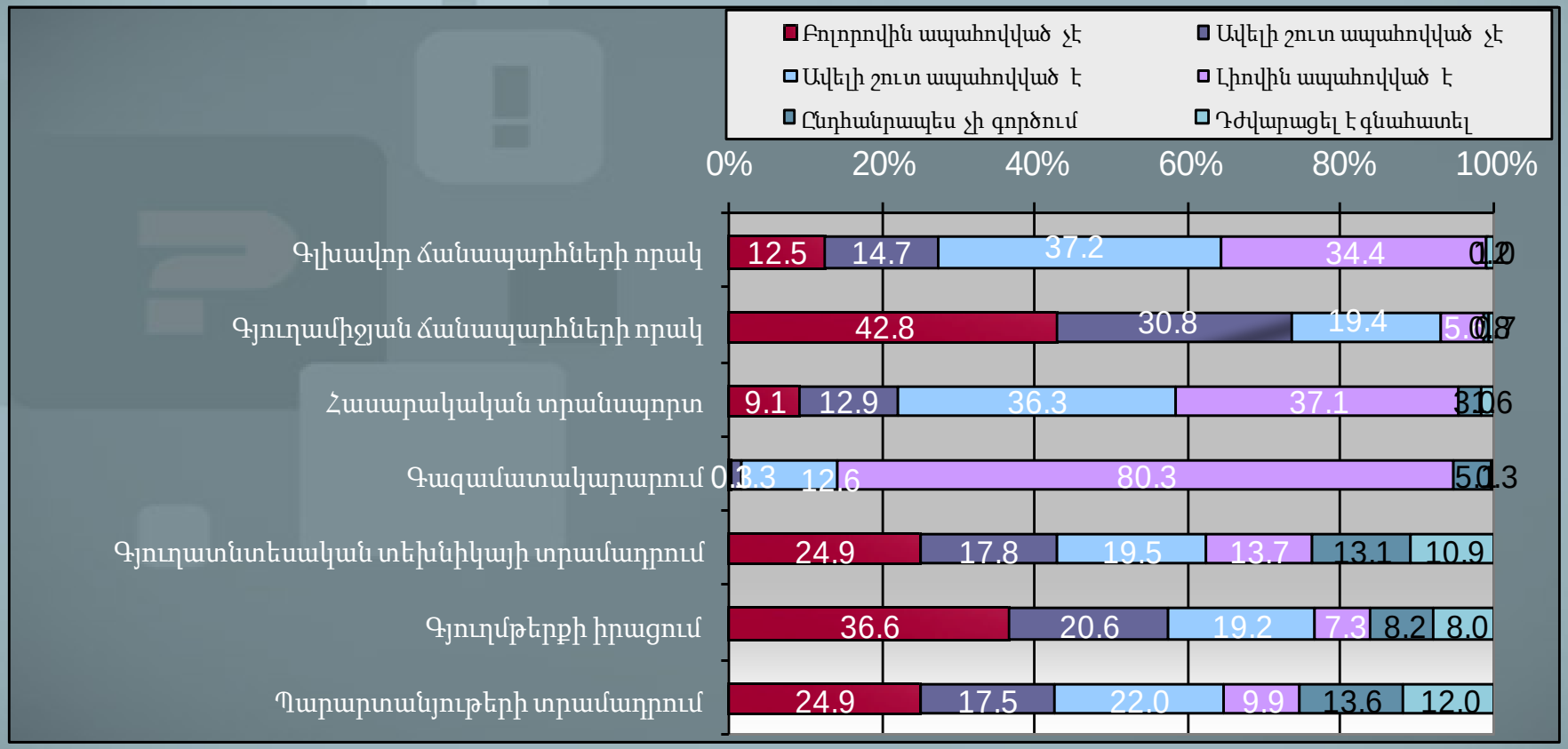

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքի ապահովվածությունը կենսապայմաններով ու ծառայություններով - 3

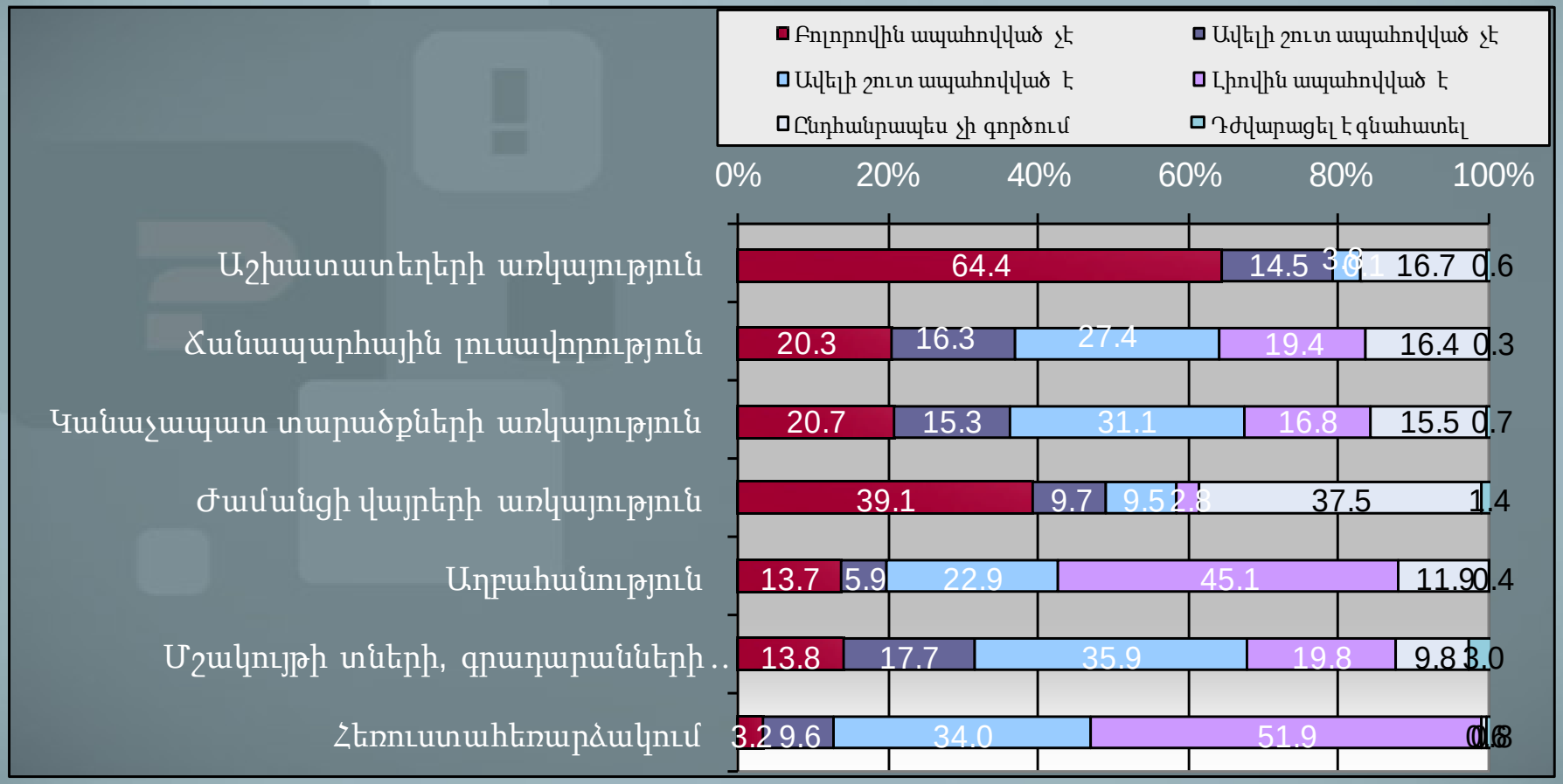

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքներում առկա կենսապայմանների, ծառայությունների մատուցման հետ կապված հիմնախնդիրները - 1

№	Հիմնախնդիրներ	Տեսակարար կշիռ, %
1	Էլեկտրականություն	
1.1	Էլեկտրականությունը հաճախ են անջատում	2.4
1.2	Էլ.սյուները, լարերը հին են, հոսանքը թույլ է	0.7
1.3	Էլեկտրաէներգիայի վաճը թանկ է	0.1
2	Խմելու ջուր	
2.1	Խմելու ջուրն անորակ է, կեղտոտ	20.0
2.2	Խմելու ջրի մատակարարումն գրաֆիկն անկայուն է	8.23.
3	Ոռոգման ջուր	
3.1	Ոռոգման ջուրն անկայուն գրաֆիկով է	11.8
3.2	Ոռոգման ջուրն անորակ է, նեխած	3.3
3.3	Վճարը թանկ է	1.1

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքներում առկա կենսապայմանների, ծառայությունների մատուցման հետ կապված հիմնախնդիրները - 2

№	Հիմնախնդիրներ	Տեսակարար կշիռ, %
4	Հեռախոսակապ	
4.1	Ֆիքսված հեռախոսակապ չկա	9.1
4.2	Կապն անորակ է	1.2
4.3	Վճարը թանկ է	0.9
5	Բջջային հեռախոսակապ	
5.1	Բջջային հեռախոսակապ չկա	0.3
5.2	Վճարը թանկ է	0.2
6	Համացանց	
6.1	Որակը ցածր է	6.6
6.2	Ինտերնետ-կապ չկա	4.8
6.3	Ծառայությունը թանկ է	2.0

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքներում առկա կենսապայմանների, ծառայությունների մատուցման հետ կապված հիմնախնդիրները - 3

№	Հիմնախնդիրներ	Տեսակարար կշիռ, %
7	Աշխատավարձերի, թոշակների ժամանակին վճարում	
7.1	Ուշացնում են	1.7
8	Գլխավոր ճանապարհներ	
8.1	Ճանապարհները քանդված են	25.9
8.2	Գյուղապետարանը պատասխանատվություն չի կրում	0.6
8.3	Ճանապարհները մասամբ են սարքված	0.3
9	Գյուղամիջյան ճանապարհներ	
9.1	Ճանապարհները քանդված են, ցեխոտ	67.7
9.2	Ֆինանսավորում չկա վերանորոգման համար	2.4
9.3	Ճանապարհները մասամբ են սարքված	1.4

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքներում առկա կենսապայմանների, ծառայությունների մատուցման հետ կապված հիմնախնդիրները - 4

№	Հիմնախնդիրներ	Տեսակարար կշիռ, %
10	Հասարակական տրանսպորտ	
10.1	Մեքենաները հին են, քիչ եւ ուշ-ուշ են գալիս	12.7
10.2	Տրանսպորտը քիչ է կամ չկա	8.6
10.3	Վճարը թանկ է	0.3
11	Գազամատակարարում	
11.1	Գազամատակարարում չկա	1.1
11.2	Վճարը թանկ է	0.6
12	Գյուղտեխնիկա	
12.1	Գյուղտեխնիկա չկա, չեն տրամադրում, մասնավորի ձեռքում է	35.1
12.2	Ծառայությունը թանկ է	6.8
13	Գյուղմթերքի իրացում	
13.1	Մթերում չեն կարողանում իրականացնել, բերքը փչանում է	55.1

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքներում առկա կենսապայմանների, ծառայությունների մատուցման հետ կապված հիմնախնդիրները - 5

№	Հիմնախնդիրներ	Տեսակարար կշիռ, %
14	Պարարտանյութեր	
14.1	Թանկ է	25.9
14.2	Պարարտանյութ չկա, չեն տրամադրում	15.8
15	Աշխատատեղեր	
15.1	Աշխատատեղեր չկան, միայն պետական հիմնարկություններում են	75.9
15.2	Աշխատանք չունենալու պատճառով բնակիչները հեռանում են մարզից	0.3
16	Ճանապարհային լուսավորություն	
16.1	Լուսավորություն չկա	18.5
16.2	Լուսավորությունը մասամբ է	16.5
16.3	Սյուները վաճառել են	0.2
17	Կանաչապատ տարածքներ	
17.1	Կանաչապատում չի իրականացվում	27.6
17.2	Կանաչապատումը մասամբ է իրականացվում	4.3
17.3	Կանաչապատ տարածքները վաճառել են	2.2

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Համայնքներում առկա կենսապայմանների, ծառայությունների մատուցման հետ կապված հիմնախնդիրները - 5

№	Հիմնախնդիրներ	Տեսակարար կշիռ, %
18	Ժամանցի վայրեր	
18.1	Ժամանցի վայրեր չկան	40.8
18.2	Ընդամենը մի քանի սրճարան կա	3.0
19	Աղբահանություն	
19.1	Աղբահանություն չի իրականացվում կամ իրականացվում է ուշ	18.4
20	Մշակույթի տներ, գրադարաններ	
20.1	Մշակույթի օջախներ չկան	20.7
20.2	Գրադարանների գրքերը հին են	10.0
21	Հեռուստահեռարձակում	
21.1	Ալիքները քիչ են	11.6
22.2	Որակը ցածր է	0.7

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

8. Բնակչության առաջարկները կառավարությանը.

Գեղարքունիքում կայանալիք նիստին ընդառաջ

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակչության առաջարկները կառավարությանը-1

№	Առաջարկներ	Տեսակարար կշիռ, %
1	Աշխատատեղեր ստեղծեն	64.7
2	Խոցելի խմբերի մասին հոգածություն	26.9
3	Գյուղատնտեսությունը զարգացնեն (պարարտանյութ, սերմացու տրամադրեն)	15.3
4	Փողոցների բարեկարգում, ճանապարհաշինություն	11.7
5	Կրթության համակարգի զարգացում (համալսարան լինի)	9.8
6	Գյուղացու մթերքը իրացվի	9.5
7	Առողջապահության համակարգը զարգանա (բժիշկների որակ, բուժկետ լինի)	8.5
8	Խմելու ջրի բարելավում	6.6
9	Գյուղացուն տեխնիկա տրամադրեն/մեխանիզացիա	6.0

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակչության առաջարկները կառավարությանը – 2

№	Առաջարկներ	Տեսակարար կշիռ, %
10	Աշխատավորձ/թոշակները բարձրացնեն	4.3
11	Մշակույթը զարգանա (մշակույթի տուն կառուցեն, ժամանց ապահովեն)	4.1
12	Գները թանկ չլինի ապրանքների	4.0
13	Երիտասարդների մասին մտածեն	4.0
14	Մանկապարտեզ բացեն գյուղում	4.0
15	Բնակարանների տրամադրում (գաղթածներին, երիտասարդ ընտանիքներին)	3.3
16	Սոց-տնտ վիճակը լավացնեն	3.7
17	Վարկեր տրամադրեն ցածր %ով	2.6
18	Քաղաքի/գյուղի բարեկարգում	2.4
19	Լճի մաքրություն, մակարդակի բարձրացում	2.4
20	Կոմունալ-կենցաղային պայմանների բարելավում	2.3

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Բնակչության առաջարկները կառավարությանը – 3

№	Առաջարկներ	Տեսակարար կշիռ, %
22	Դպրոցները վերանորոգեն	2.0
23	Կանաչապատում, զբոսայգի	2.0
24	Տուրիզմի զարգացում (հյուրանոցներ կառուցեն, հանգստյան տներ)	2.0
25	Կոմունալ վարձերը, հարկերը իջացնեն	1.8
26	Արտագաղթի քչացում	1.8
27	Մաքրության հարցը լուծեն	1.7
28	Ոռոգման ջրի հարցը լուծեն	1.1
29	Ավանդների վերադարձ	0.9
30	Վերահսկեն մարզպետերին	0.9
31	Բնապահպանական հարցեր	0.9
32	Գյուղացու մթերքը արժեք ունենա	0.8
33	Մտածեն ժողովրդի մասին	0.8
34	Հետևողական լինեն.. խոսքի տերը..	0.8

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

9. Եզրակացություններ

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 1

- Գեղարքունիքի մարզի բնակչության **առաջնային հիմնախնդիրներն են՝** գործազրկությունը, աղքատությունը եւ բնակարանային պայմանները: Քաղաքների հիմնական խնդիրներն են՝ գործազրկությունը, աղբահանությունը եւ ժամանցային վայրերի բացակայությունը: Գյուղերի համար նույնպես խնդիրներից առաջին տեղում է գործազրկությունը, ապա՝ կոմունալ-կենցաղայինվատ պայմաններն ու աղբահանությունը: Մարզի առջեւ ծառացած հիմնախնդիրներ են՝ գործազրկությունը, ճանապարհների վատ վիճակը եւ գյուղատնտեսական խնդիրները:

- Անկախ հանգամանքից, թե իրականում ովքեր են պատասխանատու բնակչության, համայնքի, մարզի եւ հանրապետության առջեւ ծառացած խնդիրների համար, հարցվողները դրա համար որպես պատասխանատու են ճանաչում առաջին հերթին **Կառավարությանը,** ապա՝ Նախագահին, ՏԻՄ-ին, մարզպետարանին, բավականին քիչ՝ ԱԺ-ին: Գեղարքունիքի բնակչությունը Կառավարությունից հետո **որպես պատասխանատու է նշում հենց իրեն կամ իր ընտանիքին** (հարցվածների 25.2%-ը), ապա՝ Նախագահին:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 2

- Սեփական ընտանիքի խնդիրները հարցվողները նույնականացնում են համայնքի, մարզի, երկրի խնդիրներին, հետեւաբար՝ գործազրկությունը (ընտանիքի առաջնային խնդիրը) առասպելացվում է՝ որպես բոլոր մակարդակներում խնդիրների հիմնաղբյուր:

- Գեղարքունիքի մարզում բավականին բարձր է աղքատության ցուցանիշը: Հարցված բնակչության 49.8% սուբյեկտիվ գնահատմամբ (հարցվողները գնահատել են սեփական ընտանիքի ֆինանսական վիճակը) աղքատ է: Իսկ միջին կենսամակարդակ ունեցող բնակիչների տեսակարար կշիռը կազմել է 41.2%:

- **Գյուղատնտեսության ոլորտի հիմնական խնդիրներն են՝** մթերքի իրացումը, փոքր շուկան, գյուղտեխնիկայի եւ պարարտանյութերի բացակայությունը կամ թանկարժեքությունը, վարկերի բարձր տոկոսադրույքը, պետական սուբսիդիաների բացակայությունը, մշակման ոչ մասնագիտական մոտեցումները, միջհամայնքային նշանակության ճանապարհները եւ այլն:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 3

- Գեղարքունիքն առանձնանում է նաեւ արտագնա աշխատողների բարձր տեսակարար կշռով. հարցվողների ընտանիքների մոտ մեկ երրորդում (28%) արտագնա աշխատողներ կան: 9.9%-ն էլ արտերկրում բնակվող ընտանիքի անդամ/ներ ունի:

- Բնակչության 17.4%-ը մտադրություն ունի փոխել բնակության վայրը՝ հիմնականում մեկնելու արտերկիր, կամ էլ՝ տեղափոխվելու Երեւան: Երեւան տեղափոխվողները հիմնականում մայրաքաղաքի ԲՈՒՀ-երում կրթություն ստացած երիտասարդներն են, ովքեր մարզում աշխատատեղերի բացակայության պատճառով փորձում են աշխատանք գտնել ու մնալ Երեւանում:

- Մարզի տնտեսական ակտիվությունը հիմնականում ապահովում են հողագործությունն ու անասնապահությունը, ինչը եկամտաբեր, հեռանկարային ու գրավիչ չէ հատկապես երիտասարդության համար: Մարզում կա սեռային խիստ անհամամասնություն, իսկ բնակչությունը ծերանում է:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 4

- **Կենսապայմանների եւ ծառայությունների մատուցման հիմնական խնդիրներն են՝** ճանապարհների (հատկապես համայնքային նշանակության) վատ վիճակը, գյուղմթերքի իրացման խնդիրները, գյուղտեխնիկայի, պարարտանյութերի բացակայությունն ու թանկարժեքությունը, կանաչապատման ու ճանապարհային լուսավորության բացակայությանը, ժամանցի վայրերի ու մշակութային օջախների բացակայությունը, խմելու ջրի վատ որակը, ոռոգման ջրի անգրաֆիկ մատակարարումը, աղբահանությունը, հասարակական տրանսպորտի խնդիրները, որոշ համայնքներում հեռախոսակապի բացակայությունը, ինտերներտ-հասանելիությունն ու վատ որակը, էլեկտրականության հաճախակի անջատումները եւ այլն:

- Մարզի **պետական մարմինների գործունեության գնահատականների մեջ** առավել շատ դժգոհություններ կան մարզպետարանի եւ կադաստրի աշխատանքներից: Աշխատանքների որակի բարձրացման պահանջ կա հարցվողների մեծամասնության կողմից: Իսկ դա առավելապես կապված է բնակիչների դիմումներին արձագանքելու, թափանցիկ աշխատանքի, օրինապահության, անկաշառության, կադրային ճիշտ քաղաքականության հետ:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 5

- Առկա է մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի փոփոխության հետ կապված **լավատեսություն**: Այսպես՝ եթե հարցվողների միայն 26.6%-ն է գնահատել, որ մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակը զարգացել է վերջին տարվա մեջ, ապա 41.4%-ը հույս է հայտնել, որ այն ավելի կզարգանա մոտ ապագայում:

- Մարզի տնտեսության հիմնական բաղադրիչը **գյուղատնտեսությունն է՝ հողագործություն եւ անասնապահություն:** Սակայն ներդրումների հիմնական առաջնահերթությունը բնակչությունը տեսնում է արդյունաբերության տարբեր ճյուղերում: Բնակչության համար նախընտրելի աշխատատեղերը նույնպես արդյունաբերական տարբեր ճյուղերում են:

- Մարզի **առավել զարգացած ոլորտներից** են համարվել հողագործությունը, եւ անասնապահությունը: **Ամենաթերզարգացած ոլորտներն են՝** առողջապահությունը, մշակույթը, զբոսաշրջությունը եւ ճանապարհաշինությունը:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
IPSC®
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 6

- **Մարզի բնակիչների համար ամենանախընտրելի աշխատատեղերն արդյունաբերության տարբեր մանր ճյուղերում է: Հատկանշական է**, որ դրան հաջորդում են **պետական ոլորտի հաստիքային աշխատանքի պահանջը** կրթության, առողջապահության ու մշակույթի ոլորտներում: Ի տարբերություն Արարատի բնակչության, ովքեր առավել ընկալունակ են նորարարություններին, բիզնես-կողմնորոշում ունեն ու սեփական գործ ունենալու, առեւտրով զբաղվելու մեջ են տեսնում իրենց ապագա գործունեությունը, Գեղարքունիքի բնակչությունը առավել պահպանողական է ու ոչ նախաձեռնող: Նախընտրելի աշխատանք է նաեւ մարզի համար ավանդական հողագործությունը եւ անասնապահությունը: Չնայած հետանկախության տարիներին ձեւավորված սոցիալ-տնտեսական իրականությանը՝ հատկապես միջին ու ավագ սերնդի ներկայացուցիչներն այդպես էլ չեն հարմարվել նոր՝ շուկայական տնտեսության իրողություններին եւ շարունակում են մտածել, որ՝ 1. աշխատատեղեր կարող է եւ պետք է ստեղծի պետությունը, 2. լավագույն աշխատատեղը արդյունաբերական ձեռնարկությունում է կամ պետական մարմիններում, 3. աշխատանք է համարվում ֆիքսված աշխատաժամանակով ու ֆորմալ գրանցմամբ աշխատանքը:

Institute for Political and Sociological Consulting
Քաղաքական եւ սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ
Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.

Եզրակացություններ – 7

- Բնակչության քաղաքական-քաղաքացիական ակտիվությունը ցածր է: Համեմատաբար բարձր է մասնակցությունը համայնքային նշանակության միջոցառումներին: Ցածր է նաեւ կառավարման համակարգի բարեփոխումների, ընտրական եւ քաղաքական մշակույթի նորարարությունների հանդեպ ընկալունակությունը:

- Ավանդապահական մտածողությունը, կենցաղավարության, մշակութային, հոգեւոր կյանքով չապրելը, նորարարություններին ցածր հարմարվողականությունը, գործարարությամբ, սեփական գործով զբաղվելու իրական խոչընդոտներն ու արտագնա աշխատանքի մեկնած տղամարդկաց բացակայությունը, գումարվելով սոցիալ-տնտեսական վիճակին, ստեղծում են փակ ու զարգացում չապահովող միջավայր: Բացառություն է Սեւան քաղաքը՝ պայմանավորված հիմնականում զբոսաշրջությամբ:

- Մարզում տեղական բարձրագույն կրթական հաստատությունների առկայությունը լավ ռեսուրս է՝ դառնալու այլ մարզերից ուսանողներ ընդունող, ինչը որոշակի աշխուժություն կարող է մտցնել:

Copyright © 2010, IPSC LLC. All rights reserved.